

I. ÖSSZEFOGLALÓ A 2010. ÉV LEGFONTOSABB ESEMÉNYEIRŐL.....	2
1. CPT jelentés.....	2
2. Változás a Testület elnöki posztján.....	2
3. Sajtótájékoztató a 2009. évi július 4-ei Erzsébet téri tömegdemonstráción, valamint a 2009. évi augusztus 22-ei szentendrei rendezvényen történt rendőri fellépéssel kapcsolatos rendőri intézkedések jogszerűségéről.....	3
4. Az Európai Unió Alapjogi Ügynöksége igazgatójának a Testületnél történt látogatásáról....	3
5. A Testület elnöke 2010. november 15-én látogatást tett dr. Pintér Sándor belügyminiszter úrnál.....	4
6. A Testület „Rendészet és emberi jogok” címmel szakmai folyóiratot bocsát útjára.....	4
7. Az emberi és polgári jogok a magyar Eu-elnökség előtt.....	4
II. A TESTÜLET MŰKÖDÉSÉVEL KAPCSOLATOS ÁLTALÁNOS TAPASZTALATOK.....	5
1. Amikor az alapjog sérelme „nem megállapítható „.....	5
2. Hatáskör kiterjesztés az Rtv. 11. §-a alapján.....	5
3. A hozzátartozó értesítésének joga.....	6
4. Igazoltatás, lakcímkártya.....	6
5. Fokozott ellenőrzés és arányosság.....	7
III. A TESTÜLET ÁLTAL EDDIG VIZSGÁLT ÜGYEK TANULSÁGA.....	8
1. Az Rtv.-ben foglalt általános elvek és szabályok alkalmazása.....	8
2. Az egyes rendőri intézkedésekkel kapcsolatos ügyek.....	30
3. Kényszerítő eszközök alkalmazása.....	47
4. Egyéb, nem az Rtv.-ben foglalt rendelkezések kapcsán tett megállapítások.....	55
IV. JOGALKOTÁSI JAVASLATOK.....	57
V. STATISZTIKAI MELLÉKLET.....	68

A Testület tájékoztatója

2010. évi tapasztalatairól

A Rendőrségről szóló 1994. évi XXXIV. törvény (a továbbiakban Rtv.) 6/A. §-a (1) bekezdésének b) pontja értelmében a Független Rendészeti Panasztestület (a továbbiakban: Testület) „működésének és eljárásainak tapasztalatairól évente tájékoztatja az Országgyűlés rendészeti, valamint emberi jogi ügyekben feladatkörrel rendelkező bizottságait.” E kötelezettségének a 2010. évet illetően a Testület az alábbiak szerint tesz eleget.

I. Összefoglaló a 2010. év legfontosabb eseményeiről

1. CPT jelentés

Az Európa Tanács Kínzás és embertelen vagy megalázó büntetések vagy bánásmód megelőzésére alakult bizottsága (CPT) 2010. június 8-án közzétette a 2009. március-áprilisi, negyedik magyarországi helyszíni látogatásáról készített jelentését, amely hivatkozik a Testületre.

A CPT – ahogy jelentésében fogalmaz – már korábban is hangsúlyozta, hogy a rendőri bántalmazás megelőzésének egyik leghatékonyabb módja a panaszok és az ilyen bánásmódra utaló más információk gondos kivizsgálása, és szükség esetén megfelelő szankciók kiszabása. Az e téren bekövetkezett örvendetes fejlődést a Testület létrehozása jelentette 2008 februárjában. Ez az új testület, amely az Országgyűlés által megválasztott öt tagból áll, jogosult kivizsgálni a kifogásolható rendőri magatartások miatti panaszokat, és az ennek alapján született állásfoglalást megküldeni az Országos Rendőr-főkapitányság vezetőjének. Ha a Testület állásfoglalását ő nem fogadja el, az ügyben bírósági jogorvoslatnak is helye van.

A küldöttséget úgy tájékoztatták, hogy a Testületnek nincs joga hivatalból vizsgálatokat kezdeményezni. A CPT ezért felkérte a magyar hatóságokat arra, hogy terjesszék ki a Testület jogosítványait, hogy hivatalból kezdeményezhessen vizsgálatokat az esetleges bántalmazási ügyekben.

2. Változás a Testület elnöki posztján

A Testület korábbi elnöke 2010. július 1-jei hatállyal lemondott testületi tagságáról, melyet az Országgyűlés elnöke elfogadott. Az Országgyűlés 2010. július 23-án dr. Kozma Ákos egyetemi oktatót, ügyvédet választotta meg a Testület tagjává. Azt követően, hogy az új testületi tag letette esküjét az Országgyűlés előtt, a Testület rendkívüli ülésén még ezen a napon elnököt választott.

A Testület elnöke 2010. július 23-tól dr. Juhász Imre egyetemi oktató, európai jogi szakjogász, ügyvéd, aki a helyettesi teendők ellátásával dr. Kozma Ákost bízta meg.

3. Sajtótájékoztató a 2009. évi július 4-ei Erzsébet téri tömegdemonstráción, valamint a 2009. évi augusztus 22-ei szentendrei rendezvényen történt rendőri fellépéssel kapcsolatos rendőri intézkedések jogszerűségéről.

A. A Testület 2010. június 16-án sajtótájékoztatón ismertette a 2009. július 4-ei Erzsébet téri demonstrációval kapcsolatos rendőri fellépés jogszerűségéről kialakított álláspontját.

A Testület nem tudott egységes álláspontot kialakítani a több mint 160, a témában beérkezett panaszügy megítélésében, ezért 3:2 arányban többségi álláspont kialakítására került sor azzal, hogy a kisebbségben maradt két tag az ügyekhez különvéleményt fogalmazott meg. A különvéleményt jegyző tagok – a többségi véleményt kialakítókkal ellentétben – azt állapították meg, hogy a tömegoszlatás következtében súlyosan sérült a panaszosok békés gyülekezéshez való joga. Abban a tagok egyetértettek, hogy a rendőrség a helyszínen nem adott a résztvevők számára megfelelő tájékoztatást a feloszlítás jogalapjáról és abban sem volt vita, hogy általában jogszerűtlen volt a testi kényszernél súlyosabb kényszerítő eszközök (bilincs, rendőrbot, könnygáz) alkalmazása. A tagok megállapítása szerint elmaradt a könnygáz- és a rendőrbot-használat megfelelő dokumentálása, jogszerűtlennek találták az előállítás indokolatlanul hosszú idejére történő fogva tartást, és több esetben jogsértőek voltak az előállítás körülményei is.

B. A sajtótájékoztatón a Testület tagjai szóltak a 2009. augusztus 22-ei Szentendrén, egy családi rendezvényen történt rendőri fellépés körülményeiről is. E témában 171 panaszbeadvány érkezett a Testülethez, melyek a rendőrök igazoltatását, ruházat átvizsgálását, magánterületre történő behatolását panaszolták a legtöbb esetben.

Ezen rendezvény kapcsán a beérkező panaszügyekben a Testület nem állapított meg kirívó rendőri jogsértéseket, azonban az intézkedések szabálytalanságát több esetben is kifogásolta.

4. Az Európai Unió Alapjogi Ügynöksége igazgatójának a Testületnél történt látogatásáról

Munkamegbeszélésen fogadta Juhász Imre, a Testület elnöke a Magyarországra látogató Morten Kjaerum urat, az Európai Unió Alapjogi Ügynökség (FRA) igazgatóját november 11-én délelőtt. A Testület hivatalában folytatott egyeztető tárgyaláson a felek megállapodtak a jövőbeni együttműködésben és a szakmai tapasztalatcserében.

Az Európai Unió Alapjogi Ügynökség igazgatója elmondta, hogy az FRA korábban nem rendelkezett felhatalmazással a rendészeti ügyek kérdéskörében, de ez a Lisszaboni Szerződés hatályba lépése óta megváltozott. Morten Kjaerum megjegyezte, hogy számára nagyon fontos a Testület eddigi működésének és tapasztalatainak megismerése, mert példaként szolgálhat más európai ország számára is, ahol még nem működik a magyarhoz hasonló testület, amely alapjogi szempontból ellenőrzi a rendőrséget.

5. A Testület elnöke 2010. november 15-én látogatást tett dr. Pintér Sándor belügyminiszternél

Dr. Juhász Imre elnök, harmadmagával részt vett 2010. november 15-én dr. Pintér Sándor belügyminiszter, dr. Konrád Károly parlamenti államtitkár és dr. Hatala József r. altábornagy, országos rendőrfőkapitány részvételével megtartott munkamegbeszélésen a Belügyminisztériumban. A megbeszélésen a Testület elnöke tájékoztatta a belügyminisztert és munkatársait a Testület eddig végzett tevékenységéről, a továbbiakban tervezett feladatairól és célkitűzéseiről. A felek beszéltek az emberi jogok védelme érdekében folytatott közös munkavégzés lehetőségéről, az együttműködés megvalósítható formáiról.

6. A Testület „Rendészet és emberi jogok” címmel szakmai folyóiratot bocsát útjára

A Testület (a továbbiakban: Testület) „*Rendészet és emberi jogok*” címmel folyóiratot jelentetett meg. A folyóirat célja, hogy segítse a rendészet és az emberi jogok területén tevékenykedők szakmai munkáját, lehetőséget adjon a szakterületekkel kapcsolatos írások, tanulmányok, összehasonlító elemzések, jogértelmezési kérdések publikálására, fontos és érdekes témák felvetésére. Az elismert szakemberek, egyetemi oktatók publikációi mellett, adott témában pályakezdő tehetségek írásainak közzétételére is lehetőséget ad a szerkesztőbizottság.

A folyóirat teljes egészében a tudomány szolgálatába kíván állni, azzal a nem titkolt céllal, hogy műhelye legyen az emberi jogok és a rendészeti tevékenység érzékeny és konfliktusokkal teli kapcsolatrendszerének feltárásának és e kapcsolatrendszer minél zökkenőmentesebb fejlesztésének. Az elmúlt évtized, de különösen 2006 nyarát követő időszak soha nem látott problémákat vetett fel a rendőrség és a jogkereső közönség viszonyrendszerében. Természetesen keresni kívánjuk a válaszokat e problémarendszert alapvetően jellemző emberi jogi krízishelyzet kialakulásának okaira. A gyülekezési joggal összefüggő jogvédelem mellett, a tipikusan egyedi esetekben előforduló, más jellegű emberi jogokat érintő rendőri fellépésekkel összefüggésben is kutatásokat szeretnénk generálni, támogatni. A tudomány eszközeivel kívánjuk elősegíteni az Európában még mindig ritkának számító rendészeti tevékenységre vonatkozó intézményesített civil kontroll rendszerének továbbfejlesztését. Folyóiratunk lehetőséget adna a Testület gyakorlatának megismerésére is, jogesetek feldolgozása útján.

7. Az emberi és polgári jogok a magyar EU-elnökség előtt

A Testület a Polgári Magyarországért Alapítvány (PMA) és a Hanns Seidel Alapítvány *Az emberi és polgári jogok a magyar EU - elnökség előtt* címmel konferenciát tartott 2010. december 10-én az emberi jogok világnapja alkalmából Budapesten, a Károlyi-palota dísztermében. A rendezvény meghívott előadóinak felszólalásait kerekasztal-beszélgetés követte.

A konferencián részt vett és felszólalt: Kruchina Károly, (Polgári Magyarországért Alapítvány képviselőjében), dr. Juhász Imre, a Testület elnöke, dr. Paczolay Péter, az Alkotmánybíróság

elnöke, dr. Gulyás Gergely, az Országgyűlés alkotmány-előkészítő eseti bizottságának alelnöke, dr. Dénes Balázs, a Társaság a Szabadságjogokért elnöke, dr. Kádár András Kristóf, a Magyar Helsinki Bizottság társelnöke, dr. Cservák Csaba, a Köztársasági Elnöki Hivatal alkotmányügyi hivatalvezetője, valamint dr. Schiffer András, a Lehet Más a Politika frakcióvezetője.

II. A Testület működésével kapcsolatos általános tapasztalatok

1. Amikor az alapjog sérelme „nem megállapítható”

Az Rtv. I. fejezetében található, annak 2. § (1) bekezdésébe foglalt rendelkezés – amely szerint „a Rendőrség tiszteletben tartja és védelmezi az emberi méltóságot, óvja az ember jogait” – olyan általános elve a rendőri tevékenységnek, amely át kell, hogy hasson minden intézkedést, így a Testület által vizsgálható, az V. és VI. fejezetben szabályozott intézkedések végrehajtását is, és megsértése valamennyi – köztük a Testület hatáskörébe tartozó – rendőri fellépés vonatkozásában számon kérhető. Erre a gondolatmenetre alapítva a Testület elsősorban a rendőri fellépés jellegének, minőségének, az intézkedés végrehajtása módjának megítélése kapcsán fejtette ki nézeteit.

Számos esetben hívta fel a Testület a 2. § előírásait a rendőrök által végrehajtott intézkedések során alkalmazott hangnem, a testi kényszer, a bilincselés stb. kapcsán. Az esetek túlnyomó részében azonban azt tapasztalta, hogy a felek előadása egymással teljes ellentmondásban van, amelyet a rendelkezésére álló eszközökkel feloldani nem lehetett. A panaszok ezen részében alapjogsérelem megvalósulása a legtöbb esetben nem volt egyértelműen megállapítható. Kevés esetben fordult csupán elő, hogy az ellentét feloldására olyan eszköz kínálkozott, amely a Testület a döntésének megalapozására alkalmasnak bizonyult. Így például ha az ügyben külső szemlélő nyilatkozata is rendelkezésre állt, aki megerősítette, hogy a helyszínre érkező, egyenruhás rendőrök által használt hangnem helyenként kifejezetten és indokolatlanul sértő, megalázó volt a panaszosokra nézve, illetve azokban az esetekben, amikor hang- és/vagy képfelvétel készült a rendőri intézkedésről és ez a Testület vizsgálatához rendelkezésre állt.

2. Hatáskör kiterjesztés az Rtv. 11. §-a alapján

Az Rtv. 11. §-ának (1) bekezdésében foglalt általános követelményt – miszerint a rendőr köteles a szolgálati beosztásában meghatározott feladatait a törvényes előírásoknak megfelelően teljesíteni – számos esetben hívta segítségül a Testület annak megítélésére, hogy az adott ügyben van-e hatásköre eljárni. A 11. § (1) bekezdése ugyanis olyan általános jellegű rendőri kötelezettséget rögzít, amelynek megsértése esetén helye van a Testület eljárásának akkor is, ha a jogsértés nem az Rtv. V. és VI. fejezetében foglalt rendelkezések alkalmazásával függ össze. Az Rtv. 11. §-án keresztül vizsgálhatóvá válik tehát a rendőrség részéről eljáró személyek olyan tevékenysége is, amely az Rtv.-től eltérő egyéb jogszabályok által rendezett eljárási szabályok alapján zajlik. A Testület hatáskörének ilyen értelmezése azonban nem biztosít korlátlan lehetőséget a beavatkozására, mert erre a felhatalmazásra a Testület csupán olyan esetekben támaszkodik, amikor a panaszolt rendőri intézkedéssel vagy

mulasztással szemben speciális jogorvoslatot az egyéb jogszabályok nem biztosítanak. Ilyen esetekben ugyanis az eredetileg panaszolni kívánt jogsértéseken túl testületi hatáskör hiányában a jogorvoslathoz és a panaszhoz való alapjog sérelme valósulna meg azzal, hogy ezen alapjogok gyakorlása az adott esetben kizárt lenne. Másrészt, ha egyéb speciális jogorvoslat rendelkezésre áll, a testületi hatáskör indokolatlan párhuzamosságot teremtene. Ezen kiterjesztő értelmezésre alapítva több állásfoglalás esetén is kifejtette erre vonatkozó álláspontját a Testület.

3. A hozzátartozó értesítésének joga

Az Rtv. 18. §-a foglalkozik részletesebben a fogva tartottak jogaival. Kiemelendő az (1) bekezdés, amely előírja, hogy a fogva tartott részére biztosítani kell a lehetőséget, hogy hozzátartozóját vagy más személyt értesíthessen, feltéve, hogy ez az intézkedés célját nem veszélyezteti. Ha a fogva tartott nincs abban a helyzetben, hogy e jogával élhessen, az értesítési kötelezettség a Rendőrséget terheli.

A Testület vizsgálatai során több esetben is azt tapasztalta, hogy a rendőrség ezen szabály érvényesülésének nem, vagy nem a jogalkotó szándékának megfelelően tesz eleget. A panaszostól nem egy esetben önkényesen elvették a mobil telefonját, vagy kötelezték arra, hogy kapcsolja azt ki, arra hivatkozva, hogy az zavarja a rendőri intézkedést. Olyan hatályos jogi hivatkozást azonban, amely megalapozottá tette volna a panaszosok ilyen jellegű jogkorlátozását, a rendőrség nem tudott megjelölni.

Több esetben előfordult az az eset is, hogy a rendőrség maga értesítette a panaszos hozzátartozóját, annak ellenére, hogy ez a jog a panaszost illeti meg és csak akkor terheli a rendőrséget, ha a panaszos nincs abban a helyzetben, hogy ezen jogával éljen.

4. Azonosítási kötelezettség elmaradása

Az Rtv. 20. § (2) bekezdése szerint a „rendőr az intézkedés megkezdése előtt – ha az a rendőri intézkedés eredményességét veszélyezteti, az intézkedés befejezésekor – köteles nevét, azonosító számát, valamint az intézkedés tényét és célját szóban közölni. Az V. és VI. fejezetben foglalt intézkedések, illetve kényszerítő eszközök alkalmazását követően a rendőr köteles az intézkedés alá vont személyt tájékoztatni az e törvény szerinti panasz lehetőségéről.” Amint azt a Testület számos állásfoglalásában kifejtette, az Rtv. 20. §-ában rögzített követelmények azért bírnak különös jelentőséggel az intézkedés alá vont személy jogérvényesítési képessége szempontjából, mert csak abban az esetben gyakorolható érdemben a panasztételi jog, ha az intézkedéssel érintett személy az intézkedés okára, alapjára és az intézkedést foganatosító személy kilétére nézve birtokában van a valós és releváns információknak, ezek hiányában ugyanis nincs vele tisztában, ki ellen kell benyújtani a panaszát, nem tudja megfelelően megítélni a vele szemben foganatosított intézkedés jogszerűségét, és nem tud adott esetben hatékonyan érvelni az intézkedés jogszerűsége ellen sem. Ezeket a szabályokat, amelyek lehetővé teszik az intézkedő rendőr azonosítását, illetve a panaszjog gyakorlását, a Testület gyakorlatában garanciális jelentőségűnek tartja – elsősorban a közhatalom gyakorlásának megfelelő kontrolljára és az Alkotmány 64. §-ban biztosított panaszjogra tekintettel. A Testület a panaszok vizsgálata során sok esetben tapasztalta azt,

hogy az Rtv. ezen szabályai nem érvényesülnek. Egy esetben a kivizsgálás során – Testület egyik munkatársának – úgy nyilatkozott egy rendőr alezredes, hogy ha egyenruhában van, látszik rajta a rendőri mivolta, a névkitűzője és az azonosító száma, ezért Ő nem fogja az intézkedés során ezen adatokat ismertetni az intézkedés alá vont személlyel.

5. Személyazonosság igazolása, lakcímkártya

Az igazoltatás során ellenőrizhető okmányok, valamint a rögzíthető adatok körét az Rtv. 29. § (2), (3) és (8) bekezdései határozzák meg. Szükséges továbbá utalni a polgárok személyi adatainak és lakcímének nyilvántartásáról szóló 1992. évi LXVI. törvény rendelkezéseire. E törvény 5. §-ának (8) bekezdése szerint a személyazonosító igazolvány olyan hatósági igazolvány, amely a polgár személyazonosságát és a törvényben meghatározott adatait közhitelűen igazolja. A személyazonosító igazolvány tartalmazza a polgár nevét, születési helyét és idejét, állampolgárságát, anyja nevét, nemét, arcképét, saját kezű aláírását (a cselekvőképességet kizáró gondnokság alá helyezett személy törvényes képviselőjének aláírását), valamint a személyazonosító igazolvány okmányazonosítóját és érvényességi idejét. A személyazonosságot azonban – a személyazonosító igazolványon túl – minden olyan hatósági igazolvány is igazolja, amely tartalmazza a személyazonosításhoz szükséges adatokat (az anyja neve és a neme nem szükséges adatok ez utóbbi esetekben). Ilyen adattartalmú hatósági igazolványnak tekintendő különösen az érvényes útlevél és az új típusú kártyaformátumú vezetői engedély. A felsorolt, illetve az előírt adattartalmú érvényes hatósági igazolványok egyikének bemutatása esetében személyazonosítás céljából – ha más jogszabály ettől eltérően nem rendelkezik – a polgár nem kötelezhető további egyéb okmány bemutatására. A fenti törvényhelyek ismeretében leszögezhető, hogy az igazoltatás során a rendőr az érintettől nem kérheti lakcímkártyájának átadását, és az is, hogy az intézkedés során rögzíthető adatok körébe a lakcímadat nem tartozik bele. A rendőrök azokban az esetekben, mindenképpen jogszerűtlenül járnak el, amikor a panaszostól lakcímkártyát kértek és amikor a panaszos lakcím-, illetve a lakcímkártyán található egyéb adatait a többi személyes adat mellett feljegyzik.

6. Fokozott ellenőrzés és arányosság

Az Rtv. fokozott ellenőrzést szabályozó 30. §-ának (1) bekezdése értelmében „a rendőrség [...] a közbiztonságot veszélyeztető cselekmény vagy esemény megelőzése, megakadályozása érdekében a rendőri szerv vezetője által meghatározott nyilvános helyen vagy a közterület kijelölt részén az oda belépőket vagy az ott tartózkodókat igazoltathatja”. Ugyanezen törvényhely (3) bekezdése alapján „a rendőrség a rendezvény, az esemény, továbbá a közlekedés biztonságát, a közterület rendjét veszélyeztető jogellenes cselekmény megelőzése, megakadályozása érdekében a rendőri szerv vezetője által meghatározott területre belépők és az ott tartózkodók ruházatát és járművét átvizsgálhatja, [...] a közbiztonságra veszélyt jelentő anyagokat, eszközöket lefoglalhatja, illetőleg azoknak a rendezvény, esemény helyszínére való bevitelét megtilthatja”.

A Rendőrség Szolgálati Szabályzatáról szóló 62/2007. (XII. 23.) IRM rendelet (a továbbiakban: Szolgálati Szabályzat) 39. §-a értelmében „a fokozott ellenőrzés összehangolt és koncentrált rendőri szolgálati tevékenység, amelynek során a rendőrhatalóság illetékességi területét vagy annak egy részét lezárják, és az ott tartózkodókat igazoltatják”.

A jogszabályi háttér – ahogyan arra a Testület számos állásfoglalásában is utalt – meglehetősen tág teret biztosít a fokozott ellenőrzések alkalmával foganatosítható rendőri intézkedéseknek. Ennek keretében az állomány tagjainak nem kell olyan mértékig mérlegelniük az igazoltatás vagy a ruházatátvizsgálás a konkrét okainak meglétét, mint egy „általános” rendőri intézkedés során, mert a fokozott ellenőrzés egyfajta „mögöttes felhatalmazást” jelent.

Ez a felhatalmazás ugyanakkor nem korlátlan. Vizsgálható egyfelől az, hogy a fokozott ellenőrzés elrendelése indokolt volt-e, másfelől az is, hogy a fokozott ellenőrzés keretében foganatosított konkrét intézkedés nem volt-e egyértelműen indokolatlan a fokozott ellenőrzés céljainak fényében.

Annak megítélése kapcsán, hogy a rendőrség a fokozott ellenőrzés elrendelésének lehetőségével az elmúlt évben jellemzően indokoltan élt-e, a Testület jelentőséget tulajdonított a megtartott rendezvényekkel összefüggő tapasztalatainak. A Testület több esetben jutott arra a következtetésre, hogy tekintettel a panasszal érintett rendezvények és az azokon résztvevők igen nagy számára, alappal lehetett számítani a demonstrációk helyszínén, illetve azok közelében rendbontók megjelenésére, a közrendet és köznyugalmat megzavaró eseményekre. Ezért a Testület megítélése szerint a rendezvények helyszínéhez közeli területekre nézve a rendőrség a legtöbb esetben indokoltan rendelt el fokozott ellenőrzést.

A Testület azonban megjegyzi, hogy a fokozott ellenőrzésnek a szükségesnél nagyobb területre, jellemzően a főváros teljes területére történő elrendelése olyan esetekben, amikor rendezvény csak Budapestnek jól behatárolható területén kerül megtartásra, indokolatlan és az arányosság követelményét nem veszi kellően figyelembe; még akkor sem, ha a rendezvényre érkezők, és az onnan távozók biztonságának garantálása a rendezvény konkrét helyszínénél nagyobb terület ellenőrzés alatt tartását teszi szükségessé.

A Testület több alkalommal is felhívta a fokozott ellenőrzést elrendelő rendőri vezetők figyelmét arra is, hogy a területi meghatározáson túlmenően kifejezett jelentőséget tulajdonít a fokozott elrendelés időtartamának meghatározására is. Indokolatlan és aránytalan az időtartam akkor is, ha egy sport rendezvény esetén 24, vagy 48 óra időtartamban a rendezvénynek helyt adó egész város területére rendelik el a fokozott ellenőrzést.

Mivel a fokozott ellenőrzés elrendelése adott esetben a jogszabályi felhatalmazáson túli felhatalmazást konstituálhat, ezért a Testület a továbbiakban is fenntartja a jogot arra, hogy a fokozott ellenőrzés elrendelésének indokoltságát és megalapozottságát az Rtv. 15. §-ában foglalt arányosság követelményének szempontjából, konkrét egyedi ügyekben vizsgálat tárgyává tegye.

7) Az előállítás időtartama

Gyakori és visszatérő problémát jelent az előállítások időtartamának indokolatlanul hosszú volta. Számos esetben – különösen a tömegrendezvényekről történő előállítások kapcsán – tapasztalta azt a Testület, hogy az előállítások akár 8-10 órán keresztül is eltartanak, úgy hogy közben az érintett személyhez köthető érdemi eljárási cselekményt a rendőrség egyáltalán nem foganatosít, sőt mi több arra is volt példa, hogy az előállítottat a rendőrségi folyosón várakoztatták több órán keresztül, majd „szó nélkül”, mindenféle tájékoztatást nélkülözve bocsátották szabadon. Az előállítás időtartamának indokolatlanul hosszú volta mellett a másik

problémát az előállítás időtartamának meghosszabbítása jelenti, ugyanis nem egy esetben fordult elő az, hogy annak módja nem felelt meg a jogszabályi előírásoknak. Ezért a Testület több állásfoglalásában is rámutatott arra: ahhoz, hogy az időtartam meghosszabbítása hatályosuljon is, azt dokumentált formában, még a nyolc órás időtartam letelte előtt közölni kell az előállítással. Ha ugyanis ezt követően hozzák meg a döntést (határozatot), vagy azt időben meghozzák, csak éppen az érintettek nem hozzák a tudomására, akkor a nyolc órás törvényi határidő leteltétől egészen addig, amíg az előállított tudomást nem szerez előállítás idejének meghosszabbításáról, a fogva tartás jogtalannak minősül.

III. A Testület által eddig vizsgált ügyek tanulságai

1. Az Rtv.-ben foglalt általános elvek és szabályok alkalmazása

A Testület a korábbi évekhez hasonlóan a 2010-ben született állásfoglalásaiban is gyakran alkalmazta az Rtv.-nek a rendőrség működésére és tevékenységére vonatkozó általános elveit és szabályait. Ezek a generális előírások főleg az Rtv. I. és IV. fejezeteiben szerepelnek, melyek közül az I. fejezet szabályait a Testület az Rtv. 11. § (1) bekezdése, valamint a 13. § (2) bekezdése alapján vonja vizsgálata körébe – mely rendelkezések szerint a rendőr köteles feladatait a törvényes előírásoknak megfelelően teljesíteni, a törvény rendelkezésének megfelelően intézkedni –, míg a IV. fejezet vizsgálatára az Rtv. 92. § (1) bekezdése expressis verbis is felhatalmazza. Az itt található – és legfőképpen a jogállamiság alkotmányos követelményéből, illetve a tisztességes eljárásból való alapvető jogból eredeztethető – általános szabályoknak minden rendőri kötelezettség-teljesítés, intézkedés és kényszerítő eszköz-alkalmazás során zsinórmértékül kell szolgálniuk.

Mindezek alapján a Testület számos ügyben vizsgálata tárgyává tette az Rtv. I. és IV. Fejezeteiben foglalt általános rendelkezéseket, amely rendelkezésekkel kapcsolatos főbb megállapításai a következőkben foglalhatók össze.

a) A rendőrség feladata

Az Rtv. 2. § (1) bekezdése szerint „a rendőrség védelmet nyújt az életet, a testi épséget, a vagyonbiztonságot közvetlenül fenyegető vagy sértő cselekménnyel szemben, felvilágosítást és segítséget ad a rászorulóknak. A rendőrség tiszteletben tartja és védelmezi az emberi méltóságot, óvja az ember jogait.”

Számos esetben hívta fel a Testület a 2. § előírásait a rendőrök által alkalmazott hangnem kapcsán. A Testület a legtöbb esetben azonban nehéz helyzetben van a rendőri intézkedések alkalmával az Rtv. 2. § (1) bekezdése érvényesülésének vizsgálatakor, főleg az intézkedő rendőrök stílusa, fellépési módja, és az általuk használt hangnem megítélése tekintetében. Ezeket a körülményeket ugyanis az ügyek többségében – így pl. a 464/2010. (XI. 10.) sz., illetve az 526/2010. (XII. 15.) sz. állásfoglalásokkal kivizsgált panaszügyekben – nehéz rekonstruálni még felvilágosítás-kéréssel is, mert a kifogásolt intézkedéseknél jellemzően csak az intézkedő rendőr és az intézkedés alá vont panaszos van jelen, akiknek az elmondásai többnyire teljesen ellentétben állnak egymással, egyébként az ellentmondás feloldását lehetővé

tévő bizonyítási eszköz pedig ritkán áll a Testület rendelkezésére, de ha pl. szerepel is az ügyben az intézkedés figyelemmel követő tanú, általában ők sem szívesen nyilatkoznak ebben a kérdésben.

Az esetek túlnyomó részében tehát a Testület azt tapasztalta, hogy a felek előadása egymással teljes ellentmondásban van, amelyet a rendelkezésére álló eszközökkel feloldani nem lehetett. Ez alól jelentett kivételt az a panaszügy például, amelyben a panaszos igazoltatását és az annak során tanúsított rendőri magatartást kifogásolta. Az ügyben, a panaszos által rendelkezésre bocsátott felvétel alapján egyértelműen megállapíthatóvá vált az, hogy az eljáró rendőrnő elfogadhatatlan stílusban beszélt a panaszossal, hiszen idegesen kiabált annak érdekében, hogy a panaszos kikapcsolja diktafonját [372/2010. (VIII. 4.) számú állásfoglalás].

A hangnem és rendőri viselkedés kérdését kellett vizsgálat tárgyává tenni pl. a 39/2010. (VI. 30.) sz. állásfoglalásban, ahol a panaszos – többek között – azt sérelmezte, hogy az előállítás ideje alatt a rendőrkapitányság garázsába levitték, ahol meztelenre kellett vetkőznie és hideg vízzel, slaggal locsolták a rendőrök, azt követően pedig a sajátjai helyett idegen ruhákat adtak neki, hogy azokat vegye fel. A panaszost elfogó és őt bekísérő rendőrök egyike mobiltelefonjával felvételt készített róla és megfenyegette: ha legközelebb azon a helyen találkozik vele, akkor még jobban meg fogják verni; szabadon bocsátásakor pedig a kapuszolgálatot teljesítő rendőr is megfenyegette azzal, hogy „vissza fogják zárni”. A Testület a rendelkezésére álló bizonyítékok, és a helyszín megtekintése alapján a panaszos megalázó mosdatásra vonatkozó részét igaznak fogadta el, és megállapította a panaszos emberi méltóságához való jogának sérelmét, továbbá azt, hogy a panaszolt rendőri magatartás az embertelen, megalázó bánásmód tilalmába ütközött. A panasz azon részeit illetően, hogy a panaszossal hogyan beszéltek a rendőrök, és mivel fenyegették meg, a Testület – mivel az érintett rendőrök nem nyilatkoztak – döntését a panaszosi állításra alapozta és a jogsérelmet ennek tekintetében is megállapította. Állásfoglalásában a Testület felhívta a figyelmet arra, hogy az Rtv. 2. §-ának (1) bekezdése szerinti előírás alapján az intézkedő rendőrökkel – mint a közhatalmi funkciót ellátó szerv tagjaival – szemben minden esetben elvárható az udvarias és kulturált fellépés. A jogszabályhely olyan kötelezettséget ró a rendőrségre, miszerint az intézkedő rendőröknek a fennálló pozitív, tehát alapjogvédelmi kötelezettségen túl, tartózkodniuk kell minden olyan magatartástól és cselekménytől, mely az Rtv. 15. §-ának összevetésében is – az intézkedéssel szükségesen vagy elkerülhetetlenül együtt járó jogkorlátozás mértékén túl – indokolatlan vagy szükségtelen vagy akár túlzott jogsérelmet okoz az intézkedés alá vont állampolgárok alapvető jogaiban, így különösen emberi méltóságukban (pl. udvariatlan, megalázó hangnem, durva bánásmód).

A tárgyi összefüggésben álló 429-430-431/2010. (X. 6.) sz. állásfoglalások alapjául szolgáló tényállás szerint egy közterületi rendezvény alkalmával a panaszosokkal szemben kábítószerrel visszaélés gyanúja miatt rendőri intézkedéseket foganatosítottak. A Testület a panaszügyek vizsgálata során megállapította, hogy a panaszosok igazoltatására, átvizsgálására és előállítására jogszerűen került sor. Ezzel szemben azért, hogy a panaszosokat, az előállításukat megelőzően, egy mezőn, éjjeli órákban és mások jelenlétében, a rendőrségi gépkocsik között vizeletminta adására kötelezték, amely intézkedésre egyébként jogszabály nem ad felhatalmazást, a rendőrség súlyosan sértette emberi méltóságához való jogukat és a rendőri intézkedés a megalázó bánásmód tilalmába ütközött.

Megállapíthatónak találta a Testület az emberi méltóságához való jog sérelmét azon panaszos esetében is, akit ismerőseivel, gépkocsival hazafelé utazva vontak a rendőrök közlekedésrendészeti intézkedés alá, és aki a rendőrök eljárását méltóságát sértőnek, az

alkalmazott hangnemet minősíthetetlennek ítélte [517/2010. (XII. 15.) sz. állásfoglalásban]. Ugyanezen alapjog súlyos sérelmét állapította meg a Testület azon panaszos esetében is, akit a rendőrök csupán azért vontak intézkedés alá, mert a rendőrök láttán a panaszos odaszólt a vele hazafelé tartó társaság más tagjainak, és „sünöknek” nevezte a rendőröket [532/2010 (XII. 15.) sz. állásfoglalás].

Jó néhány eljárásában vonta vizsgálatai körébe a hivatkozott törvényhelyet a Testület panaszosok fogva tartásának körülményeit értékelve. Így például 479/2010. (XI. 17.) számú állásfoglalásban a fogva tartott panaszos élelemmel való ellátásának elmaradása miatt állapított meg alapjogsértést a Testület. Utalt arra, hogy a kérdést rendezni próbáló ORFK Közbiztonsági Főigazgatója által az előállítottak ellátásával kapcsolatban kiadott 26-326/3/2006.ált. számú körlevél – amely csak az öt órát meghaladó előállítás esetére írja elő az élelem biztosítását – nem jogszabály, hanem annál alacsonyabb rendű norma, s mint ilyen, nem állhat ellentétben a magasabb szintű rendelkezésekkel, így az Rtv. 2. §-ának előírásaival sem. A két norma úgy értelmezhető egymással összhangban, ha az ötórás fogva tartásra vonatkozó rendelkezés a főszabály, amelytől az Rtv. rendelkezései alapján a fogva tartottra kedvező kivételként el lehet térni. Amennyiben tehát a fogva tartott vélhetően megalapozottan jelzi, hogy éhes, akkor a rendőrségnek az Rtv. 2. § (1) bekezdése és 16. § (4) bekezdése alapján – miszerint a rendőr nem alkalmazhat kínzást, kényszervallatást, kegyetlen, embertelen vagy megalázó bánásmódot – kötelessége, hogy a számára étkezést biztosítson még akkor is, ha az előállítás kezdetétől fogva kevesebb, mint öt óra telt el. A Testület ezért a konkrét ügyben a panaszos azon sérelme alapján, hogy ételt és italt annak ellenére nem kapott, hogy jelezte, 7 órája nem evett és nem ivott semmit, annak ellenére megállapította az emberi méltósághoz való alapjog megsértését, hogy a fogva tartás időtartama az öt órát nem haladta meg.

A Testület – ahogy ezt a korábbi állásfoglalásaiban is megtette [lásd például a 192/2009. (VI. 3.) számú állásfoglalást, a 298/2010. (V. 26.) sz. állásfoglalást) – felhívta a rendőri szervek és a jogalkotó figyelmét az előállítottak helyzetének szabályozatlanságára, és arra, hogy ez a helyzet nem egyeztethető össze a jogbiztonság követelményével.

A helyzet oka, hogy amíg a korábbi Szolgálati Szabályzatban [a Rendőrség Szolgálati Szabályzatáról szóló 3/1995. (III. 1.) BM rendeletben] szerepelt egy rendelkezés („az előállított, elővezetett személy ellátására a fogva tartottakra vonatkozó szabályok megfelelően irányadók”), amely alkalmazhatóvá tette a rendőrségi fogdák rendjéről szóló 19/1995. (XII. 13.) BM rendelet (a továbbiakban: Fogdaszabályzat) szabályait az előállítottakra is, addig a hatályos Szolgálati Szabályzat elfogadásakor ez a rendelkezés kimaradt, így az előállítottak státuszát csupán néhány, az Rtv.-ben és a Szolgálati Szabályzatban szétszórtan megtalálható norma szabályozza, amely nem rendelkezik az előállítottak helyzetének fontos aspektusairól (az élelmezésen túl például a motozásuk lehetőségéről, az orvosi vizsgálatuk részleteiről és egyéb olyan kérdésekről, amelyek alapjogokat jelentősen érintenek).

b) A rendőri feladatok ellátásának és az utasítás teljesítésének kötelezettsége

Az Rtv. 11. §-ának (1) bekezdésében foglalt általános követelményt – **miszerint a rendőr köteles a szolgálati beosztásában meghatározott feladatait a törvényes előírásoknak megfelelően teljesíteni** – több esetben hívta segítségül a Testület annak megítélésére, hogy az adott ügyben van-e hatásköre eljárni. A 11. § (1) bekezdése ugyanis olyan általános jellegű

rendőri kötelezettséget rögzít, amelynek megsértése esetén helye van a Testület eljárásának akkor is, ha a jogsértés nem az Rtv. V. és VI. Fejezetében foglalt rendelkezések alkalmazásával függ össze. Az Rtv. 11. §-án keresztül vizsgálhatóvá válik tehát a rendőrség részéről eljáró személyek olyan tevékenysége is, amely az Rtv.-től eltérő egyéb jogszabályok által rendezett eljárási szabályok alapján zajlik.

A Testület hatáskörének ilyen értelmezése azonban nem biztosít korlátlan lehetőséget a beavatkozására, mert erre a felhatalmazásra a Testület csupán olyan esetekben támaszkodik, amikor a panaszolt rendőri intézkedéssel vagy mulasztással szemben speciális jogorvoslatot az egyéb jogszabályok nem biztosítanak. (Ilyen esetekben ugyanis az eredetileg panaszolni kívánt jogsértéseken túl testületi hatáskör hiányában a jogorvoslathoz és a panaszhoz való alapjog sérelme valósulna meg azzal, hogy ezen alapjogok gyakorlása az adott esetben kizárt lenne. Másrészt, ha egyéb speciális jogorvoslat rendelkezésre áll, a testületi hatáskör indokolatlan párhuzamosságot teremtene.)

A 469/2010. (XII. 1.) számú állásfoglalásban a Testület a 11. § (1) bekezdését alapul véve, és figyelemmel a közúti közlekedés szabályairól szóló 1/1975. (II. 5.) KPM-BM együttes rendelet (a továbbiakban: KRESZ) 26. § (5) bekezdésének – „nem szabad a járművel indokolatlanul olyan lassan haladni, hogy az a forgalmat akadályozza”– és a 27. § (1) bekezdésének – „járművel másik járművet csak olyan távolságban szabad követni, amely elegendő ahhoz, hogy az elöl haladó jármű mögött – ennek hirtelen fékezése esetében is – meg lehessen állni”– előírásaira, a következőket rögzítette.

A panaszos azon előadásával kapcsolatosan, miszerint a rendőrök a hangjelzés észlelését megelőzően azzal, hogy szokatlanul lassú sebességgel – a megengedett 50 km/óra helyett mindössze kb. 30 km/órával – haladtak, majd – amikor már a panaszos mögé értek – egy gyalogátkelőnél csak vészfékezéssel tudtak mögötte megállni, mivel a követési távolságot nem tartották az előírásoknak megfelelően, a Testület az alábbiakat jegyzi meg.

A fent hivatkozott rendelkezés alapján a rendőrség állományába tartozó személyektől különösen elvárható, hogy feladatuk ellátása során az irányadó jogszabályi rendelkezésekre, köztük a KRESZ előírásaira figyelemmel legyenek. Annak megítélése ugyanakkor, hogy a rendőrök feladataik teljesítése során megszegték-e a hivatkozott közlekedési előírásokat, az arra hatáskörrel és illetékességgel rendelkező szabálysértési hatóság feladata. Felhívta ezért a Testület a panaszos figyelmét, hogy amennyiben a fenti sérelmek kivizsgálását szükségesnek tartja, a szabálysértésekről szóló 1999. évi LXIX. törvény (a továbbiakban: Szabs. tv.) 82. §-a értelmében tegyen szabálysértési feljelentést az eljárás lefolytatására hatáskörrel és illetékességgel rendelkező BRFK III. kerületi Rendőrkapitányságon.

c) Az intézkedési kötelezettség

Az Rtv. 13. § (1) bekezdése alapján a „**rendőr jogkörében eljárva köteles intézkedni vagy intézkedést kezdeményezni, ha a közbiztonságot, a közrendet vagy az államhatár rendjét sértő vagy veszélyeztető tény, körülményt vagy cselekményt észlel, illetve illet a tudomására hoznak.** Ez a kötelezettség a rendőrt halaszthatatlan esetben szolgálaton kívül is terheli, feltéve, hogy az intézkedés szükségességének időpontjában intézkedésre alkalmas állapotban van.”

A Testület számos ügyben rögzítette, hogy az intézkedési kötelezettséget szabálysértés elkövetése is megalapozza. Így pl: 469/2010. (XII. 1.) számú állásfoglalásában az Rtv. hivatkozott előírása kapcsán utalt a Szolgálati Szabályzat 3. § (1) bekezdésére, miszerint: „bűncselekmény vagy szabálysértés észlelése, valamint a közbiztonságot, a közrendet, az államhatár rendjét, a polgárok személyét vagy javait sértő vagy fenyegető veszélyhelyzet esetén, illetőleg ha ilyet hoznak tudomására, a rendőrt intézkedési kötelezettség terheli.” A konkrét ügyben leszögezte továbbá: annak megítélése, hogy valóban a panaszos alkalmazott-e a KRESZ rendelkezéseibe ütköző módon hangjelzést, az illetékes szabálysértési hatóság feladata. A körülmények ismeretében ugyanakkor a Testület úgy ítélte meg, hogy a rendőrök részéről nem volt nyilvánvalóan megalapozatlan az a feltételezés, hogy a hátulról hallható hangjelzést a panaszos adta le, ezért az adott helyzetben fennállt a szabálysértés elkövetésének olyan fokú gyanúja, amely a rendőri intézkedés alapjául szolgálhatott. Hasonló következtetésre jutott a Testület 469/2010. (XII. 1.) számú állásfoglalásában is: mivel a panaszos sem vitatta, hogy vezetés közben a kezében mobiltelefon volt, a Testület megállapította, hogy az intézkedési kötelezettség beálltához szükséges fokú gyanú a konkrét esetben fennállt. Annak vizsgálata pedig, hogy a panaszos a szabálysértést valóban elkövette-e, illetve cselekménye felismerhető volt-e, nem tartozik a Testület hatáskörébe.

A fenti ügyekben a Testület fontosnak tartott utalni töretlen gyakorlatára, miszerint a szabálysértési tényállásszerűséget eljárásában kizárólag a rendőri intézkedés jogszerűsége szempontjából vizsgálja. Az Rtv.-ben rögzített hatásköri szabályok szerint ugyanis a Testület nem veheti át a szabálysértési hatóság szerepét, azonban ha nem végezné el a rendőri intézkedés alapjául szolgáló cselekmény bizonyos fokú értékelését, az alapjog-sérelem vizsgálata üresedne ki. A Testület a panaszeljárásban ezért azt vizsgálta, hogy az adott intézkedéshez szükséges gyanú foka fennállt-e.

498/2010. (XII. 1.) számú állásfoglalásában a rendőrök intézkedési kötelezettségének fennállását és teljesítését vizsgálta a Testület azon panaszügy kapcsán is, amely alapjául szolgáló beadványban a panaszos előadta, hogy gyermekeit az édesapjuk a nap folyamán az ő tudta nélkül magával vitte, és a rendőrség segítségét kérte abban, hogy a gyermekeket visszakapja. A Testületnek a konkrét esetben egyrészt vizsgálnia kellett azt, hogy a panaszos előadása, illetve a rendőrség tudomására jutott további információk alapján fennállt-e valamely jogellenes cselekmény elkövetésének olyan fokú gyanúja, amely a rendőrség intézkedési kötelezettségét megalapozta, továbbá azt is, hogy az intézkedő rendőr megtett-e mindent, amire az eljárására irányadó normák felhatalmazták és kötelezték annak érdekében, hogy a panaszos sérelmeit orvosolja. A Testület arra a következtetésre jutott, hogy a hatályos jogszabályok alapján a rendőröknek nem volt sem felhatalmazásuk, sem kötelezettségük arra, hogy a gyermekek elhelyezéséről döntsenek, vagy a panaszos kérésének eleget téve fellépjenek azért, hogy őket az anyának visszaadják, tehát a rendőrségnek intézkedési kötelezettsége a konkrét helyzetben nem állt fenn.

Nem teljesítették viszont az intézkedési kötelezettségüket a Testület megállapítása értelmében a 498/2010. (XII. 1.) számú állásfoglalás alapjául szolgáló eseményekben érintett rendőrök. A konkrét esetben a panaszos telefonon arról tett bejelentést, hogy közlekedési baleset részesevé vált, amellyel összefüggésben rendőri segítségre tart igényt. Ez az esemény nyilvánvalóan olyannak tekinthető, amely az Rtv. és a Szolgálati Szabályzat rendelkezéseire figyelemmel rendőri beavatkozást tesz szükségessé – hiszen a közlekedés körében, valamelyik gépjárművezető által elkövetett szabálysértés gyanúját veti fel. Ez a cselekmény a rendőrség tudomásszerzése esetén – így a panaszos bejelentése nyomán – intézkedési kötelezettséget keletkeztet. Ugyancsak intézkedési kötelezettséget eredményezett, hogy a panaszos jelezte: a

baleset helyszínén elhangzott fenyegetések miatt veszélyeztetve érzi a testi épségét. A Testület fontosnak tartotta leszögezni: az intézkedési kötelezettségre vonatkozó fenti rendelkezések nem csak bekövetkezett eseményekkel kapcsolatban állapítják meg e kötelezettség fennállását, hanem veszélyeztető helyzetekre is. Az Rtv. 13. §-ának (1) bekezdése előírja az intézkedést arra az esetre, ha a közrendet veszélyeztető tény, körülményt hoznak a rendőr tudomására, a Szolgálati Szabályzat 3. §-a pedig intézkedési kötelezettséget keletkeztető helyzetként jelöli meg a közrendet, illetve a polgárok személyét fenyegető veszélyhelyzetről való tudomásszerzést is. A közlekedési balesetek, illetve az azokat követő viták köztudomásúlag feszült szituációk, amelyek nem egy alkalommal vezetnek erőszakos cselekményekhez az érintettek részéről. A panaszos azon bejelentése tehát, hogy történt egy közlekedési baleset, amellyel összefüggésben az ellenérdekű felek részéről fenyegetve érzi a testi épségét, olyan közlésnek minősül, amely kellően konkrét, és a közrend, illetve a személyi biztonság veszélyeztetettségét egy objektív külső szemlélő számára is kellő mértékben igazolja ahhoz, hogy a rendőrség – sürgős – intézkedési kötelezettsége beálljon (amellett, hogy azt egyébként a baleset is megalapozta). Megállapítható tehát, hogy jelen ügyben a rendőrség törvény szerinti intézkedési kötelezettsége fennállt. Mindkét fél – így a panaszos és a rendőrök – előadása alátámasztja ugyanakkor, hogy ezen kötelezettséget a rendőrség nem teljesítette. Mivel az ismertetett adatok alapján aggálytalanul megállapítható volt, hogy a panaszos bejelentése nyomán a rendőrséget intézkedési kötelezettség terhelte, aminek teljesítésére nem került sor, a Testület – elutasítva a rendőrség nagyfokú leterheltségre való hivatkozását – megállapította, hogy a tapasztalt mulasztás következtében megvalósult a panaszos tisztességes eljáráshoz fűződő jogának megsértése.

Ezen kötelezettség teljesülésének kérdése állt az 528/2010. (XII. 15.) sz. állásfoglalással lezárt panaszügy középpontjában is. Itt a panaszos amiatt tett panaszt, mert hiába jelentette be több alkalommal is telefonon a rendőrségnek, hogy abban a házban, ahol lakik, feltételezhetően éppen egy betörés-sorozat zajlik, aminek ő a szemtanúja, semmilyen érdemi intézkedés ez alapján nem történt. A Testületnek megküldött rendőrségi iratokból kiderült, hogy a panaszos bejelentéseit fogadták is, ám a BRFK Központi Ügyeleti Főosztályáról az információkat hiányosan továbbították, így bár irányítottak rendőröket a helyszínre, ők a panaszossal – részben az információk hiánya, részben saját mulasztásuk miatt – nem tudták felvenni a kapcsolatot, így a feltételezett elkövetők (akik a panaszos szeme láttára nyitogattak be a lépcsőházban a lakások ajtajain, és akikről személyleírást is tudott adni), zavartalanul távozhattak. A történetekkel kapcsolatban a Testület kimondta, hogy egyrészt a hívásokat fogadó rendőrnek kötelezettsége lett volna megfelelően továbbítani az érdemi intézkedésekhez szükséges, rendelkezésére álló információkat, másrészt, ha ez elmaradt, a helyszínre irányított rendőrök kötelezettsége lett volna alaposabban tájékozódni (rendelkezésükre állt a panaszos neve és telefonszáma a kapcsolatfelvételhez), hogy a folyamatban lévő jogsértő cselekményt megakadályozhassák. Mivel azonban ezek nem történtek meg, és végül a feltételezett elkövetők – bár éppen akkor a helyszínen voltak a rendőrök – zavartalanul távozhattak, a Testület megállapította a panaszos személyi biztonságához és magánlakás sérthetetlenségéhez való alapvető jogai sérelmét.

Az ismertetett rendelkezés alapján állapította meg szintén a Testület a rendőrség intézkedési kötelezettségének fennálltát azon ügyben, ahol a panaszos arról tett bejelentést, hogy testvérét több napja nem éri el. A rendőrség intézkedési kötelezettsége ez esetben arra irányult, hogy felderítse, valóban történt-e valamely, a közbiztonságot, illetve a polgárok személyét és javait sértő, illetve fenyegető veszélyhelyzet, adott esetben pedig bűncselekmény. A Testület rendelkezésére álló bizonyítékok alapján úgy ítélte meg, hogy a rendőrség a bejelentésben foglaltak ellenőrzésével kapcsolatban az intézkedési kötelezettségének eleget tett azzal, hogy

megjelent a helyszínen és kísérletet tett a panaszos testvérének feltalálására. [518/2010 (XII. 15.) sz. állásfoglalás].

Az intézkedési kötelezettség megsértése merült fel a 420/2010. (IX. 15.) sz. állásfoglalásban is, ahol az alapul szolgáló ügyben a panaszos a munkahelyére visszaérkezve egy betörést észlelt, amelyet, mint később kiderült, valószínűleg ő zavarhatott meg. A helyszínen tapasztaltakat azonnal jelezte a rendőrségnek, azt azonban nem, hogy a tettesek még a közelben lehetnek, mert ezt maga is csak később ismerte fel. Rendőri segítségre azonban hiába várt, ezért újra és újra betelefonált, egyik alkalommal már a rendőrök minősíthetetlen hangnemben közölték is vele, hogy ne hívogassa őket. Végül kb. másfél óra elteltével érkeztek ki a helyszínre a rendőrök, amikor természetesen az elkövetők, ha az első telefonáláskor még a közelben is voltak, már régen távoztak a környékről. Az érintett Miskolci Rendőrkapitányság vezetője azt a felvilágosítást adta a Testületnek, hogy hasonló esetekben, ha nem jelzi a panaszos külön, hogy van valamilyen azonnali rendőri intézkedést igénylő körülmény, akkor járört nem küldenek ki a betörésekhez, csak a szemlebizottságot, amikor ők ráérnek. A konkrét ügyben azonban a rendelkezésre álló hangfelvételekből az is kiderült, hogy a bejelentéseket fogadó rendőrök nem is kérdezték meg a panaszostól, hogy fennáll-e ilyen körülmény, a panaszos maga pedig nem tudhatott a rendőrség ilyen belső gyakorlatáról, így nem várható el tőle, hogy azonnali intézkedést igénylő körülményt – ha egyáltalán tudják a nem rendőr személyek, hogy mik ezek – önmagától, kérdés nélkül jelezzon. Márpedig erről – az egyébként visszaélésszerű, és az állampolgároknak a rendőri munka értelmességében, hasznosságában vetett bizalmát rendkívüli módon aláásni képes – rendőrségi belső gyakorlatról a panaszos semmilyen tájékoztatást nem kapott, ezért kényszerült arra, hogy hosszú ideig várjon a szemlebizottsága, amely pedig a betörés nyomainak rögzítésén kívül más érdemi intézkedést nem tudott tenni. Ezt a Testület a panaszos tisztességes eljáráshoz való alapvető joga megsértésének minősítette, és javasolta ennek a gyakorlatnak általánosságban a megváltoztatását, és minden esetben betörés bejelentésekor járőr kiküldését a helyszínre, ugyanis valójában csak így derülhet ki világosan az, hogy van-e azonnali intézkedést követelő körülmény. A panasznak a Miskolci Rendőrkapitányság vezetője a 05010-105/219/2010. RP. sz., 2010. november 2-án kelt határozatában részben helyt adott, és leírta, hogy: „Jelen esetben megállapítható, hogy amennyiben az ügyeletes kolléga kellő körültekintéssel járt volna el, akkor a részletes körülmények vonatkozásában is megkérdezi a panaszost. Így korábban ismertté vált volna az a tény, hogy nevezett feltételezése szerint ő zavarta meg az elkövetőket, akik még a közelben tartózkodhattak. E tények ismeretében a helyszínre azonnal járőr került volna küldésre.” A rendőrkapitányság általános gyakorlatának megváltoztatásáról azonban a Testületnek nincs tudomása.

Hasonló eset volt az alapja az 528/2010. (XII. 15.) sz. állásfoglalásnak is, amelyben a lakása ablakából betörőket észlelő, és ezt telefonon több alkalommal a rendőrség felé jelző panaszos nem kapott érdemi segítséget a rendőröktől, így azt is látta – és a rendőrségnek bejelentette –, amikor ezek a személyek elhagyták az épületet. A rendőrségi dokumentumokból és a rendelkezésre álló hangfelvételekből azt lehetett megállapítani, hogy többszöri félretájékoztatások és mulasztások voltak ennek az okai, a panaszos hívását fogadó ügyelet rendőr ugyanis nem továbbította az illetékes rendőrkapitányságnak a panaszos címét és telefonszámát, ami alapján a helyszínen fel tudták volna venni vele a kapcsolatot, és további tájékoztatást kérhettek volna tőle. Ráadásul a rendőrkapitányság azt mondta az ügyeletes rendőrnek, hogy nincs kapacitás járőrök kiküldésére – ezt is továbbította az ügyelet a panaszosnak –, ám mégis küldtek járőröket a megadott címre, akik azonban nem igyekeztek megkeresni legalább a panaszos kaputelefonját (ha már a telefonszámát nem kapták meg az

ügyeletestől). Így éppen akkor kapott arról tájékoztatást a panaszos a rendőrségtől arról, hogy nem fognak időben járőröket kiküldeni a helyszínre, amikor a járőrök már ott voltak (de nem vették fel a kapcsolatot a panaszossal), és amikor egyébként a betörőnek vélt személyek éppen távoztak. A Testület a helyzetet összességében kifogásolhatónak, a tájékoztatási kötelezettség nem megfelelő teljesítését pedig a panaszos tisztességes eljáráshoz való alapvető jogát sértőnek találta.

A fentiekben már ismertetett Rtv. 13. § (1) bekezdésének második mondata szerint, az intézkedési kötelezettség **„a rendőrt halaszthatatlan esetben szolgálaton kívül is terheli, feltéve, hogy az intézkedés szükségességének időpontjában intézkedésre alkalmas állapotban van”**.

A 487/2010. (XII. 1.) számú állásfoglalás alapjául szolgáló ügyben például a panaszos azt követően kért fia védelme érdekében egy szolgálatban nem lévő rendőrtől segítséget, hogy arról szerzett tudomást, a fiát támadás érte. Tekintettel arra, hogy a panaszügy során beszerzett információk szerint a panaszos fia a szolgálaton kívüli rendőr értesítésekor már otthon tartózkodott, nem volt életét és testi épségét veszélyeztető helyzetben, ezért a Testület úgy ítélte meg, hogy a konkrét esetben nem valósult meg a halaszthatatlan rendőri beavatkozás Rtv. szerinti követelménye. Nem állt fent tehát olyan körülmény (pl. az intézkedés gyorsasága), amelynél fogva a rendőr szolgálatba lépése és intézkedése hatékonyabb segítséget nyújthatott volna, mint hogyha a panaszos – az ügyelei rendszeren keresztül – éppen szolgálatban lévő rendőrök, segítségét kérte volna. Ezért a Testület úgy ítélte meg: az érintett rendőr azzal, hogy nem helyezte magát szolgálatba, és a panaszos hívása nyomán nem sietett a helyszínre, ott nem fogatosított rendőri intézkedést, nem valósította meg a panaszos tisztességes eljáráshoz való jogának megsértését.

A 383/2010. (VIII. 4.) számú állásfoglalás alapjául szolgáló ügyben a közlekedési baleset részesévé vált panaszosokkal szemben az a rendőr kezdeményezett intézkedést, aki a balesetnek szintén résztvevője volt. A Testület a történéseket két lépésben vizsgálta: elsőként abból a szempontból, hogy fennálltak-e a rendőr oldalán a szolgálatba helyezkedés speciális feltételei, másodsorban pedig abból, hogy a rendőr személyes érintettsége akadálya volt-e a szolgálatba helyezkedésnek.

Figyelembe véve, hogy az egyik jármű vezetője és utasa az ütközést nem érzékelte, és fennállt annak a veszélye, hogy a baleset helyszínéről az egyik érintett jármű elhajt, ami a későbbiekben a bizonyítást mind a szabálysértési eljárás (a vezető kiléte), mind a kár érvényesítése (a sérülések rögzítése, szakértői értékelése, stb.) vonatkozásában jelentősen veszélyeztethette volna, a Testület arra az álláspontra helyezkedett, hogy az önkéntes szolgálatba lépés feltételei fennálltak. Annak eldöntése maradt tehát csak hátra, hogy egy rendőr saját – adott esetben jogszerű – magánérdekeinek érvényesítése céljából felhasználhatta-e a rendőri minőségét és az ebből adódó többletjogosítványait. A Testület válasza erre a kérdésre nemleges volt. Ellenkező esetben egy, a rendőrség állományába tartozó személy mindenki máshoz képest jelentős előnyökhöz jutna hétköznapi, a rendőri hivatás teljesítéséhez semmilyen módon nem kapcsolódó esetekben. Jelen esetre vetítve ez azt jelentette, hogy míg egy átlagos járművezető nem „kényszerítheti” megállásra a vele koccanó, majd elhajtó járművet, addig – amennyiben a tárgyalt esetben bekövetkező szolgálatba helyezkedést jogszerűnek ítéljük – egy hivatásos állományú, de szolgálatban egyébként nem lévő rendőr számára ez a lehetőség fennáll, pusztán rendőri mivoltánál fogva. Hasonló esetben egy olyan személynek, aki nem rendőr, nem állna rendelkezésére az a lehetőség, hogy a szolgálati igazolvány felmutatása mellett a rendőri minőséget további kényszerítőelemként

használja a megállításra felhívás során. Ekkor a balesetben érintett fél lehetősége az, hogy a forgalmi rendszám rögzítése mellett feljelentést tesz, és a rendőrség keresi meg a másik érintett felet, majd lehetőségeihez mérten lefolytatja ez eljárást. Ez a lehetőség kétségkívül a balesetben érintett rendőrnek is rendelkezésére állt volna. Amennyiben a rendőrök esetében jogszerűnek fogadjuk el, hogy ilyen esetekben szolgálatba helyezték magukat, és intézkedéseket foganatosítsanak a velük – privát, nem pedig közhatalmi jogviszonyban – szembe kerülő személy terhére, úgy olyan különbséget tennénk, amelynek legitim indoka nincsen, ezért a Testület arra az álláspontra helyezkedett, hogy a panasz tárgyává tett esethez hasonló helyzetekben a rendőr nem helyezheti magát szolgálatba saját magánérdekének érvényesítése érdekében még akkor sem, ha egyébként jogos érdekről van szó. (Elképzelhetők olyan helyzetek – például a rendőr életét, testi épségét fenyegető veszély –, amelyekben a szolgálatba helyezkedés elfogadható lehet, jelen ügy azonban nem tartozott ezek közé.)

A Testület fenti álláspontja összhangban van azzal, amelyet a rendőrök fényképezése miatti igazoltatások kapcsán kifejtett. Figyelemre méltó, hogy e kérdés kapcsán maga a rendőrség is megfogalmazta, hogy a rendőr magánérdekeinek védelmében nem veheti igénybe rendőri jogosítványait, hanem a jogrendszer adta egyéb lehetőségekkel kell élni. A 120/2008. (X. 21.) számú testületi állásfoglalásban idézett véleményében a Budapesti Rendőr-főkapitányság Titokvédelmi Osztályának vezetője kifejtette, hogy fényképezése esetén a rendőr személyiségi jogainak – vélt – sérelme esetén kizárólag a jogsértő magatartás abbahagyására szólíthatja fel a fényképező személyt. A panaszossal – azaz a fényképet készítővel szemben – kényszerrel „ezen okból kifolyólag nem alkalmazhat, a felvételt le nem töröltheti és a fényképezőgépet sem veheti el a fényképet készítőtől. Amennyiben a fényképet készítő a felszólítás ellenére fényképet készít, úgy a rendőr személyiségi jogainak sérelmét kizárólag a bíróságon orvosolhatja, a fényképet készítő pedig a személyiségi jogi per során tisztázhatja, hogy milyen célból készítette a felvételeket.” Ugyanezen gondolatmenet alapján a Testület megállapította, hogy sérült a panaszosok tisztességes eljáráshoz való joga azzal, hogy a balesetben érintett másik autóban ülő rendőr szolgálatba helyezte magát, és így állította meg őket.

Az Rtv. 13. § (2) bekezdés előírja, hogy „**a rendőr köteles a törvény rendelkezésének megfelelően, részrehajlás nélkül intézkedni**”.

Egyebek mellett ezen követelmény érvényesülését vizsgálta a Testület a 366/2010. (VIII. 4.) sz. állásfoglalásban, amelynek alapjául szolgáló panasz szerint közterületi vonulások rendezvényen a sajtó munkatársaként megjelenő panaszos és munkatársa első ízben történő igazoltatására és adatainak rögzítésére jogszerűen került sor. Amikor azonban az intézkedést követően a rendezvényen továbbhaladt a panaszos munkatársával, és a panaszost két személy szidalmazni kezdte, majd szóváltást követően lökdösték, ráncigálták, és össze akarták törni kameráját, a rendőrség csak a panaszossal és társával szemben intézkedett. A panasz ezen részletével összefüggésben a Testület vizsgálata tárgyává tette az elfogulatlan intézkedés kérdését, és kimondta, hogy a részrehajlás nélküliség azt jelenti, hogy a rendőri intézkedés során a rendőr az érintett személyére tekintet nélkül bárkivel szemben köteles eljárni. A rendőri intézkedés során nemre, fajra, vallásra, politikai nézetre tekintettel különbséget tenni nem szabad, illetve ez a minőség a rendőri intézkedés megtételének vagy elmulasztásának alapja nem lehet. A konkrét ügyben a panaszossal és a vele szemben támadólag fellépő személyekkel szemben egyaránt intézkedési kötelezettsége állt fenn a rendőröknek - annak érdekében, hogy egyrészt a panaszos és munkatársa, másrészt pedig a rendezvény két említett résztvevője közötti konfliktust rendezni, megoldani próbálják. A rendőrség

mulasztása az Alkotmány 70/A. §-ának (1) bekezdése szerinti diszkrimináció tilalmába ütközött.

A 2009. augusztus 22-én Szentendrén történt tömeges rendőri intézkedések során számos állampolgár kifogásolta azt, hogy nem minden jelenlévővel szemben tett a rendőrség szabálysértési feljelentést [pl.: 110/2010. (III. 17. sz.) állásfoglalás, 112/2010. (III. 17.) sz. állásfoglalás, 115/2010. (III. 17.) sz. állásfoglalás, 116/2010. (III. 17.) sz. állásfoglalás, 119/2010. (III. 17.) sz. állásfoglalás]. A Testület leszögezte ezen ügyekben, hogy a jogszerű rendőri fellépéshez szükséges, hogy a rendőrség jogellenes megkülönböztetés nélkül éljen a rendelkezésére álló jogszabályi felhatalmazásokkal. A Testület megjegyezte azt is, hogy a szabálysértési eljárás során vizsgálendő felelősséget, illetve a rendőri intézkedés jogszerűségét önmagában az nem érinti, hogy az érintett panaszossal – és több mint száz társával – szemben a rendőrség feljelentést tett, míg a jelenlévők közül többeket vagy nem is igazoltatott, vagy az igazoltatást nem követte szabálysértési feljelentés. A Testület megállapításában rögzítette, hogy a rendelkezésre álló adatok alapján nem tudott olyan védett tulajdonságot feltárni, amely alapján vélelmezhető lett volna, hogy a rendőrök részrehajlóan intézkedtek, önkényesen szelektáltak volna jelenlévők között. A Testület hozzátette, hogy a százas nagyságrendben jelenlévők közül egyeseket többször igazoltattak, míg mások igazoltatása elmaradt, jelezhet ugyan szervezési problémát, de önmagában – más, közvetlen vagy közvetett diszkriminációra utaló körülmény fennállása nélkül – nem alapozta meg a részrehajlás megállapítását a panaszos vonatkozásában, és a panaszos sem jelölt meg, hogy megítélése szerint milyen ok vagy tulajdonság alapján jártak el vele szemben hátrányosabban, mint más jelenlévőkkel szemben.

d) Az arányosság követelménye

Az Rtv. 15. § a következő kötelezettséget rója az Rtv. alapján fogantatosításra kerülő rendőri intézkedésre: **„(1) A rendőri intézkedés nem okozhat olyan hátrányt, amely nyilvánvalóan nem áll arányban az intézkedés törvényes céljával. (2) Több lehetséges és alkalmas rendőri intézkedés, illetőleg kényszerítő eszköz közül azt kell választani, amely az eredményesség biztosítása mellett az intézkedéssel érintettre a legkisebb korlátozással, sérüléssel vagy károkozással jár.”**

Az arányosság 15. §-ban foglalt követelményének teljesülését általános jelleggel vizsgálta, majd minden panaszügy kapcsán – valamilyen összefüggésben – érintette a Testület. Jellemzően az egyes kényszerítő eszközök alkalmazásával összefüggésben, valamint az előállítás és annak időtartama kapcsán, továbbá a fokozott ellenőrzés (lásd. a fokozott ellenőrzés intézkedésének vizsgálatánál) elrendelését érintően végezte el a rendőri fellépés arányosságának értékelését.

A 2009. augusztus 22-én, Szentendrén tartott rendezvények kapcsán a Testület az érintett követelmény érvényesülését a rendőrségi helikopterek alkalmazásával összefüggésben is vizsgálatnak vetette alá. Az eset összes körülményének figyelembe vételével úgy ítélte meg, hogy a helikopter alkalmazása a meghatározott célhoz – nagy kiterjedésű, a megfigyelés elől elzárt területen tartott, nagyszámú jogsértő cselekmény gyanúját felvető rendezvény nyomán követése – mérten nem volt aránytalannak tekinthető, különösen arra figyelemmel, hogy a résztvevők jelzéseinek hatására a helikoptert a rendőrség idővel távolabbra vonta. A fentiek

miatt a Testület megállapította, hogy a helikopter bevetése nem sértette az arányosság követelményét, és nem okozott alapjogsérelmet a panaszosok oldalán.

Gyakran vizsgálta a Testület ezen követelmény teljesülését az egyik legsúlyosabb szabadságelvonással járó rendőri intézkedés, az előállítás vonatkozásában. Erre jó példa a 400/2010. (VIII. 25.) számú állásfoglalás, amelynek alapjául szolgáló panaszügyben a panaszost azért vonták intézkedés alá, mert társaival az úttesten haladva akadályozta a forgalmat. A vele szemben alkalmazott közel 7 órás előállítás – úgy hogy ez idő alatt vele szemben semmilyen eljárási cselekményre nem került sor – és ezáltal a panaszos személyi szabadsághoz fűződő alapjogának illetően korlátozása semmiképpen sem állt arányban az intézkedéssel elérni kívánt törvényes céllal, így a Testület arra a következtetésre jutott, az arányosság követelmény figyelmen kívül hagyásával járt el a rendőrség. A Testület a 401/2010 (VIII. 25.) sz. állásfoglalásában szintén megállapította az arányosság követelményének sérelmét, ahol a panaszos több mint 5 órás előállítására hasonló körülmények között, eljárási cselekmény foganatosítása nélkül került sor.

A 448/2010. (X. 13.) sz. állásfoglalásban a Testület szintén – egy 8 órát is meghaladó – előállítás időtartamát minősítette aránytalannak, erre ugyanis azért került sor, mert a panaszos mozgássérült igazolványt – a rendőrség szerint jogosulatlanul – használva állt meg a „Várakozni tilos!” tábla hatálya alatt, és miután ezt a rendőrök észlelték, előállították a rendőrkapitányságra, ahol azonban az ügyében foganatosított érdemi eljárási cselekmények, amelyek elvégzéséhez a panaszos jelenléte feltétlenül szükséges, csak minimális időtartamot vettek igénybe. Ezért, valamint a cselekmény súlyára is tekintettel a Testület az előállítás időtartamát aránytalannak értékelte, és kimondta a panaszos személyi szabadságának megsértését. Az országos rendőrfőkapitány a 29000-105/896-10/2010. RP. sz., 2010. december 7-én kelt határozatában a panaszt e tekintetben elutasította, mindössze az előállítás meghosszabbításának a panaszos irányába történő nem megfelelő dokumentálását kifogásolta.

Ugyanakkor a 457/2010. (XI. 10.) sz. állásfoglalásban a Testület nem pusztán az előállítás időtartamára, hanem – opcionális, a rendőr mérlegelésétől függő előállítási ok fennállta kapcsán – magára az előállításra vonatkozó döntésre mondta ki az aránytalanságot, vagyis az adott ügyben helytelennek tartotta, hogy a rendőrség nem az előállítás mellőzéséről döntött. Az állásfoglalás alapját képező panaszügyben ugyanis arról volt szó, hogy egy iskolából hazafelé tartó fiatal fiút a rendőrök, miközben a rendőrkapitányság közelében haladt el, előállították, arra való hivatkozással, hogy korábban minden bizonnyal ő karcolt meg egy a rendőrkapitányság előtt parkoló – egyébként az egyik rendőr tulajdonában lévő – gépjárművet. Az előállítás időtartamának egy részén a fiú semmilyen hozzátartozója illetve törvényes képviselője nem volt jelen, a rendőrök az előállítás alatt fényképeket is készítettek a fiú iskolatáskájában lévő tárgyakról, és próbálták őt meggyőzni, hogy ismerje el a terhére rótt cselekményt. A Testület ebben az esetben – az ügyészség által megküldött dokumentumokra is tekintette – azt mondta ki, hogy a panaszost elegendő lett volna egy későbbi időpontra idézni szülei értesítése mellett, mert nem merült fel semmilyen olyan körülmény, hogy ez valamilyen érdeksérelmet okozott volna. Az ügyben egyébként a Testület a rendőri fellépés részrehajló voltát sem zárta ki, ugyanis a rendőr részéről „előfordulhat, hogy nem döntött volna a gyermek előállítása mellett, amennyiben a karcolás nem saját gépkocsiját érintette volna.” A panasznak az országos rendőrfőkapitány a 29000-105/780-13/2010. RP. sz., 2010. december 15-én kelt határozatában helyt adott.

A 479/2010. (XI. 17.) számú ügy kapcsán például az arányosság követelményének érvényesülésén keresztül vizsgálta a Testület azon panaszos előállításának jogszerűségét is, aki azt követően jelent meg személyesen az egyik rendőrkapitányságon, hogy gyermeke iskolájánál az igazgatóval és az ott dolgozókkal összetűzésbe keveredett. A konkrét esetben a rendőrség előadása alapján leszögezhető volt, hogy a panaszos előállításának célját az iskolánál történt események tisztázása, a panaszos által tanúsított magatartás értékelése, valamint az szolgáltatta, hogy a garázdaság elkövetésének gyanúját a hatóság alátámassza, vagy megcáfolja. Ennek érdekében vált szükségessé a panaszos meghallgatása. A kérdés mindezek ismeretében úgy tehető fel, hogy arányos eljárásnak tekinthető-e a panaszos előállítása annak érdekében, hogy meghallgatására az ügyben sor kerüljön. A kérdésre a Testület nemleges választ adott az alábbiak miatt. Azzal, hogy a kapitányság épületében – még ha más céllal is, de – személyesen jelent meg, a panaszos lehetőséget teremtett nyilatkoztatására, ezáltal a helyzet azonnali tisztázására. Ahelyett azonban, hogy az ügyeletes a panaszost tájékoztatta volna arról, hogy szükségessé vált a meghallgatása, és tisztázta volna vele, hogy módjában áll-e ennek érdekében a kapitányságon maradni a tanúk kihallgatásának befejezéséig, vagy valamely későbbi időpontban tud megjelenni, az ügyeletes azzal kezdte intézkedését, hogy a panaszost előállította.

A rendőrség által rendelkezésre bocsátott információk köréből nem volt feltárható olyan adat, amely alátámasztotta volna, hogy a panaszos nyilatkoztatása elodázhatatlan volt, vagy hogy kihallgatásáig a panaszost feltétlenül szükséges lett volna fogva tartani (pl. mert tartani lehetett attól, hogy utóbb az eljárási cselekmény alól kivonja magát). Ráadásul a gyanú szerinti bűncselekmény sem volt különösen súlyosnak tekinthető. Mindezek miatt – a panaszos meghallgatásának szükségességét nem vitatva – a Testület úgy ítélte meg, hogy önmagában a bűncselekmény gyanúja, illetve az a tény, hogy az eset szemtanúi útban voltak a kapitányságra, nem szolgáltatott kellő indokot ahhoz, hogy a panaszost minden egyeztetés nélkül, azonnal előállítsák, és a meghallgatásig több órán keresztül fogva tartsák. Az arányosság követelményének az a kevésbé jogkorlátozó megoldás felelt volna meg, ha az ügyeletes először tájékoztatja a panaszost a kihallgatásának szükségességéről, és tisztázza vele, hajlandó-e a kihallgatás céljából a rendőrségen maradni, vagy idézés alapján ott a későbbiekben megjelenni. Erre tekintettel a Testület úgy ítélte meg, hogy a panaszos számára aránytalan sérelmet okozott, ezért jogszerűtlenül, a panaszos személyes szabadsághoz való jogának megsértésével járt el a rendőrség akkor, amikor – meghallgatása érdekében – azonnal az előállítása iránt intézkedett.

e) A kényszerítő eszközök alkalmazásának követelményei

Az Rtv. 16. § (1) bekezdése a következőkről rendelkezik. „**A rendőr kényszerítő eszközt csak a törvényben meghatározott feltételek fennállása esetén, az arányosság elvének figyelembe tartásával alkalmazhat úgy, hogy az nem okozhat aránytalan sérelmet az intézkedés alá vontnak. Nincs helye a kényszerítő eszköz további alkalmazásának, ha az ellenszegülés megtört, és a rendőri intézkedés eredményessége e nélkül is biztosítható.**”

A kényszerítő eszközök alkalmazására vonatkozó ezen speciális arányossági előírást alkalmazta a Testület a 100/2010. (III. 17.) sz. állásfoglalás egy részében. Az ügy alapja egy a 2009. július 4-ei, Budapest, V. kerület Erzsébet téri rendezvényen résztvevő személytől származó panasz volt, amelyben a panaszos- több más rendőri magatartás mellett – azt is kifogásolta, hogy az ott történt oszlatás, a résztvevők egyenkénti kiemelése során az egyik

rendőr tonfával úgy ütött rá célzottan a csuklójára, hogy az el is tört. Ezt a panaszos a csatolva megküldött ambuláns kezelőlappal is igazolta. Ezzel kapcsolatban a Testület megállapította, hogy a rendőrbot alkalmazása önmagában sem felelt meg az adott szituációban a tömeggel szembeni csapaterős rendőri intézkedésre vonatkozó előírásoknak [Szolgálati Szabályzat 74. § (5) bekezdése], de ezen kívül az okozott sérülés alapján egyértelműen, további vizsgálat nélkül is megállapítható az Rtv. 16. § (1) bekezdésének a megsértése is, az aránytalan sérelemkoczkodás miatt. A panasz alapján indult eljárást az országos rendőrfőkapitány a 105/695-9/2009. RP. számú, 2010. április 27-én kelt végzésével felfüggesztette, mert az ügy kapcsán a Budapesti Nyomozó Ügyészségen büntetőeljárás van folyamatban.

Hasonló ügy volt a 168/2010. (III. 31.) sz. állásfoglalás alapja is; itt az ugyanezen a rendezvényen résztvevő panaszost úgy emelték ki a rendőrök, hogy ambuláns kezelőlappal is igazolt módon nyílt fejsérülése keletkezett (ezt a rendőrségi iratok is tartalmazták). A Testület ezt is az aránytalan sérelemkoczkodás esetének tekintette, és megállapította a panaszos emberi méltóságához és testi épségéhez való alapvető jogainak súlyos sérelmét. Az ügyben az országos rendőrfőkapitány először felfüggesztette az eljárást, majd a 29000-105/591-16/2009. RP. sz., 2010. július 6-án kelt határozatával a panaszt elutasította. A kérdéses rész kapcsán a határozat többek között azt tartalmazza, hogy az, hogy a panaszos a rendezvény helyszínén társaival együtt összekapaszkodott, és így ellenállt a rendőri intézkedésnek – a Testület álláspontjával ellentétesen –, „minden további nélkül aktív ellenállás volt. (...) a panaszos feje az ellenállása során sérült meg, nem pedig azért, mert vele szemben brutális módon intézkedtek. (...) Ezek alapján megállapítható, hogy a Panaszos önhibájából maradt a tömegben és sérülése is emiatt keletkezett. (...) Aki a felszólítás ellenére a tömeget nem hagyja el, vállalnia kell a rendőri fellépés következményeit, esetlegesen ennek sérülést okozó voltával együtt, de hangsúlyozva azt, hogy jelen esetben nem ez történt.”

Rendszeresen és tipikusan előfordul a panaszokban azzal kapcsolatos kifogás, hogy a rendőrök indokolatlanul és aránytalanul alkalmaznak bilincset olyan esetekben, amikor az intézkedés alá vont valamilyen mértékű ellenszegülését (pl. egy rendezvény felosztatásakor) már a testi kényszer alkalmazása is megtörte. Márpedig ilyen esetekben kötelező az Rtv. 16. § (1) bekezdésének azon rendelkezése, mely szerint nincs helye a kényszerítő eszköz további alkalmazásának, ha az ellenszegülés megtört. Ehhez hasonló rendelkezést tartalmaz a Szolgálati Szabályzat 58. § (1) bekezdése is, amely szerint a kényszerítő eszközök Rtv.-ben meghatározott sorrendje fokozatosságot is jelent, súlyosabb kényszerítő eszköz csak akkor alkalmazható, ha az enyhébb alkalmazása nem vezetett eredményre (vagy sikere eleve kilátástalan). Ennek ellenére a Testület elé került ügyekből általánosságban az rajzolódik ki, hogy a hivatkozott jogszabályhelyeket a rendőrség éppen fordítva értelmezi, és akkor is alkalmaz bilincset, ha már – adott esetben a rendőrségi iratokból is kirajzolódó módon – a testi kényszer következtében sem áll fenn ellenszegülés, vagy éppenséggel a testi kényszert a bilincs alkalmazása eszközcsелеkményének tekinti. Erre pl. a 169/2010. (III. 31.) sz. állásfoglalás (amely szintén egy a 2009. július 4-én történt demonstrációhoz kapcsolódó panaszon alapul), amelyben ebben a tekintetben a Testület megállapította a panaszos emberi méltóságához való alapvető jogának és személyi szabadságának sérelmét. A panaszt az országos rendőrfőkapitány 105/668-8/2009. RP. sz., 2009. május 14-én kelt határozatával elutasította, és a kifogásolt rész tekintetében úgy határozott, hogy: „Az Rtv. indoklása szerint a bilincs a szökés és a támadás megakadályozására szolgáló megelőző, védelmi jellegű kényszerítő eszköz, alkalmazása előzetes ellenállás tanúsítása nélkül is szóba jöhet: »(...) alkalmazása előzetes ellenállás tanúsítása nélkül vagy fizikai kényszer folyamánként is szóba jöhet. Az alkalmazás törvényi feltétele azonban, hogy kizárólag személyi szabadság korlátozásával járó rendőri intézkedés keretében (elfogás, előállítás, elővezetés, őrizetbe

vétel) alkalmazható.« Az Rtv. 48. §-ában foglaltak, valamint az ahhoz fűzött magyarázat alapján megállapítom, hogy az intézkedő rendőrök jogszerűen, szakszerűen és indokoltan, továbbá az arányosság követelményeinek figyelembevételével mellett alkalmazták a kényszerítő eszközt, így álláspontom szerint a bilincshasználat kapcsán alapjogsérelem nem történt.»

Fontos jelen ponton utalni arra, hogy a Testület két tagja, dr. Juhász Imre és Fráterné dr. Ferenczy Nóra a 2009. július 4-ei rendezvényvel kapcsolatos ügyekben különvéleménnyel élt, és kifejtették azon álláspontjukat (lásd. alább részletesen a tömegoszlatás ismertetésénél), hogy az alapintézkedés (oszlatás) jogszerűtlenségére tekintettel minden egyéb intézkedés és kényszerítő eszköz használat (könnygáz) sértette a panaszosok alkotmányos alapjogait, és önmagukban alkalmasak voltak az alapjogsérelem megállapítására.

A 389/2010. (VIII. 4.) sz. állásfoglalással elbírált panaszügy panaszosa esetében a Testület a bilincselés időtartamát (kb. 10 óra 10 perc) tartotta aránytalannak. Ebben az ügyben fennállt a bilincselés jogalapja, a panaszos ugyanis egy olyan szórakozóhely üzemeltetője volt, amelyre a rendőrség nagy erővel vonult ki ellenőrzést tartani, mivel ott több személy is nagy valószínűséggel különböző kábítószerrel kapcsolatos bűncselekményeket követett el. A panaszos megbilincselésének azonban már az indoka is kérdéses volt a Testület számára – konkrét bilincselési indok nem rajzolódott ki a rendőrségi iratokból –, aránytalan időtartama pedig mindenképpen sértette a panaszos személyi szabadságát. Az országos rendőrfőkapitány a 29000-105/786-10/2010. RP. sz., 2010. október 1-jén kelt határozatában a panasznak ugyan részben helyt adott, az itt vizsgált körülményt illetően viszont azt elutasította, arra való hivatkozással, hogy a szórakozóhelyen sok személy tartózkodott, akik közül nem mindenki tett eleget a rendőri intézkedéseknek, így az intézkedés eredményességéhez a bilincselésre szükség volt, annak hosszú időtartama pedig az országos rendőrfőkapitány véleménye szerint azért nem volt aránytalan, mert a panaszos hosszú ideig a rendőrökkel még a helyszínen tartózkodott, majd orvosi ügyeletre szállították, ezt követően pedig másokkal együtt helyezték el a rendőrkapitányságon.

A 286/2010. (V. 19.) sz. állásfoglalásban az Rtv. 16. §-a kapcsán a Testület egy olyan vegyi eszköz (CS gáz) alkalmazást vizsgált, amelynek következtében a panaszosnak – ambuláns lappal és fényképpel is igazolt módon – maradandó arc- és szemsérülései keletkeztek. A vegyi eszköz alkalmazásának jogalapja egyébként a Testület megállapításai szerint megvolt – egy vendéglátó helyiségben a rendőrök éppen a panaszos férjével szemben intézkedtek, próbálták őt dulakodás közben megbilincselni, miközben a panaszos őket megzavarta, és az egyik rendőrhöz hozzá is ért –, azonban az elszenvedett, szükségesnél nagyobb szenvedés és kellemetlenség miatt (vagyis az arányosság sérelme miatt) a Testület megállapította a panaszos testi épséghez való alapvető jogának sérelmét. Az ügy érdekessége volt, hogy az említett CS gáz egyébként – az Rtv. 16. § (3) bekezdésének megfelelően – 1994. június 23. óta a belügyminiszter által jóváhagyott, rendőrségnél rendszeresített kényszerítő eszköz volt, amelyről akkor az Országos Traumatológiai Intézet főorvosa is olyan véleményt adott, amely szerint annak hatásai néhány óra alatt megszűnnek, súlyosabb vagy maradandó károsodás kialakulása az alkalmazás következményeképpen nagy valószínűséggel nem várható. Ugyanebben az ügyben a Testület aránytalannak minősítette a panaszossal szemben történt testi kényszer-alkalmazás és bilincshasználat módját is (földre nyomás majd megbilincselés, és nem enyhítettek a túl szorosra húzott bilincsen annak ellenére sem, hogy a panaszos jelezte, hogy pánikbetegségben szenved), mert erre már azt követően került sor, hogy a vegyi eszköz alkalmazásától a panaszos ellenszegülésre képtelen állapotba került (nem látott, leült egy padra, közben a rendőrök befejezték a férjével szembeni intézkedést), és a vele szemben történő intézkedéshez egyébként a megfelelő rendőri erőfölény már biztosított volt. Ezeket a

Testület a panaszos emberi méltósághoz és testi épséghez való alapvető joga, valamint személyi szabadsága megsértésének értékelte.

Az Rtv. 16. § (4) bekezdése **a kínzást, kényszervallatást, kegyetlen, embertelen vagy megalázó bánásmódot tilalmazza.** Az egyébként az Alkotmány 54. §-ában és számos nemzetközi egyezményben is rögzített tilalom, főleg pedig a kegyetlen, megalázó bánásmód pl. a 264/2010. (V. 5.) sz. állásfoglalással kivizsgált panaszügyben merült fel. Ennek a döntésnek az alapját is egy a 2009. július 4-ei, Budapesten, az V. kerület Erzsébet téren tartott rendezvényen résztvevő személy panaszra képezte, akinek a rendőri intézkedés során eltörött a szegycsontja, a fülét is össze kellett varrni, és hipoxiás állapotban szállította a mentő a kórházba. Ezzel kapcsolatban a Testületnek rendelkezésére állt videofelvétel is, de azon csak a panaszos rendezvényről történt kiemelés volt látható, az ott alkalmazott testi kényszer pedig nem lépte túl az arányosnak tekinthető mértéket, éppen ezért ez nem igazolta, hogy miként törhetett el a panaszos szegycsontja, illetve miért lépett fel nála hipoxia. Mivel azonban rendőri eljárás alatt keletkezett sérülésekről volt szó, a Testület – korábbi, 81/2010. (III. 10.) sz. állásfoglalására is hivatkozva – az Emberi Jogok Európai Bírósága töretlen gyakorlatára tekintettel (ld. Selmouni c. Franciaország, Ribitsch c. Ausztria, Tomasi c. Franciaország ügyek) abból indult ki, hogy ilyenkor a bizonyítási teher megfordul, és a hatóságokra hárul annak kötelezettsége, hogy magyarázatot adjanak a sérülés okát illetően. Az Emberi Jogok Európai Bírósága gyakorlatában arra is van példa, hogy ha ilyen magyarázat nincs, akkor is megállapítja a megalázó, embertelen bánásmód tilalmának megsértését, ha a kérelmező nem rögtön fordult orvoshoz (ld. Balogh c. Magyarország ügy). Ebben az ügyben a panaszos sérülései minden bizonnyal kiemelésé után, a rendőri felügyelet időszakában következtek be, és azokat kórházba szállítása után rögzítették is. Mivel pedig a rendőrség értékelhető magyarázatot a sérülések bekövetkezésének okára nem tudott adni, a Testület megállapította – a konkrét felelős egyéni felelősségének vizsgálata nélkül – a panaszos testi épséghez való jogának sérelmét, amely így a kegyetlen bánásmód tilalmának megsértését is megvalósította. A panaszügy alapján indult eljárást az országos rendőrfőkapitány felfüggesztette a tárgyában folyó büntetőeljárás jogerős lezárásáig.

A 447/2010. (X. 13.) sz. állásfoglalással vizsgált panaszügyben is értékelte a Testület az Rtv. ezen szakaszának érvényesülését. Ez volt az a panaszügy, amelynek panaszosa nem akarta beengedni a lakásán házkutatást fogantatosítani akaró rendőröket, majd amikor azok végül mégis bejutottak, hevesen gesztikulálva a rendőrök felé indult, támadásától lehetett tartani, ezért lefogták, és amikor ez a viselkedése még ezt követően sem változott, sőt az őt lefogó rendőr karját megharapta, akkor vele szemben bilincset is alkalmaztak. A panaszost a házkutatás után a rendőrök elő is akarták állítani, ő azonban ekkor már magatehetetlen állapotban volt, ezért a rendőrök megalázó módon, hálórúhában „hurcolták le” a szolgálati járműig, a ház folyosóján végighúzva, a liftnél pedig el is ejtették. Mindezt az egyik hatósági tanú vallomása is alátámasztotta, és részben a rendőrségi iratokban is fellelhetők voltak ezek megtörténteire következőt engedő mozzanatok. Ezért a Testület az előállítás ezen körülményei tekintetében (nem engedték átöltözni a panaszost, a folyosón húzták végig, el is ejtették) megállapította az Rtv. 16. § (4) bekezdésének megsértését, a panaszos emberi méltósághoz és testi épséghez való alapvető jogainak, valamint a megalázó elbánás alkotmányos tilalmának a sérelmét. A panaszt az országos rendőrfőkapitány 2010. december 7-én, a 105/532-6/2010. RP. számú végzésében érdemi vizsgálat nélkül utasította el, mert álláspontja szerint a panaszos elmulasztotta a panasz benyújtására nyitva álló határidő betartását, és ezt nem mentette ki (és egy ideig jogi képviselője is volt). Nem vette figyelembe ugyanakkor az országos rendőrfőkapitány, hogy az intézkedést követően a panaszos hónapokig kórházi kezelésben részesült, illetve, hogy panaszjoga gyakorlásáról – és az

előállítására kapcsán másról sem – nem kapott semmifajta tájékoztatást, kioktatást, mert állapota miatt a rendőrkapitányságról rögtön a kórházba szállították, így a rendőrség semmilyen ezzel kapcsolatos információval nem látta el, erre vonatkozó törvényi kötelezettsége ellenére.

f) Az intézkedések és a kényszerítő eszközök alkalmazásának közös elvei és szabályai

fa) Sérülés okozása

Az Rtv. 17. § (1) bekezdése értelmében „**a rendőrség a feladatának ellátása során a testi épséghez, a személyes szabadsághoz, a magánlakás, a magántitok és a levéltitok sérthetlenségéhez, a személyes adatokhoz, valamint a tulajdonhoz fűződő jogokat a törvényben foglaltak szerint korlátozhatja**”. A (2) bekezdés rögzíti továbbá, hogy „**a rendőri intézkedés során a kényszerítő eszköz alkalmazása esetén lehetőleg kerülni kell a sérülés okozását, az emberi élet kioltását. Az intézkedés folytán megsérült személy részére – amint ez lehetséges – segítséget kell nyújtani, szükség esetén a rendőr gondoskodik arról, hogy a sérültet orvos elláthassa, kórházi elhelyezése esetén a hozzátartozó vagy más, a sérülttel kapcsolatban álló személy erről értesüljön.**”

A fenti követelmény érvényesülése kapcsán 224/2010. (IV. 21.) számú állásfoglalásában a Testület a következőket rögzítette. A rendelkezésre bocsátott adatok szerint a konkrét esetben, mivel a panaszos a könnygáz hatására rosszul lett, fennállt a rendőrök azon kötelezettsége, hogy a panaszos orvosi ellátásáról gondoskodjanak. Mivel a panaszos orvosi ellátására kiemelését követően sor került, ezen kötelezettségüknek a rendőrök feltételezhetően eleget is tettek. Látható volt ugyanakkor a videofelvételeken, hogy a panaszost egy időre hátrabilincsel kézzel, felügyelet nélkül hagyták a földön. A Testület ezért szükségesnek tartotta felhívni a figyelmet arra, hogy akikkel szemben rendőri intézkedés során könnygázt alkalmaznak, valamennyien potenciálisan orvosi ellátásra szorulnak, ezért nagy körültekintéssel kell eljárni azt követően velük szemben. Fokozottan érvényes ez azon személyek esetében, akiket a könnygáz bevetését követően közvetlenül megbilincselnek, így arra sincs módjuk, hogy arcukat a könnygáz utóhatásának enyhítése érdekében megmossák, vizet igyanak, és nincs, aki közvetlen, azonnali segítséget nyújtson nekik szükség esetén. Ez a rendőri magatartás összességében a testi épség és az emberi méltóság aránytalan korlátozásának minősülhet. Mivel a konkrét esetben nem merült fel olyan körülmény, amely a rendőri mulasztást kimentené, a Testület megállapította a panaszos testi épséghez és egészséghez való jogának megsértését. Szintén ide kapcsolódott a panaszos azon állításának vizsgálata, hogy a rendőrök a mentősök kérése ellenére körülbelül öt percig nem voltak hajlandók eltávolítani a bilincset a panaszos ellátása során (véltetően részben a rendőrség vonakodása, részben eszközhiány miatt). Ezt alátámasztotta a panaszost ellátó személy és a HírTV riporterének elmondása is. A Testület megítélése szerint abból a rendelkezésből, amely szerint a rendőr gondoskodik arról, hogy a sérültet orvos elláthassa, az is következik, hogy a rendőrnek kötelezettsége áll fent azoknak a körülményeknek a megteremtésére, amelyek a zavartalan orvosi ellátáshoz szükségesek. Ez azt jelenti, hogy amennyiben az érintettet ellátó szakképzett személy a rendőrt a bilincs eltávolítására kéri, úgy – amennyiben nem merül fel olyan rendkívül nyomós körülmény, amely miatt erre nincs mód – a rendőr köteles a kérésnek eleget tenni. A felvételeken látható, hogy a panaszos rendkívül rossz állapotban volt ellátásakor, ezért nem állhatott fent sem szökésének, sem támadásának veszélye, így a

Testület szerint nem állt fent olyan indok, amely a bilincs levételére vonatkozó kérés teljesítése ellen szólt volna. Ezért a Testület úgy ítélte meg, hogy a rendőrség ebben a vonatkozásban sem tett megfelelően eleget az Rtv. 17. §-ban foglalt kötelezettségének, így megállapította a testi épséghez és egészséghez való jog megsértését.

fb) Fogvatartottak jogai

Számos panaszos beadványa kapcsán vizsgálta a Testület a **18. §-ban** foglalt rendelkezések alapján a fogva tartott panaszosok alapvető jogainak érvényesülését. Kiemelendő a rendelkezés (1) bekezdése, mely szerint **„a fogva tartott részére biztosítani kell azt a lehetőséget, hogy egy hozzátartozóját vagy más személyt értesítsen, feltéve, hogy ez nem veszélyezteti az intézkedés célját. Ha a fogva tartott nincs abban a helyzetben, hogy e jogával élhessen, az értesítési kötelezettség a rendőrséget terheli. Ha a fogva tartott fiatalokorú vagy gondnokság alá helyezett, haladéktalanul értesíteni kell törvényes képviselőjét vagy gondnokát.”**

A 479/2010. (XI. 17.) számú állásfoglalás alapjául szolgáló ügyben a panaszos azt sérelmezte, hogy rendőrségi fogva tartása idején több alkalommal is jelezte a fogda személyzetének, hogy fázik, mégis órákon keresztül várakoztatták. A panaszos sérelmei közt azt is jelezte továbbá, többször kérte, hogy biztosítsanak számára ügyvédet, de erre nem került sor. A Testület állásfoglalásában szükségesnek tartotta tisztázni azt, hogy bár az Rtv. 18. §-ában a jogszabály nem részletezi, ki lehet az értesítendő „más személy”, a fogalomba az ügyvéd aggálytalanul beleérthető és beleértendő. Csak ilyen értelmezés esetén egyeztethető össze ugyanis a magyar szabályozás a nemzetközi követelményekkel, így például a CPT ajánlásaival, amely 2005-ös magyarországi látogatását követően jelentésének 23. pontjában felhívta a magyar hatóságokat: tegyenek lépéseket annak érdekében, hogy a rendőrség által fogva tartott személyek a fogva tartásuk legelső pillanatától kezdve igénybe vehessenek ügyvédi segítséget (<http://www.cpt.coe.int/documents/hun/2006-20-inf-eng.htm>). A Testület ugyanakkor fontosnak tartotta rögzíteni, hogy hatásköre kizárólag annak vizsgálatára terjed ki, hogy a panaszos előállítottként élhetett-e a fent kifejtett és az Rtv.-ben biztosított jogosítvánnyal. Annak vizsgálatát, hogy a gyanúsítottként történt meghallgatás során a panaszost védelemhez való jogáról megfelelő tájékoztatásban részesítette-e a rendőrség, illetve a jog gyakorlását lehetővé tette-e számára, a Testület nem végezheti el, mivel ezzel összefüggő jogorvoslattal a panaszos a büntetőeljárás törvény rendelkezései alapján élhet. Az Rtv.-ben foglalt értesítéshez való jogosítvány érvényesülésének vizsgálatakor a Testület figyelemmel volt arra, hogy a panaszos az előállítás időtartamáról szóló igazolást – amelyen arról nyilatkozott, hogy a kérdéses joggal nem kíván élni – kézjegyével ellátta, illetve azon a valóságnak nem megfelelő tartalmú megjegyzést – vagyis hogy kért élelmezést, de nem kapott – kijavította. A Testület ezért a panaszos állításával szemben a rendőrségi iratok tartalmát fogadta el a történések valós előadásaként, és arra a következtetésre jutott, hogy a képviselő értesítésének elmaradása miatt a panaszos tisztességes eljáráshoz való jogának sérelme nem valósult meg.

A 32/2010. (I. 27.) sz. állásfoglalásban a Testület azzal kapcsolatban vizsgálta ennek a szakasznak az érvényesülését, hogy amikor a panaszost a rendőr előállította (mert egyébként egy hajléktalan személlyel szemben intézkedtek, akinek a panaszos a védelmére kelt), a szolgálati járműbe beültetéskor hívta a panaszost a férje, de a rendőr nem engedte, hogy a panaszos beszéljen vele, hanem elvette a mobiltelefonját, és azt kikapcsolva adta vissza. A Testület kimondta, hogy lehetséges olyan szituáció, amikor az intézkedés során az intézkedés

alá vont telefonálása zavarhatja az intézkedés eredményes lefolytatását, de ebben a helyzetben a rendőr egyértelmű célja az volt, egyáltalán ne beszélhessen a panaszos senkivel, mert azt az intézkedéssel szembeni ellenszegülésnek tekintette (annak ellenére, hogy egy esetleges néhány perces telefonbeszélgetés, amelynek során a panaszos közölhette volna, hogy személyi szabadságát korlátozó intézkedés alatt áll, az intézkedés eredményes lefolytatását nem veszélyeztette volna) – márpedig az Rtv. 18. § alapján ehhez a panaszosnak magának joga lett volna. Ezért ezt a tiltást a Testület indokolatlannak és a panaszos tisztességes eljáráshoz való alapvető jogát sértőnek minősítette.

A Testület megállapította a fenti rendelkezés megsértését és ezzel összefüggésben a panaszos tisztességes eljáráshoz fűződő jogának sérelmét a 63/2010. (II. 24.) sz. állásfoglalásában is, ahol a panaszostól az előállítás során az elhelyezésekor elvették a mobiltelefonját, ezért nyilvánvalóan nem volt abban a helyzetben, hogy a fenti jogával élhessen, illetve noha kérte hozzátartozója értesítését, ennek a rendőrség nem tett eleget. A Testület az 50/2010 (II. 17.) sz. állásfoglalásában hasonló következtetésre jutott, mert fogva tartása időtartama alatt nem biztosították a panaszos számára a hozzátartozó kiértesítésének jogát.

A 132/2010. (III. 17.) sz. állásfoglalás alapját képező ügy panaszosának – aki szintén a 2009. július 4-ei, Budapesten, az V. kerület Erzsébet téren tartott rendezvényen résztvevője volt – is sérült a hozzátartozó vagy más személy értesítéséhez való joga a Testület álláspontja szerint, mert ebben az ügyben éppen a rendőrségi dokumentumokból derült ki világosan, hogy a panaszos kérte hozzátartozója értesítését, a rendőrök azonban nem értesítettek senkit ennek ellenére. Ezért megállapítható volt a tisztességes eljáráshoz való alapvető jog sérelme.

A 298/2010. (V. 26.) számú állásfoglalásában az Rtv. 18. §-ának az értesítési kötelezettségen kívüli egyéb előírásait vizsgálta a Testület azon panaszos előadása kapcsán, aki azt kifogásolta, hogy a fogdai befogadását megelőző orvosi vizsgálat során, ahol teljesen le kellett vetkőznie, egy (vele azonos nemű) rendőr is jelen volt. A Testület álláspontja szerint a rendőr jelenléte az orvosi vizsgálat (és a vetkőztetés) során olyan többletkorlátozás, amelyre a szükségesség és arányosság elvének megfelelő külön indok szolgálhat jogalapul. A panaszolt esetben semmilyen többletkörülmény nem merült fel, amely a rendőri jelenlétet megalapozta volna. A rendőri jelenlét a panaszos levetkőztetésével járó orvosi vizsgálat során akkor lehetett volna indokolt, ha a panaszos részéről valamiféle veszély fenyegette volna az orvost. Ilyen veszélyre (vagy a panaszos részéről bármilyen támadó jellegű magatartásra) a rendőri dokumentáció semmiféle utalást nem tartalmaz. Ezzel az okfejtéssel összhangban áll a CPT ajánlása (CPT/Inf/E (2002) 1 - Rev. 2009, <http://www.cpt.coe.int/en/documents/eng-standards.pdf>), amely szerint a fogva tartottak orvosi vizsgálata – hacsak az érintett orvos kifejezetten nem kéri – nem történhet az állomány tagjainak jelenlétében (lásd a dokumentum 51. pontját). A fentiekből következően, a panaszos által az orvosra jelentett veszély hiányában a Testület úgy ítélte meg, hogy a konkrét esetben az orvosi vizsgálat során a rendőr jelenléte, mint a befogadáskori orvosi vizsgálatához kapcsolódó többletkorlátozás megvalósította a panaszos emberi méltóságához való jogának sérelmét.

A 286/2010. (V. 19.) sz. és a 287/2010. (V. 19.) sz. állásfoglalásokban – amelyekben a panaszos ugyanaz a személy volt – a Testület megállapította, hogy a panaszos az előállításáról semmiféle tájékoztatást, kioktatást, vagy bármilyen dokumentumot (igazolást) nem kapott, így egyébként előállítása pontos időtartamát sem lehetett megállapítani. Ezeket is a tisztességes eljáráshoz való alapvető jog sérelmének minősítette a Testület, törvény által előírt kötelezettség megszegéséről lévén szó. Az országos rendőrfőkapitány mindkét panaszt elutasította arra hivatkozással, hogy a rendelkezésére álló rendőrségi tájékoztató szerint

minden kioktatást, felvilágosítást és az előállítás kapcsán szükséges dokumentumot a panaszos megkapott (ezek azóta sem kerültek a Testület birtokába).

Fontos rendelkezést tartalmaz az Rtv. 18. § (2) bekezdése is, aminek második mondata kimondja, hogy **„a sérült, beteg vagy más okból sürgős orvosi ellátásra szoruló fogva tartottat orvosi ellátásban kell részesíteni”**.

A 340/2010. (VI. 16.) sz. állásfoglalás alapul fekvő panaszbeadványa szerint a 7 hónapos terhes panaszos előállítása során a rendőrkapitányság épületében két alkalommal is jelezte a terhességével kapcsolatos panaszait (feszülés, görcsölés). Ennek ellenére orvosi ellátást a panaszos nem kapott. A rendőrségi érvelés szerint az intézkedő rendőrök a panaszost nyilatkoztatták arról, hogy terhessége miatt – az előállítás foganatosítása során – veszélyeztetve lesz-e az állapota, illetve, hogy veszélyeztetett terhes-e, amire nemmel felelt. A rendőri jelentésekben és a panaszos által aláírt nyilatkozatban az szerepelt, hogy a panaszosnak az előállítás során sérülése nem keletkezett, folyamatos kezelést és orvosi felügyeletet igénylő betegsége nincs. A rendőrség ezen információk alapján úgy érvelt, hogy nem állt fenn további intézkedési kötelezettsége a panaszos vonatkozásában. A Testület ezzel szemben rámutatott arra, hogy a vonatkozó jogszabályi rendelkezések nem a fogva tartott kérésétől teszik függővé az orvosi ellátás kötelező voltát, hanem azt kell vizsgálni, hogy az érintett személy arra rászorul-e. Ezen érvelés alapján pedig úgy ítélte meg az adott ügyet, hogy a panaszos előrehaladott terhes állapotára figyelemmel, a fogva tartás okozta izgalom miatt kialakult állapot (görcsölés, has keményedése) miatt mindenképpen szükségesnek mutatkozott volna az orvosi ellátás biztosítása. A Testület megállapítása szerint a rendőri mulasztással összefüggésben sérült a panaszos testi épséghez és egészséghez való joga.

fc) Azonosítási kötelezettség, az intézkedés tényének és céljának közlése, tájékoztatás a panaszjogról

Az Rtv. 20. §-ának (2) bekezdése szerint a **„rendőr az intézkedés megkezdése előtt – ha az a rendőri intézkedés eredményességét veszélyezteti, az intézkedés befejezésekor – köteles nevét, azonosító számát, valamint az intézkedés tényét és célját szóban közölni. Az V. és VI. Fejezetben foglalt intézkedések, illetve kényszerítő eszközök alkalmazását követően a rendőr köteles az intézkedés alá vont személyt tájékoztatni az e törvény szerinti panasz lehetőségéről.”** Az Rtv. 20. §-a tehát a rendőr szolgálati fellépésére és azonosíthatóságára vonatkozó garanciális jellegű szabályokat tartalmazza, amely szabályokat a Szolgálati Szabályzat 4. §-a egészíti ki.

Rendkívül általánosnak és berögzültnek mondható az a jelenség, hogy a rendőrök intézkedéskor nem közlik a nevüket, azonosító számukat, nem mutatják fel a jelvényüket és nem közlik – gyakran kérésre sem – az intézkedésük tényét, célját, jogalapját. Ezekkel a panaszokkal kapcsolatban a Testület legtöbbször nem tud érdemben állást foglalni, mivel a panaszosok tipikusan azt állítják, hogy az intézkedő rendőrök nem közölték a nevüket, azonosító számukat, az intézkedés tényét, célját, jogalapját, és nem adtak tájékoztatást a panaszjog gyakorlásának lehetőségeiről sem – a rendőrségi jelentésekben ugyanakkor ennek teljesen az ellenkezője olvasható, vagyis hogy a rendőr a szabályokat maradéktalanul betartva, köszönve, tisztelegve kezdte meg az intézkedést; más kívülálló harmadik személy pedig ritkán van jelen ilyen szituációkban. Erre pl. a 32/2010. (I. 27.) sz., a 46/2010. (II. 10.) sz., a 361/2010. (VII. 7.) sz. állásfoglalás.

Ezzel szemben a rendelkezésre álló információk alapján – különösen a Testület birtokában levő felvételekre tekintettel – megállapítható volt a 443/2010. (X. 13.) sz. állásfoglalásban az Rtv. és a Szolgálati Szabályzat ezen előírásainak betartása az intézkedő rendőrök részéről. A panaszos egy rendezvényen kívánt részt venni, amikor Budapesten az 56-osok terén igazoltatni kezdték, átvizsgálták, a birtokában levő kést elvették tőle, majd előállították és nyolc óránál hosszabb ideig korlátozták személyi szabadságát. Az ügyben a rendőrség által a Testület részére megküldött videofelvételek tartalmaztak különösen fontos információkat. A felvételek tanúsága szerint ugyanis a helyszíni biztosítás parancsnoka a jogszabályi előírásoknak megfelelően közölt minden szükséges adatot az intézkedéssel összefüggésben. A Testület utalt arra is: a rendőrségi iratokból megállapíthatóvá vált az, hogy a vizsgált intézkedéssorozat az intézkedő rendőrök csapaterőben látták el. Mivel pedig az egyes rendőrök intézkedései nem voltak láthatóak és beazonosíthatóak minden esetben, ezért a Testület felhívta a figyelmet az Rtv. 24. §-ában rögzítettekre, valamint a korábbi állásfoglalásaiban kifejtettekre: csapaterőben történő szolgálatteljesítés során az általános segítségnyújtási kötelezettség is a csapaterőt, illetve annak parancsnokát terheli; már csak azért is, mert a kötelekben összevont egyes utasításokat végrehajtó rendőröktől nem is feltétlenül várható el, hogy a hozzájuk forduló személyeknek minden szükséges információ birtokában teljes értékű felvilágosítást tudjanak adni, miközben az egyéb csapaterőben teljesítendő feladataikat is el kell látniuk. A csapaterő parancsnoka – illetve rendezvények esetében, a rendezvények rendjének biztosításával kapcsolatos rendőri feladatokról szóló 15/1990. (V. 14.) BM rendelet 9. és 12. §-ai alapján a rendbiztos(-ok) és a biztosítás parancsnoka – az a személy, aki a helyszínről, az éppen folyamatban lévő intézkedések indokairól és jogalapjáról, a kialakult helyzet értékeléséről stb. meglévő információk teljessége birtokában megfelelő felvilágosítást adhat, és az idézett jogszabályhely alapján ez az ő kötelezettsége is.

Amint azt a Testület 2009-ben is kifejtette állásfoglalásaiban [lásd például: 248/2009. (IX. 9.) sz. állásfoglalás], úgy 2010-ben is számos alkalommal rögzítette [lásd például: 517/2010. (XII. 15.) sz. állásfoglalás], hogy az Rtv. 20. §-ában meghatározott követelmények azért bírnak különös jelentőséggel az intézkedés alá vont személy jogérvényesítési képessége szempontjából, mert csak abban az esetben gyakorolható érdemben a panasztételi jog, ha az intézkedéssel érintett személy az intézkedés okára, alapjára és az intézkedést foganatosító személy kilétére nézve birtokában van a valós és releváns információknak, ezek hiányában ugyanis nincs vele tisztában, ki ellen kell benyújtani a panaszát, nem tudja megfelelően megítélni a vele szemben foganatosított intézkedés jogszerűségét, és nem tud adott esetben hatékonyan érvelni az intézkedés jogszerűsége ellen sem. Ezeket a szabályokat, amelyek lehetővé teszik az intézkedő rendőr azonosítását, illetve a panaszjog gyakorlását, a Testület gyakorlatában garanciális jelentőségűnek tartja – elsősorban a közhatalom gyakorlásának megfelelő kontrolljára és az Alkotmány 64. §-ban biztosított panaszjogra tekintettel.

A már említett 366/2010. (VIII. 4.) sz. állásfoglalás tényállása szerint a vonulások rendezvényen a sajtó képviselőjeként másodmagával résztvevő panaszossal szemben intézkedő rendőr az intézkedés tényének és céljának közlésére vonatkozó kötelezettségét nem a jogszabályi előírásoknak megfelelően teljesítette: a rendőrök az intézkedés tényét közölték („igazoltatást fognak foganatosítani”), azonban az igazoltatás céljának közlése elmaradt. A rendőrök – a panaszos kérdésére válaszként – azt mondták, hogy az intézkedés oka egyedül az volt, hogy a rendezvény rendezője kérte az intézkedést. A rendőrség utóbb, a Testület felvilágosítás-kérése alapján határozott meg igazoltatási célt (a bűnmegelőzési célt) a panaszos „provokatív viselkedésére” hivatkozva. A Testület a rendőri intézkedés hiányossága miatt megállapította a panaszos tisztességes eljáráshoz való alapvető jogának sérelmét.

Fontos továbbá említést tenni jelen ponton is a 2009. július 4-ei, Budapesten, az V. kerület Erzsébet téren tartott rendezvény kapcsán beérkezett panaszokkal összefüggésben arról, hogy a Testület az Rtv. 20. § (2) bekezdésére hivatkozva majd minden állásfoglalásában kimondta: az, hogy a rendőrség a rendezvény feloszlásakor elhangzott felszólításában nem jelölte meg, hogy melyik, a gyülekezési jogról szóló törvény szerinti rendezvény-feloszlási okra hivatkozva oszlatja fel a demonstrációt, sértette az ezt követően intézkedés alá vont panaszosok tisztességes eljárásához való alapvető jogát, mert nem lehettek tisztában azzal, hogy mi miatt is kell elhagyniuk a helyszínt (ettől az intézkedéseknek természetesen alá kellett vetni magukat). E tájékoztató elmaradása azért is volt kifogásolható, mert az ügyekkel kapcsolatban megküldött rendőrségi dokumentumokból világosan kiderült, hogy a helyszínen maga a rendőrség sem volt tisztában azzal, hogy milyen feloszlási ok alapján intézkedik, és utólag, a Testület megkeresésére küldött felvilágosítás-adásában is több – adott esetben a gyülekezési jogról szóló törvényben nem is szereplő – feloszlási okot jelölt meg. [Pl. 99/2010. (III. 17.) sz., 100/2010. (III. 17.) sz., 131/2010. (III. 17.) sz., 132/2010. (III. 17.) sz., 133/2010. (III. 17.) sz., 148/2010. (III. 24.) sz., 155/2010. (III. 24.) sz., 168/2010. (III. 31.) sz., 216/2010. (IV. 14.) sz., 262/2010. (V. 5.) sz. állásfoglalások]. Ezeket a panaszokat e tekintetben az országos rendőrfőkapitány elutasította, arra hivatkozva, hogy elegendő az arra való egyértelmű utalás, hogy a rendezvény jogellenes, a helyszínt mindenkinek mérlegelés nélkül el kell hagynia (ezt a Testület sem vonta kétségbe).

A Rtv. 20. §-a – a fentiekben ismertetett módon – úgy rendelkezik továbbá, hogy az V. és VI. Fejezetben foglalt intézkedések, illetve kényszerítő eszközök alkalmazását követően a rendőr köteles az intézkedés alá vont személyt tájékoztatni az Rtv. szerinti panasz lehetőségéről.

A 410/2010. (IX. 8.) sz. állásfoglalásban a Testület – más jogsérelem megállapítása mellett – a tisztességes eljárásához való jog csekély fokú sérelmét állapította meg azzal összefüggésben, hogy az előállított és megbilincselte panaszost nem oktatták ki a panasztétel lehetőségéről. A rendőrség arra hivatkozott a konkrét ügyben, hogy a panaszos sem az előállítást foganatosító rendőr, sem pedig az ügyeletes tiszt felé nem jelzett panaszt, illetve, hogy az ügyeletes tiszt szóbeli tájékoztatást adott a panaszosnak arra vonatkozóan, hogy a panasztételi lehetőségek az előállító helyiség ajtaján kívülről és a helyiségben ki vannak függesztve. A Testület kimondta, hogy nem elegendő az arról történő tájékoztatás, hogy a jogorvoslatról szóló tájékoztatók hol találhatóak, hanem érdemben kell kioktatni az intézkedés alá vont személyt az Rtv. szerinti panasz lehetőségéről – azaz a rendőrségi panasz eljárás mellett a Testülethez fordulás lehetőségéről is.

Itt kell megjegyezni azt is, hogy a rendőrség a panaszjogról történő tájékoztatás megtörténte tekintetében több esetben arra is hivatkozik, hogy az előállítás időtartamáról szóló és a panaszos részére átadott igazoláson szerepel a Testület elérhetősége, amivel a rendőrség „letudja” a panaszjogról való tájékoztatás kötelezettségét. A Testület következetesen kimondja ilyen helyzetekben azt, hogy önmagában a Testület elérhetőségére utalás – egy sorban más jogvédő szervezetekkel – a kioktatás mellőzésével nem tekinthető a panaszhoz való jog lehetőségéről történő tájékoztatásnak.

Nem egyszer volt példa arra is, hogy a rendőrség arra hivatkozással nem nyújtott felvilágosítást a panasztétel lehetőségéről, mert a panaszos az intézkedés alkalmával „nem tett arra utaló kijelentést, hogy panasszal kíván élni a rendőri fellépéssel szemben.” A Testület álláspontja szerint az ilyen gyakorlat elfogadhatatlan, ugyanis a rendőr – arra irányuló kérés hiányában is – köteles az intézkedés alá vont személyt tájékoztatni a törvény szerinti panasz lehetőségéről [74/2010. (III. 3.) sz. állásfoglalás].

g) A rendőrség segítségnyújtási kötelezettsége

Az Rtv. 24. §-a írja elő, hogy „**a rendőr köteles a feladatkörébe tartozó segítséget, illetve a hozzáfordulónak a tőle elvárható felvilágosítást megadni.**”

A Testület ebből a rendelkezésből indult ki a 379/2010. (VIII. 4.) számú állásfoglalás alapjául szolgáló panaszügy vizsgálatakor is, melyben a panaszos tisztességes eljáráshoz való alapvető jogának súlyos sérelmét látta megállapíthatónak. A panasz alapjául szolgáló tényállás szerint a panaszos gépjárművével egy balesetből származó autóalkatrészre hajtott, mely kárt okozott az autójában, azonban az intézkedő rendőrök ezt nem jegyzőkönyvezték és nem adták ki a panaszos számára a kárrendezéshez szükséges igazolást. A Testület álláspontja szerint a rendőrség olyan szakmai hibákat vétett és tévesen, hibásan, félretájékoztatta a panaszost ügyének állásáról, illetve a kár megtérítésének módjáról, ami alapjogsérelmet eredményezett a panaszos oldalán. A panaszost ugyanis egyrésztől tévesen tájékoztatták levélben, miszerint a káresemény azért következett be, mert a közútkezelő az utat nem tisztította le. A Testület itt utalt arra, hogy az Rtv. 24. §-ának (1) bekezdése a segítségnyújtási kötelezettségen túlmenően a rendőrség felvilágosítás-adási kötelezettségét is előírja a bekezdés, amelybe beleértendő a pontos és szakszerű tájékoztatás kötelezettsége is. A Testület ezen túlmenően azzal kapcsolatosan is megállapította az alapjogsérelmet, hogy az illetékes rendőrkapitányság tévesen tájékoztatta a panaszost az ügy állásáról. Jelesül arról, hogy ügyét egy másik illetékes rendőrkapitányság közlekedésrendészeti főosztályára továbbította, annak ellenére, hogy valójában ez nem történt meg és az ügy irattárba került.

Az alábbiak szerint rögzítette álláspontját ezen szakasszal összefüggésben a Testület annak a panaszosnak az ügyében, aki azért lépett a sebességellenőrzést végző szolgálati gépkocsizhoz, hogy a benne ülő rendőröktől felvilágosítást kérjen arról, hogy milyen sebességgel közlekedett. Erre a választ megkapta ugyan, de a rendőrök emiatt igazoltatták, adatait pedig az előírásoknak nem megfelelő eljárással rögzítették [489/2010. (XII. 1.) számú állásfoglalás]. A Testület a probléma általános jellegére való tekintettel hangsúlyozta: az Rtv. 24. §-a alapján konkrét jogszabályi kötelezettség és vonatkozó belső normák hiányában is megállapíthatónak tartja azt a rendőri kötelezettséget, hogy a panaszoséhoz hasonló felvilágosítás kérésre az eljáró rendőrök válaszoljanak. Ebben a vonatkozásban tehát a Testület követendőnek tartja az érintett rendőr azon eljárását, hogy a bizonytalan jogszabályi helyzet ellenére a kért információt megadta, és javasolja, hogy az illetékes rendőri szervek olyan tartalmú belső normát adjanak ki, amely egyértelművé teszi a rendőrök ilyen irányú kötelezettségét. (Azzal természetesen, hogy amennyiben a felvilágosítás megadása valamilyen alapos okból nem lehetséges, vagy célszerű, attól – fő szabály szerint az ok megjelölése mellett – el lehet tekinteni.) A Testület a konkrét esetben tehát a rendőri tájékoztatással összefüggő alapjogsértést nem állapított meg, fontosnak tartotta ugyanakkor megjegyezni, hogy megítélése szerint az igazoltatás és az adatrögzítés folytán megvalósult jogsértés bekövetkezésében nagy szerepet játszott az egyértelmű jogszabályok és megfelelő iránymutatást adó belső normák hiánya.

2. Az egyes rendőri intézkedésekkel kapcsolatos ügyek

a) Igazoltatás és adatok rögzítése az igazoltatás során

A Testület – az előző évekhez hasonlóan – 2010. évi munkája során is szinte minden érdemi panaszügyben vizsgálta az igazoltatások jogszerűségét. Ennek oka nemcsak az, hogy a legtöbb panaszbeadvány igazoltatást (vagy azt is) kifogásolt, hanem az is, hogy ez az egyik leggyakrabban előforduló rendőri intézkedés, és általában más intézkedéseknek is az előfeltétele. Az igazoltatásról az Rtv. 29. §-a, valamint a Szolgálati Szabályzat 38. §-a rendelkezik.

Az Rtv. 29. § taxatív módon, a következőképpen sorolja fel az igazoltatás okait: „**A rendőr a feladata ellátása során igazoltathatja azt, akinek a személyazonosságát a közrend, a közbiztonság védelme érdekében, bűnmegelőzési vagy bűnüldözési célból, a tartózkodása jogszerűségének megállapítása céljából, közlekedésrendészeti ellenőrzés során, továbbá az igazoltatott vagy más természetes, illetve jogi személy és egyéb szervezet jogainak védelme érdekében kell megállapítani.**” Ezek szerint a rendőr közrend, közbiztonság védelme érdekében, bűnmegelőzési vagy bűnüldözési célból, közlekedésrendészeti ellenőrzés során, az igazoltatott vagy más személy jogainak védelme érdekében igazoltathat, ehhez képest a 2010. évben is többször volt tapasztalható, hogy a törvényben fel nem sorolt okot közölnek a rendőrök az érintettel az igazoltatás okaként.

A Testület a hozzá beérkezett, nagy számú, 2009. július 4-ei, Budapesten, az V. kerület Erzsébet téren tartott rendezvénnyel kapcsolatos panaszokban a panaszosok igazoltatását általánosságban nem tartotta jogszerűtlennek, részben a hatályban volt fokozott ellenőrzésre, részben a közrend védelmére mint igazoltatási okra, részben arra tekintettel, hogy tömegoszlítás során, a fokozatosság elvének figyelembevételével az igazoltatás a legenyhébb eszköz a rendőrség kezében, amellyel ezen feladata ellátásának eredményességét ki tudja kényszeríteni [pl. 99/2010. (III. 17.) sz., 131/2010. (III. 17.) sz., 132/2010. (III. 17.) sz., 137/2010. (III. 17.) sz., 262/2010. (V. 5.) sz. állásfoglalás]

Hasonló döntésre jutott a Testület a 2009. augusztus 22-én, Szentendrén zajlott rendezvénnyel összefüggésben beérkezett 171 panaszbeadvány kapcsán. Ezek közül egyes esetekben a kifogásolt igazoltatások és a személyes adatok rögzítése kapcsán valamennyi ügyben rámutatott a Testület, hogy azoknak egyrészt a rendezvény helyszínén mögöttes jogalapot biztosított az elrendelt fokozott ellenőrzés, másrészt pedig valamennyi igazoltatott gárdista esetében megállhatott a feloszlított társadalmi szervezet tevékenységében való részvétel szabálysértés intézkedéshez szükséges mértékű gyanúja (a szabálysértési eljárások utólagos kimenetelétől függetlenül), tekintettel arra, hogy az intézkedés alá vont személyek a Magyar Gárdát feloszlító bírósági ítéletben kifogásolt magatartáselemek közül többet is megvalósítottak, így pl. az egyenruha-viselést és az alakzatban, vezényszavakra mozgást. Azzal a hivatkozással kapcsolatban, hogy az Új Magyar Gárdának a jogerősen feloszlított régi Gárdával nem azonos, a Testület úgy vélekedett, hogy a résztvevők egyenruhájából (amely a régi Gárdáéval azonos volt), az általuk tanúsított azon magatartáselemekből, amelyeket éppen a Gárdát feloszlító jogerős ítélet minősített tilalmazottnak, a régi Gárdára utaló propaganda-anyagokból, a vezetők személyének azonosságából kiindulva megállapítható, hogy a két szervezet közötti különbség csak látszólagos, külső szemlélő számára semmifajta eltérés nem érzékelhető, így ez a hivatkozás nem állja meg a helyét [lásd

például: a 345/2010. (VI. 30.), 326/2010. (VI. 2.) és 313/2010. (VI. 2.) számú állásfoglalásokat].

Egyebek mellett 2010. július 4-én végrehajtott igazoltatásuk miatt fordultak panasszal a Testülethez azon panaszosok, akiket egy szobor megkoszorúzását követően vonták intézkedés alá rendőrök arra hivatkozva, hogy magatartásuk egy felosztott társadalmi szervezetben való részvételt valósít meg. A Testület 503/2010. (XII. 15.), 504/2010. (XII. 15.), 505/2010. (XII. 15.), 506/2010. (XII. 15.) számú állásfoglalásaiban megállapította – a fenti álláspontjával szemben –, hogy a panaszosok tevékenysége semmilyen olyan jegyet nem mutatott, amely a felosztott Magyar Gárdára utalt volna egy külső szemlélő számára, a Testület ezért úgy ítélte meg, hogy igazoltatásuknak – a rendőrség által megjelölt szabálysértés minimális gyanújának hiányában – nem volt helye. Erre való tekintettel a panaszosok igazoltatása indokolatlan volt, és ezért sértette személyes adatok védelméhez fűződő jogukat.

A Testület a 453/2010. (XI. 10.) sz. állásfoglalásban megállapította a panaszos tisztességes eljáráshoz és a személyes adatok védelméhez való alapvető jogok súlyos sérelmét, mivel úgy ítélte meg, hogy a panaszos által előadottak felelnek meg a valóságnak, és a panaszos igazoltatásának tényleges indoka az volt, hogy ő felvételt készített egy, a véleménye szerint szabálytalanul a járdán parkoló rendőrségi gépkocsiról. Az intézkedő rendőr válaszában úgy nyilatkozott, hogy éppen le szeretett volna hajtani a járdáról, amikor észlelte, hogy egy férfi gyanúsán, zavartan viselkedik a gépjármű közelében, vizsgálgatja és fényképezi azt, ezért úgy döntött, hogy igazoltatja őt, végül hivatkozott – utólagosan, a Testület kérdéseire elkészített jelentésében – az Rtv. 29. §-a (1) bekezdésének első négy fordulatára is. A Testület mindent egybe vetve úgy ítélte meg, hogy a jogszabályban felsorolt körülmények egyike sem forgott fenn az igazoltatás alkalmával, ezért a foganatosított intézkedés jogszerűtlen, ezáltal pedig alapjogot sértő volt. Utalás történt az állásfoglalásban azon általános érvényű megállapításra, miszerint az igazoltatás, mint minden rendőri intézkedés, célhoz kötött, mindig kell lennie valamilyen törvényi jogalapjának és céljának. A rendőri intézkedés egyetlen esetben sem lehet önkényes, önmagáért való, illetve nem irányulhat arra, hogy az állampolgárokat, amennyiben valós vagy valósnak vélt rendőri jogsértést (visszaélést) tapasztalnak, annak dokumentálásától, bejelentésétől elriassza. Az állampolgárok által készített felvételek kapcsán pedig rámutatott arra – mint, ahogy azt már több állásfoglalásában tette –, hogy összhangban az Alkotmánybíróság 54/2000. (XII. 18.) AB határozatával, fokozott közérdek fűződik az esetleges rendőri jogsértések dokumentálhatóságához. A Testület álláspontja ezzel kapcsolatosan pedig az, hogy a rendőri intézkedések dokumentálása önmagában semmilyen körülmények között sem törvényt sértő, azt a rendőr nem tilthatja meg, és a fényképezés vagy felvétel készítése további intézkedésre sem ad alapot. Amennyiben a rendőr úgy ítéli meg, hogy a fényképezés személyiségi jogát sérti, akkor (magánemberként) természetesen igénybe veheti a polgári jog által biztosított személyiségi jogvédelem eszközeit. A rendőri intézkedések dokumentálásához fűződő közérdek megelőzi azt a hivatkozási alapot, hogy a rendőröknek esetleg kényelmetlenséget okoz, vagy távoli, „adatgyűjtési célra” utaló magatartást feltételeznek a dokumentálás mögött.

A fenti ügyhöz hasonlóan a Testület a 362/2010. (VII. 7.) sz. állásfoglalásban is egy jogalap nélküli igazoltatás kapcsán állapította meg a panaszos személyes adatok védelméhez való alapvető jogának sérelmét. Ebben az ügyben a panaszost igazoltató rendőr arra hivatkozott, hogy az általa egy buszmegállóban észlelt panaszos szemmel láthatóan ittas volt, mozgását nem tudta koordinálni, ezért őt az Rtv. 37. § d) pontja szerinti magatehetetlen, önkívületben lévő, vagy erősen ittas személy testi épségének megóvására szolgáló intézkedés keretei között igazoltatta, a panaszos azonban nem akarta magát igazolni. A Testület az eset körülményeit

vizsgálva (később a panaszost megbilincseltek, előállították, majd szabálysértés miatt pénzbírsággal sújtották) arra a következtetésre jutott, hogy ez a hivatkozási alap a rendőrség részéről nem elfogadható, ugyanis a megjelölt cél elérésére, vagyis az élet, testi épség megóvására az igazoltatás nem volt megfelelő eszköz. Ez abból is kiderült, hogy a rendőr nem segítőtleg, hanem felszólítással lépett a panaszoshoz, majd a panaszost egy negyed óra előállítását követően további segítség nélkül tették ki az utcára, márpedig nem valószínű, hogy a rendőr által említett, testi épséget veszélyeztető ittas állapot tizenöt perc elteltével már semmilyen mértékben nem állt volna fenn. Az országos rendőrfőkapitány a 105/245-8/2010. RP. sz., 2010. augusztus 13-án kelt határozatában a panasznak ebben a részében helyt adott.

Azon panaszos igazoltatásával összefüggésben, aki egy sebességellenőrzést végző rendőrségi gépjárműhöz lépett azért, hogy megtudakolja, milyen sebességgel közlekedett, a Testület 489/2010. (XII. 1.) számú állásfoglalásában az alábbiakat rögzítette. A rendőri fellépés értékelése során a Testületnek figyelemmel kellett lennie arra a körülményre, hogy a panaszolt esetben nem arról volt szó, hogy a rendőr a panaszoshoz lépve közlekedésrendészeti ellenőrzést kezdeményezett, hanem a panaszos által feltett kérdésre reagálva, a válaszadást megelőzően tartotta szükségesnek a panaszos személyes adatainak közlését. Kétségtelen továbbá, hogy erre olyan időpontban került sor, amikor a rendőr egyébként közlekedésrendészeti ellenőrző tevékenységet hajtott végre, kérdéses volt azonban, hogy ez a konkrét esetben felhívhatóvá teszi-e az Rtv. 44. §-át. A Testület már több korábbi állásfoglalásában is utalt arra, továbbá a rendőri igazoltatásról az Országos Rendőrfőkapitányság által 2008-ban kiadott részletes tájékoztató is kiemeli, hogy az igazoltatás (mint minden rendőri intézkedés) célhoz kötött. A tájékoztató alapelveként rögzíti továbbá, hogy az igazoltatás nem lehet önmagáért való, mindig kell lennie valamilyen alapjának és céljának, melyet a rendőr az Rtv. 20. §-ának megfelelően köteles is közölni az intézkedés alá vont személlyel. A konkrét esetben a rendőr jelentése szerint a panaszos adataira annak megállapítása érdekében volt szükség, hogy jogosult-e a kért információkra. Arról azonban a rendőrségi iratok nem számolnak be, hogy az adatok birtokában akár a rendőr, akár az intézkedésnél jelen volt rendőrhallgató bármilyen ellenőrzést elvégzett volna a jogosultság megállapítása érdekében (például a megismert adatoknak a gépjármű forgalmi engedéllyel való összevetése alapján), sem arról, hogy az adatok birtokában végül hogyan jutottak arra a következtetésre, hogy a panaszos a kért információt megkaphatja. A panaszbeadvány és a rendőrségi iratok is csupán azt tartalmazzák, hogy a panaszos iratainak átadását követően adatait rögzítették, majd kérdésére a feleletet a rendőr megadta. A fentiek ismeretében a Testület úgy ítélte meg, hogy bár az eljáró rendőr jelentésében meghatározta fellépésének lehetséges célját, ténylegesen azonban nem e cél érdekében hajtotta végre az intézkedést, így nem volt olyan, az Rtv. 29. §-a alapján meghatározható egyedi ok, amely az igazoltatást megalapozta volna.

Annak megítélésekor, hogy az igazoltatás igazolására felhívható volt-e az Rtv. 44. §-ának általános felhatalmazása, szintén a célhoz kötöttség elvét kell figyelembe venni. A közlekedésrendészeti ellenőrzés intézményének elnevezéséből is nyilvánvaló, hogy az ilyen intézkedés keretében foganatosított rendőri aktusnak a közlekedésrendészeti intézkedés céljának eléréséhez szükségesnek kell lennie. A konkrét esetben az eljáró rendőrök tevékenységének az volt a célja, hogy a forgalomban résztvevő járművek vezetőinek magatartását, a sebességhatár betartását figyelemmel kísérvé, a panaszos igazoltatása kapcsán ez a cél bizonyosan nem érvényesült: az igazoltatás nem kapcsolódott közvetlen módon a közlekedés rendjének fenntartásához, hanem a panaszos által kért felvilágosítás megadásának feltételeként jelent meg. A Testület megítélése szerint azonban amennyiben azt egyéb körülmény – pl. további intézkedés, eljárás valószínűsége, vagy az illetéktelen személynek

való adatszolgáltatás lehetőségének kizárása – nem indokolja, az Rtv. 24. §-a szerinti felvilágosítás megadása nem tehető függővé a felvilágosítást kérő személyazonosságának igazolásától. A fentiek alapján az igazoltatással elérni kívánt tényleges cél hiányában a Testület megállapította, hogy a panaszos igazoltatására szükségtelenül és indokolatlanul került sor, aminek eredményeként megvalósult a panaszos személyes adatok védelméhez fűződő jogának megsértése.

Az Rtv. 29. § (3) tartalmazza az adatrögzítésre vonatkozó rendelkezéseket, mely szerint **„az igazoltatás során rögzíteni kell – ha további intézkedéshez, eljáráshoz szükséges, vagy egyéb körülmények ezt indokolják – az igazoltatott személyazonosító adatait, az igazolvány sorozatát és számát, valamint az igazoltatás helyét, idejét és okát”**.

Ugyancsak mind a panaszos, mind pedig a rendőrségi iratok beszámoltak a fent már ismertetett ügyben [489/2010. (XII. 1.) számú állásfoglalásában] arról, hogy a panaszos iratainak átadását követően a rendőrhallgató a panaszos adatait – a dokumentum tanúsága szerint nevét, születési helyét és idejét, anyja nevét és lakcímét – egy A/4-es méretű, sima fehér papírra feljegyezte. Mivel a Testület a panaszos igazoltatását is jogszerűtlennek minősítette, az annak keretében történt adatrögzítés a Testület álláspontja szerint szükségszerűen jogsértő módon zajlott, és megvalósította, illetőleg súlyosította a panaszos személyes adatok védelméhez fűződő jogának sérelmét. A rendőrségi gyakorlat alakítása érdekében azonban a Testület szükségesnek tartotta rögzíteni az alábbiakat.

Még ha az igazoltatás jogszerűen történt volna is a rendőrség által megjelölt valamely indok alapján, sem a közlekedésrendészeti intézkedés, sem a felvilágosítás kérés nem indokolta volna a megismert adatok írásbeli rögzítését, mivel hiányoztak az Rtv. 29. § (3) bekezdésében rögzített feltételek: további intézkedés, eljárás eleve nem látszott szükségesnek, és egyéb körülmények sem indokolták az adatrögzítést (hiszen a panaszos adatait nem kérték le a schengeni információs rendszerből, illetve a körözési információs rendszerből). Ezért az adatrögzítés még akkor is jogszerűtlen lett volna, ha az adatok megismerésének megvan a megfelelő törvényi alapja. A Testület már korábbi állásfoglalásában [lásd a 126/2008. (X. 29.) sz. állásfoglalást] is lényeges garanciális elemnek minősítette azt, hogy igazoltatás során az adatok rögzítése – a Szolgálati Szabályzat 38. § (2) bekezdése alapján – igazoltató lapra (RK lapra) történjék. A vonatkozó jogszabályok ugyanis csak ehhez a formához kötik azokat az adatkezelési garanciákat – így az Rtv. 29. § (7) bekezdésében foglalt 180 napos megsemmisítési határidőt is –, amelyek betartásával a személyes adatok kezelése nyomon követhető. Ha tehát a rendőr nem RK lapra, hanem például egy sima fehér papírra jegyzi fel a maga számára az adatokat, akkor azok kikerülnek a törvényi kontroll alól és fennáll annak a lehetősége, hogy a jogszabályi garanciák – mint pl. a felhasználhatóságra és a megsemmisítésre vonatkozó szabályok – részben vagy egyáltalán nem érvényesülnek. Ez nem feltétlenül jelenti azt, hogy ilyen esetekben az adatok kezelése szükségszerűen jogellenesen történik, további sorsuk azonban már jogszabály szerint nem ellenőrizhető, és az objektív lehetősége legalábbis megteremtődik annak, hogy az említett biztosítékokat mellőzni lehessen. Ez kiszámíthatatlan, bizonytalan helyzetet teremt az igazoltatott számára, hiszen nem tudhatja biztosan, hogy adott esetben személyes adatait a jogszabályoknak minden tekintetben megfelelően fogják-e kezelni. A fentiekben túl ezért a Testület szükségesnek tartotta rögzíteni, hogy a panaszos adatainak rögzítésére is jogszerűtlen módon, alapjogot sértő eljárással került sor.

A rendőrök a konkrét esetben jogszerűtlenül jártak el akkor is, amikor a panaszos lakcímadatait a többi személyes adat mellett feljegyezték az alábbiakra tekintettel.

A Testület több állásfoglalásban az előző évekhez hasonlóan, újra és újra felhívta a figyelmet arra, hogy igazoltatáskor az intézkedés alá vontak lakcímadatának sem az elkérésére, sem annak rögzítésére nincsen jogalap. A Testület emiatt, ha az intézkedés alá vont személy lakcímet igazoló hatósági okmányát is elkéri a rendőr, a tisztességes eljáráshoz való alapvető jog, ha azt igazoltató lapon rögzíti is, akkor a személyes adatok védelméhez való alapvető jogsérelmét állapítja meg.

A Testület a lakcímkártya elkérésével kapcsolatban kialakult szilárd álláspontja pedig a következő jogszabályi környezetben alapul. Az Rtv. 29. §-ának (2), (3), (8) bekezdésének, a Szolgálati Szabályzat 38. §-ának, és a polgárok személyi adatainak és lakcímének nyilvántartásáról szóló 1992. évi LXVI. törvény 5. §-ának (8) bekezdésének és 29. §-ának együttes olvasata alapján megállapítható, hogy az igazoltatott a személyazonosító adatait köteles megadni az igazoltatás alkalmával. Ezek az adatok: név, születési hely és idő, anyja születési családi és utóneve, amelyeket a személyazonosító igazolvány vagy olyan hatósági igazolvány igazol, ami a felsorolt adatokat tartalmazza (útlevél, kártyaformátumú vezetői engedély). Egyik törvény sem rendelkezik úgy, hogy a lakcím és a tartózkodási hely címe is személyazonosító adat lenne, továbbá azokat a megjelölt dokumentumok sem tartalmazzák. Az igazoltatott személy ugyanakkor kizárólag az előbb felsorolt okmányok egyikének bemutatására kötelezhető, más okmány bemutatására nem. (Más kérdés természetesen, hogy amennyiben az okmány valóságos kétséges, a rendőr ellenőrző kérdéseket tehet fel. Ilyenkor felszólítja az igazoltatott személyt adatainak bemondására, a bemondott adatokat az okmánnyal összehasonlítja.) A személyazonosság megállapításához tehát nem létezik jogszabályi felhatalmazás a lakcímkártya elkérésére. Sőt: a lakcímkártya felmutatására az igazoltatott még az esetlegesen később lefolytatandó szabálysértési / büntetőeljárásra hivatkozással sem kötelezhető, ilyen esetben ugyanis – a Szolgálati Szabályzat vonatkozó rendelkezése alapján – az igazoltatás helyét, idejét és okát kell rögzíteni.

A panaszosok többek között a lakcímkártya elkérését sérelmezték a 91/2010. (III. 17.) sz., 204/2009. (IV. 14.) sz. állásfoglalások alapjául szolgáló panaszokban. Az utóbb említett állásfoglalás tényállása szerint a 2009. augusztus 22-én Szentendrén fogantatott tömeges rendőri intézkedés során a panaszos – egyebek mellett – azt panaszolta, hogy lakcímkártyáját is elkérték tőle a rendőrök az igazoltatás alkalmával. A rendőrség által rendelkezésre bocsátott videofelvétel a panaszos állítását megerősítette, így a Testület annak kapcsán megállapította a panaszos tisztességes eljáráshoz való alapvető jogának csekély fokú megsértését.

Speciális körülmények között vizsgálta a Testület az igazoltatáshoz részben kapcsolódva az intézkedés alá vont személy lakcímadatainak rögzítését a 355/2010. (VII. 7.) sz. állásfoglalásban. Főszabály szerint ugyanis, ha igazoltatás során az igazoltatott lakcím azonosító hatósági okmányát elkéri a rendőrség, azt a Testület a tisztességes eljáráshoz való alapvető jog sérelmének tekinti, ha pedig ez rögzítésre is kerül, azt a személyes adatok védelméhez való alapvető jog sérelmének – jogszabályi felhatalmazottság hiányában. Ebben az ügyben ugyanakkor helyszíni bírságot szabott ki az intézkedő rendőr a panaszosra egy közlekedési szabálysértés miatt, amelyre pedig a rendőr számára a Szabs. tv., és a helyszíni bírságolás részletes szabályairól szóló 10/2000. (II. 23.) BM rendelet megfelelő felhatalmazást teremt. Ez az igazoltatás mellett már egy külön, a helyszíni bírság kiszabására irányuló eljárás, amelyre emiatt már nem az igazoltatásra és az annak során történő adatrögzítésre vonatkozó főszabályt kell alkalmazni, hanem az ezen jogszabályokban előírt szabályokat. A helyszíni bírság kiszabhatósága érdekében pedig a hivatkozott BM rendelet szükségessé teszi a megbírságolt lakcímadatainak elkérését és rögzítését is, mert az a

kitöltendő nyomtatványhoz szükséges. Ilyen esetben tehát a lakcímadat igazolására történő felhívás, illetve ezen adat rögzítése jogszerűen történik, ez alapvető jogot nem sért.

Ugyanezen ügycsoportban tette vizsgálat tárgyává a Testület a panaszosok ruházatának átvizsgálását az Rtv. 29. § (6) bekezdésében foglaltakat alapul véve. A bekezdés rögzíti annak feltételeit, hogy mikor vizsgálhatja át a rendőr az igazoltatott személy ruházatát, járművét. **[Rtv. 29. § (6) A rendőr az igazoltatott személy ruházatát, járművét átvizsgálhatja, ha azt a személyazonosság megállapítása, a közrendet, a közbiztonságot fenyegető veszély elhárítása, bűncselekmény vagy szabálysértés elkövetésének gyanúja szükségessé teszi.]**

A Testület véleménye a kifogásolt ruházat-átvizsgálásokkal kapcsolatban nem volt egységes. Az állásfoglalásokban megjelenő többségi vélemény szerint a rendőröknek volt felhatalmazásuk arra, hogy közbiztonságra veszélyes tárgyak kiszűrése, illetve a közrend, közbiztonság védelme érdekében ilyen intézkedéseket tegyenek, mert az előzetes információk és a helyszíni tapasztalatok alapján is számítani lehetett arra, hogy a résztvevők fel akarnak lépni a rendőri intézkedésekkel szemben (egyres résztvevők cserépdarabokat gyűjtöttek össze, mások gázárlacot vagy fémsisakot viseltek, ráadásul a szervezők egyik közleménye szerint „a Magyar Gárda biztonsági szolgálata a jogellenes hatósági lépések elkövetését a rendelkezésére álló eszközökkel megakadályozza” stb.). Dr. Juhász Imre elnökhelyettes ugyanakkor az állásfoglalásokhoz fűzött párhuzamos indokolásában úgy vélekedett, hogy az adott szituációban semmi nem utalt a közrend, közbiztonság veszélyeztetésére, továbbá a helyszíni igazoltatások előrehaladtával az is nyilvánvalóvá vált, hogy közbiztonságra veszélyes eszközök nincsenek a résztvevőknél. Meglátása szerint továbbá a felosztott társadalmi szervezet tevékenységében való részvétel szabálysértése nem olyan jellegű, ami a ruházat átvizsgálását indokoltá tenné, és az előzetesen megjelent közleményekben a gárdisták csak a jogszerű rendőri intézkedéssel kapcsolatos elvárásaiknak adtak hangot. Általában véve is erősen kifogásolhatónak tartotta a rendőrség elterjedt gyakorlatát, amely a ruházat átvizsgálását automatikusan, gyakran tényleges indok nélkül, egyre szélesebb körben alkalmazza. A konkrét esetekben azonban véleménye szerint sem lehetett alapjogsérelmet megállapítani, mivel nem volt elegendő a rendőrségtől származó információ ahhoz, hogy el lehessen dönten, fennállt-e valamilyen többletelem, amely ezt az intézkedést indokolhatta.

b) Fokozott ellenőrzés, ruházat, csomag és jármű átvizsgálása

A fokozott ellenőrzés indokoltságát és jogszerűségét, és így az Rtv. 30. §-át a Testület jellemzően demonstrációk, rendezvények kapcsán vizsgálta. Így foglalkozni kellett a fokozott ellenőrzés kérdésével a 2009. július 4-ei, Budapesten, az V. kerület Erzsébet téren tartott rendezvénnyel kapcsolatos nagy számú panaszügyben is, de ezekkel kapcsolatosan a Testület jellemzően nem állapított meg alapjogsérelmet [pl. 99/2010. (III. 17.) sz., 137/2010. (III. 17.) sz., 269/2010. (V. 12.) sz. állásfoglalás]. Nem talált alapjogsérelmet a fokozott ellenőrzés kapcsán, az egyes konkrét rendőri intézkedéseket vizsgálva a Testület a 2009. augusztus 22-én, Szentendrén tartott rendezvény kapcsán beérkezett, ugyancsak nagy számú panasz esetében sem [pl. 316/2010. (VI. 2.) sz., 317/2010. (VI. 2.) sz., 322/2010. (VI. 2.) sz., 331/2010. (VI. 9.) sz. állásfoglalás]. A Testület – ahogy azt pl. a 270/2010. (V. 12.) sz. állásfoglalás Indokolása III. rész 1) pontjában is kimondta –, ilyen és hasonló esetekben minden intézkedés kapcsán in concreto mérlegeli, hogy a fokozott ellenőrzés megfelelő mögöttes jogalapot jelenthet-e egy intézkedésnek (pl. ha egy rendezvény miatt rendelik el, akkor az intézkedés valóban e rendezvényen, vagy annak közvetlen közelében, azzal

összefüggésben történik-e, vagy teljesen más célból, csak „kibúvóként” felhasználva hozzá a fokozott ellenőrzést hivatkozási alapként).

Általánosságban megállapítható, hogy a Testület – a korábbi évekhez hasonlóan – számos esetben felhívta a rendőrség figyelmét arra, hogy olyankor is, amikor a fokozott ellenőrzés elrendelése egy rendezvény területén és annak szűkebb környezete vonatkozásában jogszerű és arányos, a főváros vagy egy megye teljes területére történő elrendelése olyan esetekben, amikor rendezvényt Budapest vagy egy másik település egy jól behatárolható területén tartják meg, az arányosság követelményét nem veszi kellően figyelembe (például: 2009. július 4-ei, a 2009. augusztus 22-ei, 2010. július 4-ei rendezvénnel kapcsolatos ügyek).

A 86/2010. (III. 10.) sz. állásfoglalásban a Testület egy ruházat és jármű átvizsgálást minősített szükségtelennek, jogalap nélkülinek és a panaszos alapjogait sértőnek. Ebben az ügyben ugyanis a panaszos személygépjárművét azért állították meg a rendőrök, mert azt hitték, hogy az ellen körözés van kiadva. A megállítást követően azonban kiderült, hogy ez csak a nyilvántartási rendszer hibájából adódó téves információ volt, ezért emiatt az átvizsgálásnak sem volt meg a szükséges jogalapja. A panaszt az országos rendőrfőkapitány a 29000-105/1523/35/2009. RP. sz., 2010. június 3-án kelt határozatában elutasította, arra hivatkozva, hogy „az igazoltatás során végrehajtott ruházat-, illetve járműátvizsgálás a törvényben megkövetelt szabálysértés, vagy bűncselekmény gyanúja nem éri, nem is érheti el a büntetőjogi, vagy szabálysértési jogi megalapozottság szintjét. Ezek alapján úgy ítélem meg, hogy a Panaszos által tanúsított intézkedés megkezdése előtti magatartása elegendő volt ahhoz, hogy alátámassza a bevezetett intézkedések végrehajtását.” Tekintettel arra, hogy az intézkedés oka valójában nyilvánvalóan nem a panaszos valamiféle magatartása volt (hiszen nem szabálytalanságára, hanem a gépjárművével kapcsolatos téves információra tekintettel kezdtek vele szemben intézkedni), a Testület e tekintetben továbbra is fenntartja megállapításait, melyet állásfoglalásában rögzített.

A 389/2010. (VIII. 4.) sz. és a 493/2010. (XII. 1.) sz. állásfoglalásokban súlyosan sértőnek minősítette a Testület az átvizsgálásokat. Ezek voltak azok az ügyek, amelyek panaszosa egy olyan szórakozóhely üzemeltetője volt, amelyre a rendőrség nagy erővel vonult ki ellenőrzést tartani, mivel ott a gyanú szerint több személy is különböző kábítószerrel kapcsolatos bűncselekményeket követett el. Kábítószer-gyanús, illetve azok fogyasztásához használatos tárgyakat talált is a rendőrség a helyszínen. A rendőrök azonban a panaszost, és a szórakozóhelyen tartózkodó valamennyi személyt a mellékhelyiségben meztelenre vetkőztetve vizsgálták át. Márpedig ezt az Rtv. szerinti ruházat átvizsgálás szabályai nem teszik lehetővé, ahogy arra a Testület már korábban is, pl. a 155/2009. (VI. 3.) sz. állásfoglalásában felhívta a figyelmet. Ilyen jellegű átvizsgálásra csak a fogvatartottak indokolt esetben történő megmotozásának szabályai adtak volna jogalapot (más, átmeneti lehetőség a két intézkedés között nincsen), de a konkrét ügyben nem erről volt szó, és a rendőrség sem erre hivatkozott intézkedése jogalapjaként. Korábban az országos rendőrfőkapitány már megállapította olyan panaszügyekben, ahol az átvizsgálás meztelenre vetkőztetéssel történt, hogy valóban nincs más átmeneti intézkedés a ruházat átvizsgálás és a motozás között, és a meztelen test szemrevételezéssel való ellenőrzése csak motozásnak minősülhet (ha az intézkedés alá vont testüregét nem is vizsgálják át), hiszen a ruházat átvizsgálásnál mindenképpen többet jelent; ezért ha ilyen módon foganatosítják a ruházat átvizsgálást, az jogellenes, és súlyosan sérti az intézkedés alá vontak emberi méltóságához való alapvető jogát, valamint beleütközik a megalázó elbánás alkotmányos tilalmába is.

Ennek ellenére jelen ügyekben az országos rendőrfőkapitány a korábbi álláspont ellenkezőjét tette magáévá, és olyan határozatot hozott (29000-105/786-10/2010. RP. sz., kelt 2010.

október 27-én), amely – a panasznak részben helyt adott, részben azt elutasította, részben az eljárást megszüntette, de – e tekintetben elutasította a panaszt, arra hivatkozva, hogy „kétséget kizáróan megállapítható, hogy a panaszolt esetben nem motozásra került sor, hanem ruházatátvizsgálásra. A panaszos és a többi jelenlévő személy testének átkutatására nem került sor, a fenti esemény nem befogadás közben történt, így a rendőrségi fogdák rendjéről szóló 19/1995. (XII. 13.) sz. BM rendelet alkalmazásának sincs helye. Az intézkedés szeméremsértő sem lehetett, ugyanis (...) a különböző nemű vendégeket a ruházatátvizsgálás során elkülönítették egymástól, valamint átvizsgálásukat velük azonos nemű rendőrök végezték.” A Testület e tekintetben is fenntartja az állásfoglalásában kialakított megállapításait.

c) Kérdés, felvilágosítás-kérés, feltartóztatás

Az Rtv. 32. §-a szerint **a rendőr feladatának ellátása során bárkihez kérdést intézhet, felvilágosítást kérhet, ha alaposan feltehető, hogy a megkérdezett olyan közlést tehet, amely a rendőri feladatok teljesítéséhez szükséges.** A felvilágosítás kérésének idejére a kérdezett személy feltartóztatható. A feltartóztatás fogalmát a Szolgálati Szabályzat 41. §-a definiálja.

Vizsgálta a Testület a felvilágosítás-kérés szabályait az 528/2010. (XII. 15.) sz. állásfoglalásban. Ennek az alapját az az ügy képezte, amelyben a panaszos hiába jelezte többször is telefonon a rendőrségnek, hogy a házban, amelyben az ő lakása is van, feltehetően betörők vannak, akik minden ajtón benyitogatnak, érdemi rendőri segítséget mégsem kapott, főleg a rendőrségen belüli – az ügyeletes és a járőrt kiküldő rendőri szerv közötti – kommunikációs hiányosságok, és a rendőrök mulasztásai miatt. A felvilágosítás-kérés szabályai a helyszínre végül kiküldött, de ott eredménytelenül intézkedő rendőrök kapcsán merültek fel. A Testület kimondta ugyanis, hogy bár részükre elfelejtették továbbítani a panaszos mobiltelefonszámát, illetve kapucsengő azonosítóját, ennek ellenére kötelezettségük lett volna megpróbálni felvenni a kapcsolatot a panaszossal, akinek a nevét és a lakcímét viszont ismerték, tehát nem nekik kellett volna arra várniuk, hogy a panaszos elébük menjen (hiszen a panaszos meg éppen azt a tájékoztatást kapta, hogy a rendőrök fogják felkeresni őt). Ezt pedig a Testület az alapján mondta ki, hogy az adott szituációban a rendőröknek az Rtv. 1. § (2) bekezdése, a 13. § (1) bekezdése, valamint a Szolgálati Szabályzat 3. § (1) bekezdése alapján egyértelműen intézkedési kötelezettsége volt – márpedig a felvilágosítás-kérés is egy rendőri intézkedés, az Rtv. IV. fejezetében szerepel. Ezért olyan szituációban – mint ahogy ez a vizsgált esetben is így volt –, amikor feladatuk eredményes ellátásához, további intézkedések megtételéhez ez szükséges, a rendőrnek kötelezettsége felvilágosítást kérni, kérdést feltenni annak, akitől a rendőri feladatok teljesítéséhez szükséges közlés várható (adott esetben a panaszos ilyen volt). Ennek elmulasztása pedig az intézkedési kötelezettség elmulasztását is jelenti; erre is volt visszavezethető többek között, hogy a feltehetően betörési szándékkal a házba bejutott személyek végül a panaszos szeme láttára, zavartalanul távozhattak.

A 485/2010. (XII. 1.) számú állásfoglalásában jogszerűnek ítélte a Testület azon panaszos nyilatkozatát, akinek a használatában volt az a gépjármű, amely kapcsán bűncselekmény elkövetésének a gyanúja merült fel. A rendőrök feladata a konkrét helyzetben az volt, hogy a körülmények ismeretében a bűncselekmény elkövetésének gyanúját megerősítsék, vagy megcáfolják. Ezen feladat teljesítése érdekében döntöttek úgy, hogy – miután a nyilvántartásban beazonosították – nyilatkoztatják a gépkocsi tulajdonosát arról, mit tud a

jármű helyéről és helyzetéről. Tekintettel azonban arra, hogy a tulajdonos közölte a rendőrökkel, hogy a gépkocsit használatra a panaszosnak kölcsönadta, az ő megkérdése is indokoltá vált. A Testület álláspontja szerint a rendőrök alappal számíthattak arra, hogy a panaszostól beszerezhető információk alapján sikerül tisztázni a kialakult helyzetet, hiszen a panaszostól mint a jármű jogszerű használatjától kaphattak választ arra a kérdésre, hogy a gépkocsit miért meg találta a rendőrség nyitott állapotban,örizetlenül egy másik településen. Az Rtv. hivatkozott rendelkezése értelmében és a körülmények ismeretében ezért a Testület úgy ítélte meg, hogy a panaszos megkérdése a rendőri feladatok teljesítéséhez feltétlenül szükséges volt, így arra jogszerűen került sor.

A 363/2010. (VII. 7.) számú állásfoglalásában nem önmagában, hanem az Rtv. 2. §-ában foglalt rendelkezéssel szoros összefüggésben vont a vizsgálatai körébe a Testület a jelen pontban vizsgált törvényi rendelkezés érvényesítését azon panaszos ügyben, aki azt sérelmezte, hogy az egyik intézkedő rendőr kérdéseket tett fel gyermekének körözés alatt álló édesapja hollétével kapcsolatban. A normaszöveg szerint, ha jogszabály másként nem rendelkezik, az, akitől a rendőr felvilágosítást kér, az általa ismert tényekkel, adatokkal kapcsolatos válaszadást nem tagadhatja meg. Bár a hivatkozott jogszabályhely nem tartalmaz speciális rendelkezést a gyermekekkel kapcsolatos eljárásról, a Testület szerint egyértelműen levezethető, hogy egy hatéves gyermeknek jogszerűen nem tehető fel olyan kérdés, amelynek megválaszolása a szülőjére nézve hátrányos következményekkel járhat. Az Rtv. 2 § (1) bekezdése kimondja, hogy a rendőrség tiszteletben tartja és védelmezi az emberi méltóságot, valamint óvja az ember jogait. A Testület a gyermek jogairól szóló, New Yorkban, 1989. november 20-án kelt, Magyarország vonatkozásában az 1991. évi LXIV. törvénnyel kihirdetett egyezmény 3. cikkére figyelemmel, és megvizsgálva a büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény tanúvallomás tételére vonatkozó rendelkezéseit, arra a megállapításra jutott, hogy a panaszos kiskorú gyermekét az apja hollétéről kérdező rendőr eljárása az Rtv. 2. § (1) bekezdésébe ütközött, és sértette a panaszos gyermekének tisztességes eljáráshoz való jogát.

d) Elfogás

Az elfogásról és az elfogott személy hatóság elé állításáról mint rendőri intézkedésről, valamint ennek lehetséges indokairól és jogalapjáról az Rtv. 33. §-ának (1) bekezdése szól. Ezen bekezdésében szereplő előállítási okok kötelező jellegűek, azaz e bekezdésben foglalt valamely körülmény fennállása esetén a rendőr nem mérlegelhet az előállítás szükségessége tekintetében.

A 365/2010. (VIII. 4.) sz. állásfoglalásban alapjául szolgáló tényállás szerint a panaszost egy érdekvédelmi szövetség demonstrációjáról – melynek során festékszóróval figyelemhívásként egy felirat került felfestésre egy épület falára – állította elő a rendőrség. A rendőrség a panaszos előállítása jogalapjaként az 33. §-a (1) bekezdésének a) pontját jelölte meg, aminek értelmében a rendőr a további intézkedés megtétele céljából elfogja és az illetékes hatóság elé állítja azt, akit szándékos bűncselekmény elkövetésén tetten érnek. A Testület úgy ítélte meg, hogy a rendőrség a megfelelő jogalap birtokában döntött a panaszos előállításáról. Szükségesnek tartotta megjegyezni azt is, hogy állásfoglalása kialakításakor nem bocsátkozott a tettenérés fogalmának jogelméleti értelmezésébe, annak elméleti és gyakorlati értelmezésétől eltekintett. Dr. Kádár András Kristóf Testületi tag az ügghöz részleges különvéleményt írt. Különvéleményében, egyetértett a Testület azon megállapításával, hogy

az előállítás időtartamának aránytalansága és jogszerűtlen meghosszabbítása következtében sérült a panaszos személyi szabadsághoz és tisztességes eljáráshoz való alapvető joga. Azonban úgy gondolta, hogy az előállításnak nem csak a tartama, hanem a jogalapja sem volt megfelelő, mivel a tettenérés az elkövetés és az elfogás között feltételezi a történések folyamatosságát, ami a kérdéses ügyben nem volt megállapítható, ezért nem értett egyet a Testület azon megállapításával, amely szerint „a rendőrség a megfelelő jogalap birtokában döntött a panaszos előállításáról”. Nem tartotta elfogadhatónak azt sem, hogy a Testület az „állásfoglalása kialakításakor nem bocsátkozott a tettenérés fogalmának jogelméleti értelmezésébe, annak elméleti és gyakorlati értelmezésétől eltekintett”, mivel úgy ítélte meg, hogy e fogalmi tisztázás nélkül a kérdéses panasz sem tisztázható megfelelően.

e) Előállítás okai és körülményei

Az Rtv. 33. §-a (2) bekezdése szintén taxatív jellegű felsorolást tartalmaz, az olyan előállítási okokra nézve, amelyek mintegy „lehetőségként” szolgálnak a rendőr számára, azaz adott esetben az intézkedő rendőr diszkrecionális jogkörébe tartozik annak eldöntése, hogy valóban feltétlenül szükséges-e annak alkalmazása. Az állásfoglalások közül több esetben vizsgálta a Testület az előállítások indokoltságát és a vonatkozó előírások megtartását is. A Testület szinte minden ügyben – arra irányuló kérelem alapján – vizsgálta az előállítás okai mellett annak időtartamát, és egyéb körülményeit is.

A Testület megítélése szerint a rendőrség a panaszos előállításának okát csak részben jelölte meg jogszerűen a 466/2010. (XI. 10.) sz. állásfoglalás alapjául szolgáló rendőri intézkedés során. A rendőrség megítélése szerint a városi önkormányzat emlékünnepsége a Gytv. hatálya alá tartozó bejelentett és tudomásul vett közterületi rendezvény volt, amelyen a panaszos az Sztv. 152/A. §-a egyesülési és gyülekezési szabadság, valamint a választási gyűlésen való részvétel jogának megsértése szabálysértését követte el, mivel cselekményével „lehetetlenné tette mások békés véleménynyilvánítását”, továbbá személyazonosságát nem tudta hitelt érdemlően igazolni. A Testület az előállítás jogszerűségének megítélésekor az emlékünnepség minőségét, illetve a gyülekezési jog fogalmát és jogalanyait is górcső alá vette. Rámutatott állásfoglalásában arra, hogy a gyülekezési jogot a Gytv. alapvető jogként határozza meg, amelyet – jellegeből fakadóan – jellemzően természetes személyek gyakorolhatnak. A gyülekezés egyént megillető jog, amely azonban evidens módon kizárólag másokkal együtt gyakorolható. Nem tekinthetők tehát a gyülekezési jog alanyainak az állami és önkormányzati szervek, ezért rendezvényeik nem tekinthetők gyülekezésnek. Az állam és az önkormányzatok alapvető emberi jogok alanyai nem lehetnek. „Az alapjogi védelemnek ugyanis az állammal szemben van értelme, az alapjogok célja, hogy az egyén jogait garantálja az állammal szemben. Ennek megfelelően az állam, vagy az állam képviselőjében eljáró személy a gyülekezési jog alanya sem lehet, vagyis fogalmilag kizárt, hogy az állam vagy az önkormányzat nevében gyülekezési jog hatálya alá tartozó rendezvényt lehessen szervezni.” [OBH 2624/2009. sz. jelentés] „A hatályos jog alapján ezek az állami, önkormányzati ünnepségek – jellegüket tekintve – minősülhetnek kulturális rendezvénynek (jellemzően ugyanis a kultúrával kapcsolatos programok vannak többségben), így formailag sem tartoznak a Gytv. hatálya alá. Előfordulhat ugyanakkor, hogy egy ilyen rendezvényen politikai beszédek hangzanak el, ennek nyomán pedig a hallgatóság egy része – egyénileg vagy közösen – tetszésének, vagy éppen ellenszenvének ad hangot (taps, füttyülés, bekiabálások). Dacára azonban annak, hogy az elhangzottaknak van-e, lesz-e (politikai) kommunikációs jogi jellege, egy állami rendezvény sem előzetesen, sem utólagosan nem válhat »gyülekezéssé«. A

jelenlevők pedig nem minősülhetnek egy »gyülekezés« résztvevőinek, ennek megfelelően a rendezvény – értelemszerűen – nem is osztható fel.” [OBH 2058/2008. sz. jelentés]

A Testület a fenti okfejtés alapján azt a megállapítást tette, hogy a kérdéses önkormányzati rendezvény nem tartozott a Gytv. hatálya alá, az a jogszabály szerint legfeljebb kulturális rendezvénynek tekinthető. (Azt is megfogalmazta ugyanakkor a Testület, hogy az természetesen elképzelhető, hogy azok az állampolgárok, akik abból a célból jelentek meg a helyszínen, hogy a rendezvényt megtekintsék, gyülekezési jogukkal éltek, hiszen egy nyilvános térben valamely közüggel kapcsolatos véleményük kifejezése céljából gyűltek össze. A rendezvény tárgyával kapcsolatban ugyanakkor senki nem zárható el attól a lehetőségtől, hogy az önkormányzati ünnepségen, illetve annak közelében való megjelenéssel, és a rendezvényen részt vevő politikusok, közszereplők bírálatával juttassák kifejezésre nézeteiket. Ebből következően pedig míg egy, a Gytv. hatálya alá tartozó rendezvény esetében nyilvánvaló, hogy az állami intézményvédelmi kötelezettség keretében a bejelentő által megjeleníteni kívánt véleménynek kell valamiféle elsőbbséget nyújtani, védelmet biztosítani, addig egy önkormányzati rendezvényhez kapcsolódó véleménynyilvánítások esetében egyik nézetnek nincs primátusa, minden véleménynyilvánítást köteles az állam biztosítani.) A fentiek alapján, minthogy tehát a kérdéses helyszínen nem volt Gytv. szerinti rendezvény (és a megjelent, illetve megjelenítendő vélemények között nem volt olyan, amely a másikkal szemben bármilyen körülmény alapján többlet-védelmet élvezett volna), fogalmilag kizárt, hogy a panaszos elkövethette volna a Szabs tv. 152/A. §-ában meghatározott szabálysértést. A Testület így csak a második ok (hitelt érdemlő igazolás elmaradása) miatt tekintette indokoltnak a panaszos előállítását, míg az előzőekben írtak miatt megállapította a panaszos tisztességes eljáráshoz és véleménynyilvánításhoz való alapvető jogának sérelmét.

Rtv. 33. § (3)-(5) bekezdése és a Szolgálati Szabályzat 43-47. §-ai az előállítás garanciális követelményeit tartalmazzák, úgy mint az előállítás időtartama, meghosszabbítása, az előállítás okáról való tájékoztatás és annak időtartamáról szóló igazolás kiállítása.

A 349/2010. (VI. 30.) sz. állásfoglalásban a Testület megállapította, hogy a panaszosnak a HÉV megálló kerékpártárolójában tanúsított magatartása miatt, illetve korábbi bűncselekmény elkövetése során rögzített személyleírással való egyezősége, és a nála talált szerszámok és a lopás elkövetésének beismerése miatt történt elfogása és előállítása jogszerű és indokolt volt. Ellenben az előállítás időtartama (közel 12 óra) aránytalanul hosszú volt, amely idő alatt a panaszos kérése ellenére élelmezést nem kapott, igazolást a részére nem állítottak ki és panaszjogáról nem tájékoztatták. A Testület megítélése szerint a panaszos előállításához, a rendőrkapitányságra történő befogadásához, a megfürdetéséhez, majd pedig a panaszos személyét érintő cselekményhez (gyanúsított kihallgatásához) előállításának már a 8 órás időtartama is szükségtelen volt. Az előállítás határidejének 4 órával történő meghosszabbítása pedig csak a rendőrök által utólag készített jelentésekből vált ismertté, mivel arról határozat nem készült, az elfogás végrehajtásáról készült jelentés első oldalára kézírással annyit rögzítettek, hogy „az előállítás időtartama + 4 órával meghosszabbítom”. A feljegyzés mellett sem dátum, sem aláírás nem szerepel.

A Testület ezzel összefüggésben kifejtette, hogy az előállítás időtartama meghosszabbításának két, együttes feltétele van. Egyrészt az, hogy arra „indokolt esetben” kerüljön sor. A meghosszabbítás másik feltétele azonban az, hogy azt – lehetőleg dokumentált módon – közölni kell az előállítottal, mégpedig még a 8 órás időtartam letelte előtt. Ha ugyanis ezt követően döntenek a meghosszabbításról, de nem hozzák az érintett tudomására, akkor a 8 órás törvényi határidő leteltétől egészen addig, amíg az előállított tudomást nem szerez

előállítás idejének meghosszabbításáról, fogva tartása jogtalannak minősül. Nem várható el ugyanis az előállítottól, hogy egy olyan kötelező előírásnak megfelelően viselkedjék, amit nem hoznak tudomására. A 8 órás időtartamon túli előállítás ezért fogalmi szempontból abban az esetben lehet jogszerű, ha a meghosszabbítást még a 8 óra letelte előtt megismertették az előállítottal. Jogsértő a rendőrség azon magatartása, hogy a 8 órát meghaladó előállítás végén sem közölték a panaszossal a hosszabbítást és annak indokát. Az elfogásról szóló jelentésen szereplő kézírásos, dátum és aláírás nélküli feljegyzésből („+ 4 órával meghosszabbítom”) nem volt megállapítható sem az, hogy a meghosszabbításról az Rtv.-ben megkövetelt „rendőri szerv vezetője”, sem pedig hogy a 8 órai időtartam letelte előtt hozta-e meg. (Egyébként az országos rendőrfőkapitány 2009. július 1-jén 12212/10/2009. RP. számon határozatot hozott, amelyben kifejtette, hogy „aggályos gyakorlat az előállítás törvényben meghatározott nyolc órás időtartamát (...) meghosszabbító határozatnak az érintettel a nyolc órás határidő után történő közlése, mert a határozat az érintett vonatkozásában a közléssel válik hatályossá”). A panaszügyben a Testület úgy foglalt állást, hogy a panaszos 8 órán belül nem értesült előállítás időtartamának meghosszabbításáról, így fogva tartásának azt meghaladó időtartama – az egyébként elvégzett nyomozati cselekmények ellenére – formailag jogszerűtlennek minősült.

A 447/2010. (X. 13.) sz. állásfoglalással kivizsgált panaszügy panaszosa nem akarta beengedni a lakásán házkutatás céljából megjelenő rendőröket, majd amikor azok végül mégis bejutottak, hevesen gesztikulálva a rendőrök felé indult, támadásától lehetett tartani, ezért lefogták, és amikor ez a viselkedése még ezt követően sem változott, sőt az őt lefogó rendőr karját megharapta, akkor vele szemben bilincset is alkalmaztak, majd elő is állították. Ebben az ügyben a Testület azt kifogásolta, hogy bár a panaszos előállításának körülményei sajátosak voltak (rosszul lett és el is ájult a panaszos a szolgálati járműben, beszállítása közben, így nem is szállították ki a rendőrkapitányságon, hanem kórházba vitték, ahol aztán huzamosabb ideig tartózkodott), nem kapott semmifajta dokumentumot utólag sem arról, hogy az ő előállítása egyáltalán megtörtént, ezt nem tudta igazolni semmivel. Ezt a Testület a tisztességes eljárásához való alapvető jogot sértőnek tartotta. Ugyanakkor az Rtv. 18. § (2) bekezdésében előírtaknak a rendőrök eleget tettek, mert amikor a panaszos állapota rosszabbra fordult, orvosi ellátásban részesítették.

A fent már hivatkozott, 340/2010. (VI. 16.) számú állásfoglalásban, amelynek alapjául szolgáló panasz szerint a 7 hónapos terhes nővel szemben foganatosítottak rendőri intézkedést, a Testület részletesen vizsgálta a panaszos előállításának okát és körülményeit is. Megállapította, hogy a panaszos magánlakásban történő elfogása és előállítása – elfogatóparancs alapján – indokolt volt; a rendőrségre történő beszállítása során történt telefon kikapcsoltatást a Testület a nyomozás érdekében indokoltnak tekintette, elfogadta továbbá a rendőrség azon érvelését is, hogy az álló rendőrségi gépjármű motorját a hideg időjárás miatt, a panaszos nő érdekében járatták, illetve a rendőrautó vezetése során a rendőrök nem veszélyeztették a panaszos életét, testi épségét. A Testület jogszerűnek találta a panaszos elfogását, megtörténtnek tekintette a panaszos tájékoztatását az előállított jogokról és a panaszjogról. A panaszos előállítása tekintetében viszont többszörös jogsértést állapított meg: annak 8 órát meghaladó időtartamát indokolatlannak, az átvizsgálásra alkalmas zárt helyiség biztosításának hiányát emberi méltóságot sértőnek találta. A panaszos testi épséghez és egészséghez való jogának sérelmét állapította meg, mert a rendőrök a terhelességgel kapcsolatos panaszok többszöri jelzése ellenére nem biztosították orvosi ellátását; továbbá az előállító helyiségben az illemhely használatának nem megfelelő biztosítása és az előállító helyiség állapota az emberi méltósághoz való jogának sérelmét idézte elő.

A 2009. július 4-ei, Budapesten, az V. kerület Erzsébet téren tartott rendezvénnyel kapcsolatos nagy számú panaszügyben a Testület az előállítások időtartamával kapcsolatosan szinte minden esetben megállapította azok jogsértő voltát, hiszen az előállítások gyakran a 10 órát is meghaladták anélkül, hogy ez alatt az időtartam alatt bármilyen olyan érdemi eljárási cselekményt tett volna a rendőrség (pl. a panaszosok meghallgatása szabálysértési ügyekkel kapcsolatban stb.), amelyekhez a panaszosok jelenléte nélkülözhetetlen lett volna. Gyakran probléma volt az előállítások időtartamának meghosszabbítása is, illetve az, hogy ezt formálisan nem tette meg a rendőrség. Az előállítások időtartama miatt ezért több esetben is megállapította a Testület a személyi szabadság súlyos sérelmét. A 2009. július 4-ei rendezvényeket kapcsán kialakult testületi álláspontot nem osztotta dr. Juhász Imre és Fráterné dr. Ferenczy Nóra, akik azonban egyetértettek a Testület azon elvi jellegű megállapításával, amelyet az előállítás időtartamával összefüggésben tett.

Az országos rendőrfőkapitány azonban az ilyen előállítások időtartamát kifogásoló panaszokat elutasította, pl. a 105/671-8/2009. RP. sz., illetve a 105/678-8/2009. RP. sz., 2010. április 27-én kelt határozataiban kifejtett azon indoklás alapján, amely szerint: „A zsúfoltság miatti többletfeladatokat tekintetbe véve – a törvényes 8 + 4 órás előállítási időtartamot meg nem haladó – előállítást, alaptalan az előállítási időtartam sérelmezése. A bírói jogalkalmazási gyakorlat egyes ügyekben (Fővárosi Bíróság 2.K. 32.593/2007/8. számú ügy) szintén arra az álláspontra helyezkedett, hogy ha az előállítás a rendőrség túlterheltsége miatt hosszabb ideig, de a törvényes időtartamot meg nem haladó ideig tart, az előállítás nem veszti el jogszerűségét. Ezt igazolja a törvényi szabályozás is, amely úgy rendelkezik, hogy az előállítás »a szükséges ideig...« tarthat. A szükséges idő ez esetben nyilvánvalóan, az előállítás során elvégzendő feladatokhoz szükséges időt jelenti. Nem lehet a szükséges és elégséges időt meghatározni az elkövetett cselekmény tárgyi súlya alapján, mivel akár csekély tárgyi súlyú a cselekmény, akár nem, az azzal kapcsolatos feladatokat a rendőr köteles elvégezni, ehhez pedig alkalmanként objektív okokból (egy fogdába egyszerre több mint száz ember néhány órán belüli előállítása miatt) a normál munkamenethez képest jelentősen több időre is szükség lehet. Még akkor is, ha a panaszos meghallgatására nem került sor, hanem erre később tett intézkedést a hatóság.” Az országos rendőrfőkapitány ezen levezetésével kapcsolatban ugyanakkor megjegyezhető, hogy egyrészt teljesen ellentmond saját korábbi álláspontjának, amelyben – szintén bírósági joggyakorlattal alátámasztható módon – leszögezte, hogy a hatóság belső munkaszervezési nehézségei, kapacitásának hiányosságai nem vezethetnek az intézkedés alá vont személyek hátrányosabb helyzetbe kerüléséhez, alapvető jogaik nagyobb mértékű korlátozásához. Másrészt pedig – amellet, hogy egyáltalán nem reagál az előállítás meghosszabbításának körülményeivel, jogszerűségével, módjával kapcsolatos aggályokra, amelyeket korábban szintén elfogadott – semmilyen magyarázatot nem ad arra, hogy ha érdemi eljárási cselekmény nem történt a panaszosok ügyében, akkor mi indokolta a gyakran 10 órát is meghaladó előállításokat, azon kívül, hogy ez alatt az időtartam alatt megkapták az előállított jogaikról szóló felvilágosítást és az előállítás időtartamáról szóló igazolást (értelmetlen az intézkedés alá vontat előállítani pusztán azért, hogy erről igazolást adjanak neki). A panaszosok azon kifogását azonban nem találta alaposnak a Testület, hogy előállításuk indokáról ne kaptak volna tájékoztatást, mert a rendezvény helyszínén az oszlatásra történő felszólítás hosszú időn keresztül, folyamatosan hangzott el, ezért ha ennek nem tettek eleget a panaszosok, tudniuk kellett, hogy ellenszegülnek az intézkedésnek.

A Testület többek között az előállítás időtartamának indokolatlan hosszú volta miatt állapított meg súlyos alapjogsérelmet a 455/2010. (XI. 10.) sz. állásfoglalásában. A panaszbeadvány szerint a panaszost társaival igazoltatták közterületen, majd a panaszos nyakában levő

kerékpárláncot elkobozták, és a panaszost előállították. A panaszos az eljárás egészével összefüggésben számos sérelmet megfogalmazott, azonban jelen ponton csak az előállítás időtartama és az arról kiállított igazolás vonatkozásában tett megállapításokat ismertetjük. A panaszos mintegy hat órán keresztül történő előállítását a rendőrség nem indokolta meg, sőt mi több, nyilvánvalóvá vált a rendőrségi dokumentumokból az is, hogy semmilyen eljárási cselekményt nem foganatosítottak a panaszossal szemben, ami a fogva tartását indokolta volna. A Testület rámutatott: függetlenül attól, hogy a vizsgált esetben az előállításhoz és annak időtartamához a szükséges jogalap megvolt, mégis minden olyan ügyben, amikor – ahogy a jelen esetben is – nem kerül sor az előállított meghallgatására és egyéb eljárási cselekmények foganatosítására, az előállítás szükségessége is megkérdőjelezhető. Az előállítás, mint személyi szabadságot korlátozó kényszerintézkedés alkalmazásának feltételei megfelelően szabályozottak, ezért az soha nem lehet előrehozott büntetés, és „nevelő céllal” sem alkalmazható. Az előállítás időtartamáról szóló igazolással összefüggésben a panaszos kifogásolta, hogy az az ügyszámot és az előállítás jogalapját nem tartalmazta, illetve, hogy az részben előre kitöltött volt. A panaszos elmondása szerint, amikor jelezte ezt a rendőrségen, az eljáró rendőr az előállítás és az eljárás meghosszabbodását helyezte kilátásba. Figyelemmel arra, hogy a Testület rendelkezésére álló dokumentum („Igazolás”) igazolta a panaszos állításait, és a rendőrség sem cáfolta azt válaszaiban, a Testület elfogadta a panaszos előadását, és megállapította, hogy a kitöltetlen, illetve részben előre kitöltött dokumentum, továbbá az új dokumentum kitöltésére irányuló igény további fogva tartással történő fenyegetése súlyosan sértette a panaszos tisztességét eljáráshoz való jogát.

f) Elővezetés

Az elővezetést az Rtv. 34. §-a szabályozza, melynek (1) bekezdése szerint **a rendőr az elővezetést elrendelő határozatban vagy végzésben megjelölt személyt az abban megjelölt helyre kíséri vagy oda útba indítja.**

A 301/2010. (V. 26.) számú, alapjogsérelem hiányában áttételről szóló állásfoglalás egy olyan panaszbeadvány tárgyában született, amelyben a panaszos a vele szemben folytatott büntetőeljárásban foganatosított rendőri intézkedéseket és mulasztásokat (szakértői vizsgálaton való megjelenéssel összefüggésben az igazolási kérelem elbírálásának hiányát, az arról szóló idézések és értesítések mellőzését, a panaszos magánlakásból történt elővezetését) sérelmezte. A Testület a büntetőeljárás kérdésekkel (szakértő kirendelése, idézések és értesítések módja, idézéssel szembeni mulasztás következményei, igazolás) összefüggésben hatáskörének hiánya miatt nem folytatott érdemi eljárást. A panaszos elővezetését vizsgálva ugyanakkor megállapította, hogy arra jogszerűen és indokoltan került sor, annak hajnali időpontját – az eljárási cselekmény eredményes lefolytatása érdekében – nem találta aránytalanának. Az pedig, hogy a rendőrök – más mód nem lévén – erkélyen keresztül, az üveg betörésével jutottak be a panaszos lakásába, jogszerűen korlátozta a tulajdonhoz való jogát.

g) Intézkedés magánlakásban és közterületnek nem minősülő egyéb helyen

Az Rtv. 39. § (1) bekezdése szerint a rendőr magánlakásba bebocsátás vagy hatósági határozat nélkül nem léphet, illetve nem hatolhat be, kivéve segélyhívás miatt (öngyilkosság megakadályozása céljából), bűncselekmény elkövetésének megakadályozása, megszakítása

vagy bűncselekmény elkövetőjének illetve gyanúsítottjának elfogása és előállítása miatt, közveszély, illetve az életet vagy testi épséget közvetlenül fenyegető veszély esetén ennek elhárítása vagy a veszélyben lévők kimentése érdekében, rendkívüli vagy tisztázatlan haláleset bekövetkeztekor, végrehajtási eljárás esetén, elővezetés céljából, szabálysértést felszólítás ellenére tovább folytató személy előállítása okán, személy- és létesítménybiztosítási intézkedés foganatosítása céljából, valamint egyéb, a törvényben meghatározott okból. A 40. § szerint magánlakásnak nem minősülő egyéb helyen a rendőr, feladata ellátása során, az intézmény rendjének lehetőség szerinti tiszteletben tartásával az általános szabályok szerint intézkedhet.

A panaszügyek jelentős csoportját képezték a 2009. augusztus 22-ei szentendrei eseményekkel összefüggő panaszok, amelyekben szinte kivétel nélkül minden panaszos sérelmezte azt, hogy a rendőrség egy magánterületnek minősülő részen foganatosította az intézkedéseket.

A Testület ezen sérelmek kapcsán elsőként is leszögezte, hogy a rendőri belépéssel szembeni védelem elvben megillette a panaszosokat is, akik a terület tulajdonosának engedélye alapján használták a magánterületet. De az említett jogosítványt a rendőrség jogszerűen korlátozta, mégpedig azért, mert nem volt olyan felépítmény a telken, amely miatt a kérdéses terület magánlakásnak minősült volna. Ilyen hiányában pedig a telekre a „közterületnek nem minősülő egyéb helyre” vonatkozó szabályozást (Rtv. 40. §) kellett alkalmazni, azaz oda beléphetett a rendőrség, és ott intézkedhetett. Mivel pedig szabálysértés elkövetésének gyanúja merült fel az adott területen, a rendőrségnek kifejezett intézkedési kötelezettsége állt fenn és jogszerűen lépett be oda. A Testület azt is megállapította, hogy a fellépés során a rendőrség a szükségesség és arányosság követelményét betartva járt el, hiszen az adott körülmények között – figyelemmel arra is, hogy a területet járművekkel zárták el – a rendőri fellépés célját veszélyeztette volna a késedelem, illetve az, ha csak a magánterületen kívül intézkednek a rendőrök. A Testület az említett okok miatt a tisztességes eljáráshoz való jog sérelmét nem állapította meg.

h) Képfelvétel, hangfelvétel, kép- és hangfelvétel készítése

A rendőrségnek az Rtv. 42. § (1) bekezdése értelmében **az intézkedéssel érintett személyről, a környezetről, illetőleg az intézkedés szempontjából lényeges körülményről, tárgyról jogában áll képfelvételt, hangfelvételt, kép- és hangfelvételt készíteni.** A felvételkészítés garanciális szabályait e szakasz további bekezdései, valamint a 42/A. § tartalmazzák. A Testület eddigi gyakorlata alapján egyértelműen megállapítható az, hogy a panaszügyek kivizsgálásában minden esetben rendkívül nagy, gyakran ügydöntő segítséget jelentett az, ha a rendőri intézkedésről vagy kényszerítő eszköz-alkalmazásról rendelkezésre állt hang- vagy videofelvétel. Ez főleg a gyülekezési szabadsággal, rendezvények tartásával kapcsolatos, valamint a rendőri fellépés formai, garanciális szabályainak mellőzését kifogásoló panaszok vizsgálata során vált fontossá. Mindez ugyanakkor sajnos nem jelenti azt is, hogy teljesen aggálytalanul élt volna a Rendőrség ezzel a – jellegéből adódóan elsősorban járulékos – intézkedési lehetőségével.

A 33/2010. (I. 27.) számú állásfoglalásában az érintett jogszabályhely kapcsán a következőket rögzítette a Testület. Az Rtv. 42. § (1) bekezdése biztosítja a rendőrség számára azt a lehetőséget, hogy a célhoz kötöttség elvét tiszteletben tartva felvételt készítsen „a rendőri intézkedéssel, illetve az ellátott szolgálati feladattal összefüggésben az érintett személyről, a

környezetéről, illetőleg a rendőri intézkedés szempontjából lényeges körülményről”. A hivatkozott szakasz (6) bekezdése ad eligazítást abban a kérdésben, hogy mely törvényes célokra használhatóak fel a rendőrségi felvételek: az „csak a rögzítés helyszínén elkövetett bűncselekmény, szabálysértés vagy a közlekedés szabályainak megsértése miatt indult büntető-, szabálysértési vagy más hatósági eljárás során, körözött személy vagy tárgy azonosítása vagy a rendőri intézkedés jogszerűségének közigazgatási eljárásban történő vizsgálata céljából, illetve az érintett személy jogainak gyakorlása érdekében használható fel”. Egyértelmű, hogy a felvételek készítése során ezen célokra, továbbá a személyes adatok védelméről és a közérdekű információk nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvény (a továbbiakban: Avtv.) 5. §-ában foglalt célhoz kötöttség – alkalmasság, feltétlen szükségesség, arányosság – elvére figyelemmel kell eljárni.

Ez következik az Rtv. 11. § (1) bekezdéséből, amely szerint a rendőr köteles a szolgálati beosztásában meghatározott feladatait a törvényes előírásoknak megfelelően teljesíteni. A felvétellek készítése, mint rendőri intézkedés kapcsán érvényesül ezen túlmenően az Rtv. 15. §-a is („a rendőri intézkedés nem okozhat olyan hátrányt, amely nyilvánvalóan nem áll arányban az intézkedés törvényes céljával”), amely szintén a törvényes céllal arányos rendőri tevékenység követelményét tételezi. Az adatvédelmi biztos az 502/P/2008. számú ügyben rögzítette megállapítását, miszerint a jogszerű rendőrségi kamerahasználat feltétele, hogy a törvényi felhatalmazás köre mellett a rendeltetésszerű használatra is ügyeljenek, hiszen csak így felel meg a felvétel készítés által megvalósított alapjog-korlátozás a célhoz kötöttség és arányosság elvének.

A konkrét ügyben, a panaszban és a rendőri iratokban ismertetett rendőrségi kamerahasználatról megállapítható volt, hogy annak célja nem pusztán a releváns körülmények rögzítése, az esetleges rendbontás, szabálysértés, bűncselekmény rekonstrukciójának lehetősége, illetve a rendőri fellépés jogszerűségének megítélése, hanem kifejezetten a résztvevőkre irányuló adatgyűjtés volt valamennyi résztvevő utólagos azonosíthatósága érdekében. Ez a cél pedig a Testület álláspontja szerint nem felel meg a célhoz kötöttség és arányosság fentebb kifejtett elveinek. A rendőrség a Testület rendelkezésére bocsátott iratokban nem jelölt meg egyetlen olyan többletkörülményt sem, amely a kérdéses rendezvény kapcsán kellő konkrétsággal alapot szolgáltatott volna a rendezvény valamennyi résztvevőjének készletező jellegű kamerázására. Valamennyi rendelkezésre álló irat éppen ennek ellenkezőjére mutat, vagyis arra, hogy a rendezvény során semmiféle rendbontás nem történt, ennek veszélyére utaló körülmény nem merült fel. Erre tekintettel a Testület úgy ítélte meg, hogy a panaszosról is készült felvételek készletező jelleggel történő rögzítése megalapozta a panaszos személyes adatok védelméhez fűződő joga és – tekintettel arra, hogy a felvétel készítésére egy egyébként szabályosan bejelentett és mindvégig békés demonstráció kapcsán került sor – gyülekezési joga sérelmének megállapítását.

i) A helyszín biztosítása

A 341/2011. (VI. 16.) sz. állásfoglalás kapcsolható ehhez a rendőri intézkedéshez. A panaszügy tényállásának lényege, hogy egy üzletközpontban működő fitnessztermet üzemeltetett a panaszos által vezetett kft. A panaszos által vezetett cég valamint a bérbeadó között az utóbbi sorozatos hibás teljesítése, illetve a bérleti szerződés felmondása miatt vita alakult ki, illetve polgári eljárás indult. A panaszos bérleményébe ezen időszak alatt a bérbeadó megbízásából több személy – hajnali órában – erőszakkal bement, ahonnan a

panaszos cége használatában levő ingóságokat elszállították, illetve az ott található páncélszekrényből több millió forint (amit bérleti díj címén helyeztek el) eltűnt. A panaszos rendőri intézkedést kért telefonon. A kiérkező rendőrök – a panaszos kifejezett kérése ellenére megtagadták azt, hogy a dolog elleni erőszakkal való behatolás és az ingóságok, valamint a pénz eltűnése miatt helyszíneljenek. Arra hivatkoztak, hogy minden jogszerűen történik, a felek között polgári jogvita folyik, amibe nem hajlandók beleszólni. A Testület az ügyben többek közt megállapította, hogy mulasztott a rendőrség akkor, amikor a rendőrök a panaszos kifejezett kérése ellenére nem biztosították a bérleményét képező ingatlan területén a helyszín biztosítását, ezért ez a panaszos tulajdonhoz való jogának sérelmét eredményezte.

j) Közlekedésrendészeti intézkedés

A közlekedésrendészeti intézkedés szabályairól – így arról, hogy a rendőrök a közúti forgalmat irányíthatják, korlátozhatják, szüneteltethetik, a vonatkozó rendszabályok megtartása ellenőrzésének céljából a járműhasználat szabályosságát és a járművezető vezetési képességének azt befolyásoló szertől vagy alkoholtól való befolyásoltságát ellenőrizhetik, okmányokat elvehetnek, a szabálytalanul elhelyezett járművet elszállíthatják, vagy arra kerékbilincset tehetnek stb. – az Rtv. 44–45. §-ai rendelkeznek. A Testület ezzel kapcsolatos gyakorlatában kirajzolódik egy olyasfajta megközelítés, amely szerint közlekedésrendészeti intézkedés foganatosításához nem szükségesek olyan taxatív felsorolt indokok, mint pl. az Rtv. 29. § (1) bekezdése szerinti igazoltatáshoz vagy az előállításhoz. Ez persze nem írja felül azt, hogy a közlekedésrendészeti intézkedés is – mint minden rendőri intézkedés – célhoz kötött, vonatkozik rá az arányosság követelménye, és természetesen nem lehet részrehajló, visszaélészerű sem.

Vizsgálta a közlekedésrendészeti intézkedés jogszerűségét a Testület például a 469/2010. (XII. 1.) számú állásfoglalásában. A panasz vizsgálata során, a panaszosi és a rendőri előadás alapján egyaránt megállapíthatóvá vált, hogy a rendőrök civil gépjárművel láttak el szolgálatot, így megkülönböztető fényjelzést bizonyosan nem használtak, és azon szándékukra, hogy rendőri minőségben kívánnak fellépni, a panaszos a gépjármű egyéb külsőségéből sem tudott következtetni. A megállításra vonatkozó szándékot a panaszos – és a vele egy járműben utazó személyek – csupán abból ismerhették fel, hogy a rendőrségi járműben utazó egyik rendőr – a nyilatkozatok abban is ellentmondanak egymásnak, hogy a vezető vagy járőrtársa – arra utaló karjelzést adott. Attól függetlenül, hogy a megállítás előzményei az egymásnak ellentmondó előadások miatt nem voltak egyértelműen feltárhatók, annyi teljes bizonyossággal kijelenthető, hogy a panaszos járművének megállítását a rendőrök nem a KRESZ rendelkezéseiben foglalt módon hajtották végre (erre gépjárművük civil jellegénél fogva nem is volt lehetőségük). A megállítás módja mellett különösen volt szükséges megvizsgálni a megállítás, mint lehetséges rendőri intézkedés arányosságának kérdését is. Az Rtv. 15. § (2) bekezdése szerint több lehetséges és alkalmas rendőri intézkedés, illetőleg kényszerítő eszköz közül azt kell választani, amely az eredményesség biztosítása mellett az intézkedéssel érintettre a legkisebb korlátozással, sérüléssel vagy károkozással jár.

Az eljáró rendőrök észlelték a feltételezésük szerint szabálysértést elkövető gépjármű rendszámát. Meg lett volna tehát a lehetőségük arra, hogy a Szabs. tv. 82. §-ában foglaltaknak megfelelően az elkövetett cselekmény helyének és idejének, továbbá az elkövetés körülményeinek leírásával, valamint a panaszos vezette jármű rendszámának megjelölésével szabálysértési feljelentést tegyenek. Ehelyett a megállítás mellett döntöttek, amely – amellet,

hogy annak jogszabályi alapja a fentieknek megfelelően hiányzik – azért is aggályos megoldás volt, mivel a panaszos egy többsávos, forgalmas út belső sávjában haladt, amikor a rendőrök megállásra szólították fel. A rendőrök ugyan úgy nyilatkoztak, hogy a megállás és a sávváltás nem volt balesetveszélyes, mivel enyhe volt a forgalom, de éppen ők írták jelentésük egy korábbi részében, hogy az időjárási körülmények az érintett napon „körültekintő haladást tettek indokoltá, a fagypontra alatti hőmérséklet miatt számítani lehetett csúszós útra”. Figyelembe véve ezt, és azt, hogy a rendőrök szerint a panaszos által elkövetett szabálysértés (hangjelzés adása meg nem engedett körülmények között) nem tekinthető kirívóan súlyosnak, megállapítható, hogy a feltételezett szabálysértésre adott rendőri válasz akkor sem felelt volna meg az arányosság követelményének, ha a civil jellegű gépkocsiból a rendőrök jogszerűen állíthaták volna meg a panaszost. A fentiekre tekintettel a Testület a panaszos járművének jogszabályi felhatalmazás híján és kockázatot jelentő időjárási viszonyok között végrehajtott megállítása miatt indokoltnak látta megállapítani a panaszos tisztességes eljárásához és személyi biztonságához való jogának megsértését.

3. Kényszerítő eszközök alkalmazása

A testi kényszer, a bilincs használat, vegyi eszköz, valamint a csapaterő alkalmazása számos ügyben érdemi vizsgálat tárgyát képezte. Általánosságban elmondható a testi kényszer és a bilincs alkalmazása kapcsán, hogy a parancsnoki kivizsgálás és vélemény még mindig automatizmust mutat, a tényleges vizsgálat megtörténte nélkül minden intézkedést és kényszerítő eszközt jogszerűnek, illetve jogszerűnek és szakszerűnek találnak. A Testület ezzel szemben több esetben arra az álláspontra helyezkedett, hogy a kényszerítő eszköz alkalmazása nem felelt meg az előírásoknak, amelynek következtében pedig megállapítást nyert a személyi szabadsághoz való jog, az emberi méltósághoz és a testi épséghez való jog sérelme.

a) Testi kényszer

A testi kényszer alkalmazását az Rtv. 47. §-a szabályozza, amely szerint **a rendőr – intézkedése során – az ellenszegülés megtörésére testi erővel cselekvésre vagy cselekvés abbahagyására kényszerítést alkalmazhat.** A Szolgálati Szabályzat 59. §-a külön is kiemeli, hogy a kényszerítő eszköz alkalmazásának feltételei (arányosság, fokozatosság, jogszerű intézkedésnek való ellenszegülés megtörése, a rendőri intézkedés nélkül nem biztosítható) a testi kényszer alkalmazásakor is fenn kell, hogy álljanak.

A Testületnek a 259/2010 (V. 5.) sz. állásfoglalásában abban a kérdésben kellett döntést hoznia, hogy kimeríti-e a passzív ellenszegülés fogalmát a panaszosnak az a magatartása, hogy több mint két órával a rendőri felszólítások megkezdését követően sem hagyta el a 2009. július 4-ei rendezvény során a rendezvény helyszínéül szolgáló teret, és ülve ott maradt. A Testület álláspontja szerint a konkrét helyzetben a passzív ellenszegülés fogalmát a panaszos magatartása kétséget kizáróan kimerítette, és ennek megfelelően a testi kényszer alkalmazása a Testület által egyébként jogszerűnek ítélt előállítás végrehajtása érdekében jogszerű és arányos intézkedésnek tekinthető.

A panaszos testi épséghez és egészséghez való jogának sérelmét állapította meg a Testület a 386/2010. (VIII. 4.) sz. állásfoglalásával elbírált ügyben annak a panaszosnak a sérelmére, akinek az előállításánál – az eljáró rendőrök bántalmazása miatt – sérülései keletkeztek, és ezt orvosi látlelettel is igazolta. A Testület elfogadta ugyan azt a rendőri előadást, miszerint a panaszos ellenszegült az előállításnak, vagyis a rendőrök vele szemben megfelelő jogalap birtokában döntöttek a kényszerítő eszközök közül a fokozatosság elve szerinti legenyhébb eszköz, a testi kényszer alkalmazása mellett, további kérdés maradt azonban, hogy az arányosság, illetve a sérülésokozás lehetőségképpen elkerülésének követelményének a rendőrség mennyiben tett eleget. A Testület ezzel kapcsolatban figyelembe vette, hogy a közvetlenül a testi kényszer alkalmazását követően mentőt hívtak a panaszoshoz, mivel a panasz szerint az előállítás során bal karja úgy megdagadt, hogy alig tudta mozgatni, diagnosztizált rosszindulatú daganatának sebhelye felrepedt, jobb lába is megdagadt, fájlalta bal combját, valamint a nyaka is megsérült és bal karhajlatában enyhe bőrpír volt látható.

A Testület a rendőrségi eljárás során panaszolt bántalmazás kapcsán az Emberi Jogok Európai Bírósága ebben a kérdésben kidolgozott mércéjére támaszkodott (lásd például: Selmouni kontra Franciaország, Ribitsch kontra Ausztria és Tomasi kontra Franciaország). Ennek megfelelően, ha egy személy a hatóságok őrizetébe kerül, és rajta az ezen idő alatt sérülések keletkeznek, megfordul a bizonyítási teher, és a hatóságokra, illetve az érintett államra hárul, hogy elfogadható magyarázatot adjon a sérülés okát illetően. Ellenkező esetben a Bíróság megállapítja az Emberi Jogok Európai Egyezménye kínzást, megalázó vagy embertelen bánásmódot tilalmazó 3. cikkének sérelmét. Megállapítható volt, hogy a panaszos a sérelme orvoslása iránt haladéktalanul intézkedett, a délután bekövetkezett sérülések kapcsán, a feljelentés megtételét követően, még este orvoshoz fordult, aki részletesen rögzítette a sérüléseket. A rendőrségi iratok okszerű magyarázatát a felszíni nyomokon túli sérüléseknek nem adták, azonban a Testület megállapította, hogy azok a rendőri eljárás során, a szabadságkorlátozás időtartama alatt keletkeztek, ezzel sértve a panaszos testi épséghez és emberi méltósághoz való jogát.

b) Bilincshasználat

A bilincs alkalmazhatóságának okait az Rtv. 48. §-ának a)–d) pontjai taxatívén felsorolják, ezért más okból bilincs nem alkalmazható. A bilincselés részletszabályairól a Szolgálati Szabályzat 60. §-a szól.

A panaszos – többek között – azt sérelmezte a 349/2010. (VI. 30.) sz. állásfoglalás alapjául szolgáló panaszbeadványban, hogy a vele szemben fellépő rendőrök előzetes figyelmeztetés nélkül szorosán hátra helyzetbe bilincseltek kezeit, aminek következtében sérülése keletkezett, illetve a rendőrök a bilincs alatt átnyúlva a fejét egy oszlopba többször beleütötték, a haját húzták, és lábait terpeszbe rúgták. A Testület a testi kényszer, illetve a testbántalmazás kérdésében – az egymásnak ellentmondó bizonyítékok alapján – nem tudott megnyugtatóan állást foglalni, így a panaszos testi épséghez és emberi méltósághoz való jogának sérelme nem volt megállapítható. A bilincselés tekintetében ugyanakkor úgy foglalt állást, hogy önmagában az a körülmény, hogy még az intézkedés megkezdése előtt a rendőrök szerint a panaszos távozni próbált a helyszínről, viszont azt követően végig együttműködő volt, nem alapozza meg a bilincshasználatot. A rendőrök az elsődleges jelentésekben nem rögzítettek olyan adatot, ami a panaszos szökésére utalt. Az a tény pedig, hogy a panaszos nem volt hajlandó az állítólagos bűncselekményekkel összefüggésben adatot szolgáltatni

(azaz önmagát vádolni), nem teremthet jogalapot a kényszerítő eszköz alkalmazására. A Testület így a bilincs alkalmazásának megjelölt indokát nem fogadta el, és azt szükségtelennek és aránytalannak minősítette.

A Testület a bilincs alkalmazásának mellőzésére egyes ügyekben figyelemre méltó indokokat kapott a rendőrségtől. A 340/2010. (VI. 16.) sz. állásfoglalás alapjául szolgáló panaszügyben a többször említett terhes nővel szembeni rendőri intézkedés során a rendőrség azt közölte a panaszossal, hogy terhességére tekintettel nem fogja megbilincselve előállítani. A 496/2010. (XII. 1.) sz. állásfoglalásban értékelt rendőri intézkedés során a rendőrség olyan tájékoztatást adott a Testületnek, hogy azért nem alkalmaztak az intézkedés alá vont személlyel szemben kényszerítő eszközt, mert tekintettel voltak előéletére, és mert a panaszos korábbi rendőri mivolta miatt nem volt indokolt bilincs alkalmazása. A Testület mindkét panaszügy kapcsán kifejtette a kényszerítő eszközök alkalmazása követelményeinek mindenkor szem előtt tartását és azt, hogy a jogszabályban meghatározottaktól eltérő indokok alapján a rendőrnek nincs lehetősége kényszerítő eszköz alkalmazására.

A 451/2010. (XI. 10.) sz. állásfoglalás alapját képező tényállás szerint a panaszost 2010. július 4-én, Budapesten az 56-osok terén igazoltatták, átvizsgálták, majd – bilincs alkalmazásával – előállították a BRFK Gyorskocsi utcai objektumába. A Testület jogszerűtlennek tekintette egyebek mellett a panaszos megbilincselését is a BRFK Gyorskocsi utcai épületében, mivel a rendőrség a panaszos magatartása vonatkozásában a bilincshasználatot indokoltá tevő személyi körülményt nem jelölt meg, a panaszos veszélyességét nem támasztotta alá. A Szolgálati Szabályzat 60. §-ának (2) bekezdése szerint „az előjáró a fogva tartott személy bilincselését a kísérés és a fogdán kívüli őrzés idejére is elrendelheti, ha szökése bilincs alkalmazása nélkül nem akadályozható meg”. Tehát a kísérés és az őrzés során a bilincselés elsősorban a szökés megakadályozására szolgál, de arra is kizárólag abban az esetben, ha a szökés más módon nem akadályozható meg. A bilincselés szükségességéről az előjáró dönt, melynek során tekintettel kell lennie a fogva tartott személyi körülményeire, veszélyességére.

Az idézett rendelkezésekből az a következtetés vonható le, hogy a bilincselés ezekben az esetekben (őrzés, kísérés) egyáltalán nem szükségszerűség, de még kevésbé kötelező intézkedés az érintett személlyel szemben. A rendőrség a vizsgálat során a Testület kérdése ellenére a bilincselés alapjaként pusztán Budapest Rendőrfőkapitányának a fogvatartottak kísérésének biztonságos végrehajtásáról szóló 37/2010. (VI. 17) BRFK Intézkedése 14. pontját („kísérési feladat végrehajtása során a fogva tartottat minden esetben meg kell bilincselni. A fogva tartott várható magatartására tekintettel keze előre vagy hátra is bilincselhető, szükség esetén lábbilincs is alkalmazható.”), valamint a BRFK Központi Fogda működési rendjéről szóló 52/2009. (X. 09.) BRFK Intézkedése 6 pontja c) alpontját jelölte meg [„a belső kísérőőr – tekintettel az objektum sajátosságaira (több lehetséges szökési irány, a folyósók és az irodás nehezen áttekinthető elhelyezkedése, stb.) – minden esetben köteles a kísérést rendőrbottal, spray-vel, bilincseléssel és vezetősíjjal végrehajtani;”]. Az Rtv. és a Szolgálati Szabályzatban megjelölt indokok fennállásáról a rendőrségi iratok ugyanakkor nem szóltak, és a megismert körülmények sem utaltak a bilincshasználat indokoltságára. A Testület állásfoglalásában jelezte az ezzel kapcsolatos aggályait, és kifejezésre jutatta, hogy elfogadhatatlan az, hogy a kísérés és az őrizet során a bilincselés a rendőrség részéről egyfajta automatizmusként érvényesül, illetőleg a rendőrség által hivatkozott intézkedések és a hatályos jogi szabályozás között fennálló kollízió. Azzal ugyanis, hogy a rendőrség általánosságban alkalmaz bilincset a kísérés és az őrizet során, olyan személyek bilincselésére is sor kerül, akiknél a bilincselés mellett érdemi indok nem hozható fel, így annak jogalapja

teljességgel hiányzik. A Budapest Rendőrfőkapitány ennek hatására 52/2010. (X. 21.) BRFK Intézkedésével módosította a BRFK Központi Fogda működési rendjéről szóló 52/2009. (X. 09.) BRFK intézkedés érintett pontjait [6. pont c); 6. pont e); 6. pont g)]. Nem került sor ugyanakkor a fogvatartottak kísérésének biztonságos végrehajtásáról szóló 37/2010. (VI. 17) BRFK Intézkedés módosítására, amely a bilincseléssel kapcsolatosan a fent leírtak szerint továbbra aggályos rendelkezéseket tartalmaz.

Szintén nem találta jogszerűnek a Testület 183/2010. (IV. 7.) sz. állásfoglalásában annak a 65 év feletti nőnek a bilincselését, akit egy 2009. július 4-ei tüntetés alkalmával állítottak elő. Álláspontja szerint a panaszos nemét és korát is figyelembe véve nem volt várható a részéről olyan ellenszegülés, amelynek a leküzdésére a testi kényszer ne lett volna elegendő. A jogsértés súlyát tovább növelte, hogy a bilincselést az előállítás során mindvégig fenntartották, így időtartama meghaladta a két és fél órát. A Testület a hivatkozott jogszabályban ismét felhívta a rendőrség figyelmét arra, hogy a Szolgálati Szabályzat 58. § (1) bekezdése szerint a kényszerítő eszközök Rtv. szerinti meghatározásának sorrendje fokozatosságot is jelent, súlyosabb kényszerítő eszköz csak akkor alkalmazható, ha az enyhébb kényszerítő eszköz alkalmazása nem vezetett eredményre, vagy sikere eleve kilátástalan.

A Testület a panaszos emberi méltósághoz való jogának, valamint testi egészséghez fűződő jogának sérelmét állapította meg a 35/2010. (I. 27.) sz. állásfoglalásában annak a panaszosnak az esetében, akit bilincsből előállítottak, a rendőrörsön – mivel nem volt előállító helyiség – a vaskorláthoz bilincselve várakoztatták, majd vezetősáron kísérték tovább. A Testület megítélése szerint nem volt jogalapja a panaszos csőhöz bilincselésének, ráadásul a rendőrségnek tudomása volt a panaszos egészségügyi állapotáról (szívműtét után és további műtét előtt állt), hiszen orvosi papírjait elfogásakor bemutatta, és magával is vitte az örsre. Ezen körülmények miatt sérült a panaszos emberi méltósága és sérült egyúttal az Alkotmányban rögzített, legmagasabb szintű testi egészséghez fűződő joga is, mivel – bár tényleges egészségkárosodás nem következett be – azzal, hogy a rendőrség nem vette figyelembe az alkalmazott kényszerítő eszköz meghatározása során a panaszosnak a rendőrség által is ismert egészségi állapotát, nem teljesítette az egészséghez fűződő joggal kapcsolatos pozitív intézményvédelmi kötelezettségét. A Testület ugyancsak aggályosnak tartotta a bilincs és vezetősár alkalmazását a későbbi kísérések során. Az örsparancsnok kiegészítő jelentése szerint erre az Rtv. 48. § c) pontja alapján (szökés megakadályozása céljából) került sor, a rendelkezésre álló iratok szerint azonban a panaszos együttműködő volt, szökésre utaló magatartást nem tanúsított, így a Testület ebben a tekintetben is megállapította a panaszos emberi méltóságának sérelmét.

Jogszerűtlennek minősítette a Testület 526/2010. (XII. 15.) sz. állásfoglalásában annak a panaszosnak a bilincselését, akit egy közlekedési balesetet követően állítottak elő. A baleset helyszínére azért hívtak rendőrt a balesetben részes másik fél, mert a panaszossal nem tudtak megegyezni. A Testület a hivatkozott állásfoglalásában ismételtelen rámutatott arra, hogy az arányosság követelménye megkívánja, hogy a rendőr olyan kényszerítő eszközt válasszon az intézkedés során, amely az eredményesség biztosítása mellett a legkisebb korlátozással jár, és nem okoz olyan hátrányt (pl. alkalmazása módjával vagy időtartamával), amely nyilvánvalóan nincs arányban az intézkedés törvényes céljával. Mivel a panaszossal szemben testi kényszert már alkalmaztak az intézkedő rendőrök, a bilincs alkalmazása vele szemben csak akkor merülhetett volna fel, ha olyan körülmények is fennforogtak volna, amelyeket az Rtv. 48. §-a bilincselési okként szabályoz; pusztán, mintegy az előállításához kapcsolódó automatizmusként azonban nem alkalmazható bilincs. Emiatt a hivatkozott bilincselési okokat

– a szökés megakadályozását, illetve az előállítás lefolytatását – a Testület jogszerű indokként nem fogadta el. Álláspontja szerint bilincshasználat taxatívén felsorolt okaitól adott esetben a parancsra történő bilincshasználatkor sem lehet eltekinteni, ez a törvényt nem írhatja felül. Az ügyben ellentmondóak voltak az állítások a tekintetben, hogy a panaszos tanúsított-e ellenállást, vagy nem, a Testület megítélése szerint azonban az arányosság és a fokozatosság követelménye alapján a panaszosnak a bilincselés jogszerűségéhez mindenképpen olyan mértékű ellenállást kellett volna tanúsítania, amely már testi kényszer útján nem törhető meg – ilyen mértékű ellenállás azonban az adott esetben, a panaszos nemére és életkorára, valamint a vele szemben meglévő rendőri erőfölényre tekintettel is kizárható volt.

c) Rendőrbot, vegyi eszköz, elektromos sokkoló eszköz, kardlap, illetőleg más eszköz alkalmazása

Az Rtv. 49. §-ában szabályozott vegyi eszköz alkalmazásának jogszerűségét a Testület az alábbi – leginkább a rendezvényekhez kapcsolódó rendőri intézkedések miatti – panaszok vonatkozásában mérlegelte.

A 2009. július 4-ei demonstráció kapcsán érkezett a 259/2010. (V. 5.) sz. állásfoglalással elbírált panasz, amelyben a Testület a panaszos testi egészséghez való jogának sérelmét állapította meg. Az ügy mérlegelése során a Testületnek abban kellett állást foglalnia, hogy a panaszossal szembeni könnygáz használat egyéni rendőri mérlegelésen alapuló, vagy csapaterő keretében fogantatosított kényszerítőeszköz volt-e. Erre azért volt szükség, mert – amint a Testület állásfoglalásában rávilágított – a Szolgálati Szabályzat vonatkozó rendelkezései szerint egy „megemelt arányossági mércét” kell alkalmazni a tömegoszlatás keretében használt könnygáz jogszerűségének megítélésénél, amit a tömegoszlatás kollektív jellege támaszt alá az alábbiak szerint.

Az Rtv. 49. § (1) bekezdése alapján a rendőr a szolgálatban rendszeresített, vegyi vagy elektromos sokkoló eszközt, illetőleg rendőrbotot alkalmazhat a mások vagy saját életét, testi épségét, illetőleg a vagyónbiztonságot közvetlenül veszélyeztető támadás elhárítására, illetve a jogszerű rendőri intézkedéssel szembeni ellenszegülés megtörésére. A Szolgálati Szabályzat 58. § (2) bekezdése értelmében a kényszerítő eszközök alkalmazása során ellenszegülésnek kell tekinteni azt a célzatos, fizikai erő kifejtéssel járó tevékenységet, amely a rendőrt jogszerű intézkedésének megkezdésében, folytatásában vagy befejezésében akadályozza. E két rendelkezés összeolvasásából az derül ki, hogy egyedi mérlegelés alapján a rendőr passzív ellenszegülés esetén is alkalmazhat rendőrbotot vagy könnygázt annak megtörésére. Ennél szigorúbb szabályozást tartalmaznak ugyanakkor a tömegoszlatásra vonatkozó rendelkezések. A Szolgálati Szabályzat 74. §-a a csapaterős tömegoszlatás keretében alkalmazott kényszerítő eszközök kapcsán – az arányosság követelményével összhangban – különbséget tesz a passzív ellenállás és az aktív ellenszegülés esetén alkalmazható kényszerítő eszközök között. E rendelkezés (5) bekezdése értelmében tömeggel szemben a csapaterő a következő kényszerítő eszközöket alkalmazhatja: a) passzív ellenállás esetén testi kényszert, b) aktív ellenszegülés esetén rendőrbotot, vegyi eszközt, ingerlőgázt, elektromos sokkoló eszközt, bilincset, pórázon vezetett szolgálati kutyát szájkosárral vagy anélkül, valamint vízágyút.

Ebből tehát az következik, hogy ilyen keretek között csak az aktív ellenszegülés alapozza meg a könnygázhasználatot. A panaszos a könnygáz alkalmazásakor társaival együtt a földön ült és a teret a rendőrség többszöri felszólítására sem hagyta el. A Testület megítélése szerint a

könnygáz használatára kollektív fellépés keretében került sor, mivel az intézkedéssorozat háttérében az Erzsébet tér kiürítésének célja állt, ezért a panaszossal szemben csak aktív ellenszegülés esetén lett volna jogalapja vegyi eszköz alkalmazásának. Tekintettel azonban arra, hogy sem a panaszbeadvány, sem pedig a rendőri jelentések nem tartalmaznak még utalást sem arra, hogy a panaszos, vagy a környezetében ülők aktív ellenszegülést tanúsítottak volna, a Testület álláspontja szerint a könnygáz alkalmazása jogszerűtlen volt. Az ezen állásfoglalásokhoz írt különvélemények értelmében azonban, mivel maga a tömegoszlatás sem volt jogszerű, ezáltal az azt követő vegyi eszköz alkalmazása eleve nem értékelhető akként.

A Testület a 286/2010. (V. 19.) sz. állásfoglalással elbírált ügyben jogszerűnek találta a vegyi eszköz használatát azzal a panaszossal szemben, aki a férjével szemben foganatosított rendőri intézkedésbe beavatkozott, és az intézkedést akadályozta. A rendelkezésre álló videofelvétel tanúsága szerint az intézkedő rendőr két alkalommal is megpróbálta a panaszost testi kényszerrel (eltaszítás, távolabb lökés) távolabb kényszeríteni, mert a panaszos többször is megfogta az éppen intézkedés alatt álló férje (akit a rendőrök próbáltak dulakodás közben megbilincselni) ruháját, valamint a r. törzsőrmester kabátját. A rendőrök a panaszos férjével szembeni intézkedés közben szóban is folyamatosan próbálták a panaszost a konfliktustól távol tartani, megakadályozni a beavatkozását az intézkedésbe. A felvételekből kitűnően azonban a panaszos harmadszor is az intézkedés közelébe lépett, és ismét megfogta néhány másodpercre a férje, valamint a r. törzsőrmester ruháját. Ekkor a r. törzsőrmester őt könnygázzal, egy alkalommal közelről arcon fújta, amely után a panaszos az arcához kapott, majd „kitapogatta” a legközelebbi asztalt, és oda leült, a rendőri intézkedést a továbbiakban nem közelítette meg, így a rendőrök rövidesen befejezték a panaszos férjének megbilincselését. A fenti esetben a Testület álláspontja szerint az eljáró rendőrök a vegyi eszközt az arányosság és a fokozatosság elveit is figyelembe véve alkalmazták. A vegyi eszköz alkalmazását illetően a Testület – tekintettel arra, hogy éppen a panaszos férjével szemben próbáltak intézkedni a rendőrök, és az ő megbilincseléséhez és lefogásához minden fizikai erőfölkényükre és figyelmükre szükség volt, mert a panaszos férje az intézkedésnek hevesen ellenállt, valamint figyelembe véve a Szolgálati Szabályzat 4. § (4) bekezdését is – elfogadhatónak tartotta azt a rendőrségi hivatkozást, miszerint a panaszossal szemben a vegyi eszköz alkalmazására vonatkozó felszólítás okozta késedelem veszéllyel járt volna, így ez a jogszabályban írt kivétel alá tartozik, emiatt a panaszos tisztességes eljáráshoz való alapvető joga nem sérült.

A hivatkozott állásfoglalásban a Testület azonban fontosnak tartotta felhívni az országos rendőrfőkapitány figyelmét arra, hogy a vizsgált eset kapcsán, a panaszos által – fényképpel és orvosi ambuláns lappal is dokumentálható módon – elszenvedett, igen súlyos és a rövid idejű vegyi eszköz alkalmazáshoz képest aránytalannak tekinthető sérülések miatt szükségessé vált az R-92 CS gáz rendszeresítésének felülvizsgálata, a rendszeresítés alapját képező kémiai, vegyi, orvosi és egyéb szakvizsgálatok eredményeinek átértékelése és szükség szerint azok ismételt elvégzése (pl. allergiás reakciókra és egyéb körülményekre is tekintettel); ezek hiányában ugyanis, a konkrét eset tapasztalatai alapján nem lehet ezt a vegyi eszközt felelősségteljesen, arányosan alkalmazni.

d) Lőfegyverhasználat

Az Rtv. 52-56. §-ban szabályozott lőfegyverhasználat jogszerűségének kérdése annak a panaszosnak az ügyében merült fel [363/2010. (VII. 7.) sz. állásfoglalás], akinek a házában az eljáró rendőrök egy olyan személy elfogására tettek kísérletet, aki ellen elfogatóparancs volt érvényben. A ház átvizsgálása során az egyik intézkedő rendőr neszt hallott az egyik szobából, és a panaszos állítása szerint pisztolytartójához nyúlt, mivel a sötétben nem látta, hogy a panaszos gyermeke az, aki zajt csap. Az Rtv. 53.§ szerint lőfegyverhasználatnak csak a szándékosan, személyre leadott lövés minősül, ezért az eljáró rendőr pisztolytartóhoz nyúlása – tekintve, hogy lövésre nem került sor – nem minősül lőfegyverhasználatnak. A Testület megjegyezte azonban, hogy a rendőr azon mozdulatát, amely legfeljebb egy jövőbeni esetleges lőfegyverhasználat előkészítésének tekinthető, a panaszos okkal érezte fenyegetőnek, különös tekintettel arra, hogy a rendőrökkel ellentétben a panaszos tudta, kiskorú gyermeke tartózkodik a szomszédos szobában. Figyelembe véve azonban az intézkedés célját, körülményeit, valamint azt, hogy a rendőr a lőfegyvert nem vette elő, nem helyezte tűzkész állapotba, és amint látta, hogy nem fenyegeti támadás, a kezét a pisztolytáskától is elvette, a Testület úgy ítélte meg, hogy a panaszos és gyermeke oldalán alapjogsérelem nem következett be.

e) Tömegosztatás

Az Rtv. 59. §-a szerint ha a jogellenesen összegyűlt, illetőleg jogellenes magatartást tanúsító tömeg a szétesésre irányuló rendőri felszólításnak nem tesz eleget, a rendőrség kényszerítő eszközök alkalmazása mellett a tömeggel szemben alkalmazhat vízágyút, pirotechnikai eszközt, ingerlőgázt, elfogó hálót, illetve lóháton vagy járműkötelékben végzett kényszerosztatást. Ezen eszközök alkalmazására a tömeget előzetesen figyelmeztetni kell.

A Testület a 2009. július 4-ei demonstráció vizsgálata során megállapította, hogy jogszerű volt az Erzsébet téri rendezvény felosztatása, mivel az sértette mások jogait és szabadságát. Álláspontja szerint a rendezvény felosztatása nem minősül a Magyar Gárda egyesület és mozgalom felosztatásáról szóló bírósági döntés végrehajtásának, ezért nincs jelentősége annak, hogy a rendezvény felosztatásának időpontjában az egyébként jogerős ítéletet még nem írták le és kézbesítették az egyesület képviselőjének. A rendőrségnek ettől a körülménytől függetlenül kellett eldöntenie, hogy a gárdisták demonstrációját a gyülekezési törvényben szereplő valamelyik ok alapján fel kell-e osztatni. A rendőrség e döntése meghozatalában természetesen támaszkodhatott arra a széles körben sajtónyilvánosságot kapott információra, hogy a bíróság szerint a mások jogainak és szabadságának csorbítása olyan jellegadó jellemzője a Magyar Gárda egyesület és ahhoz elválaszthatatlanul kapcsolódó mozgalom működésének, amely annak felosztatását tette szükségessé. A Testület többsége szerint a demonstráció fokozott fenyegetésként jelent meg az érintett kisebbségek és tagjaik szempontjából, mivel – rendőrségi intézkedés hiányában – azt közvetítette volna, hogy a jogállami intézményrendszer nem képes hatékony védelmet biztosítani számukra, és egy kirekesztő tevékenysége miatt egyébként felosztatott szervezet a bírói döntéstől függetlenül zavartalanul folytathatja tevékenységét. A rendőrség által a panaszeljáráásban megjelölt egyéb osztatási okokat (a rendezvényt tiltó határozat ellenére tartották, illetve békétlen volt) a Testület nem fogadta el.

A Testület megítélése szerint azonban jogszerűtlen volt, hogy a rendőrség a helyszínen nem adott megfelelő tájékoztatást a felosztatás jogalapjáról. Amikor a rendőrség felosztatja a rendezvényt, az ezzel kapcsolatos felhívásban pontosan közölnie kell az osztatás okát. Enélkül ugyanis az érintettek nem tudják érdemben vitatni a rendőrségi intézkedés jogosságát, amikor pl. a gyülekezési törvény adta jogukkal élve bírósághoz fordulnak a rendezvény felosztatása jogellenességének megállapítása iránt.

Mint ahogy már utalást történt arra korábban, a 2009. július 4-ei tömegosztatásos ügyekben született állásfoglalásokhoz kapcsolódóan dr. Juhász Imre elnökhelyettes és Fráterné dr. Ferenczy Nóra testületi tag különvéleményben foglalták össze a többségi testületi döntéstől eltérő álláspontjukat. A két testületi tag egyetértett a többségi véleménnyel az állásfoglalások rendelkező részének azon elemeit illetően, ahol súlyos alapjogsérelem vagy alapjogsérelmek voltak megállapíthatóak, ugyanakkor elfogadhatatlan volt számukra az, hogy a Testület a rendőrség Erzsébet téri intézkedés-sorozatát nem értékelte alapjogsértőnek. Különvéleményeikben – a Testülettel egyetértésben – megfogalmazták, hogy a rendőrség által (utólag) megfogalmazott két osztatási ok – azaz a gyülekezés békétlenségére, illetve a rendezvény tiltó határozat ellenére történő megtartására való hivatkozás – elfogadhatatlan. Ugyanakkor dr. Juhász Imre és Fráterné dr. Ferenczy Nóra szerint, szemben az állásfoglalások többségi megállapításával, a rendőrség a tömegosztatás elrendelésekor semmit nem vizsgált autonóm módon – különösen nem a rendezvény mások jogainak és szabadságának sérelmével járó jellegét. A rendőrség ugyanis előre kilátásba helyezte fellépését, mégpedig egyetlen indok, az osztatást kimondó bírósági ítélet alapján. A testületi állásponttal ellentétben a két testületi tag elítélte az országos rendőrfőkapitány 2009. július 3-án kelt és azt követően néhány nappal később visszavont körlevelét, amelyben jogszabályellenes megállapítások kerültek rögzítésre a Magyar Gárda Egyesületet felosztató ítélet vonatkozásában a várható rendőri fellépésről.

A két tag egyetértett az országgyűlési biztos ugyanazon rendezvény kapcsán tett megállapításaival, miszerint a mások jogainak és szabadságának sérelme a gyülekezési jog gyakorlásának szükségszerű velejárója; továbbá, hogy a békés demonstráció felosztatásával a rendőrség súlyos jogsértést követett el akkor, amikor a fűben ülő személyeket a helyszínről elhurcolta. Dr. Juhász Imre és Fráterné dr. Ferenczy Nóra megítélése szerint ugyanis a rendezvény békés, továbbá gyors/spontán volt, és – ellentétben a többségi véleménnyel – még a mások jogainak és szabadságának sérelmére hivatkozással sem volt a rendőri intézkedés (tömegosztatás) jogszerű. Egyetértve az országgyűlési biztosi állásponttal, kijelentették, hogy a jogsértő magatartást tanúsító személyek köre jól elhatárolható volt azoktól, akik a földön „üldögéltek”. Ez pedig indokolatlanná tette a békésen üldögélő demonstrálókkal szemben foganatosított tömegkezelést.

A különvéleményekben kifejezésre került – figyelemmel a hatályos polgári perrendtartás szabályaira – azon szilárd perjogi álláspont, amely szerint a Fővárosi Bíróság 2009. július 2-án kelt ítélete nem volt végrehajtható állapotban 2009. július 4-én, miután annak írásba foglalása és kézbesítése még nem történt meg. Ily módon az ítéletre hivatkozva a rendőrség nem intézkedhetett volna. Dr. Juhász Imre és Fráterné dr. Ferenczy Nóra számára teljességgel elfogadhatatlan volt azon testületi vélemény, amely sajtóhírekre, internetre – amelyekből állítólag megismerhető volt az ítélet – degradálta az ítélet teljességének perjogi (jogállami) követelményét.

A különvéleményt jegyző testületi tagok megállapították tehát, hogy a jogszerűtlen tömegosztatás következtében súlyosan sérült a panaszosok békés gyülekezéshez való joga. Továbbá mivel már maga a panaszosokkal szembeni alapintézkedés – azaz a tömegosztatás – sem volt jogszerű, minden egyes további rendőri fellépés, valamint azok végrehajtásához kényszerítő eszközök alkalmazása önmagában is sértette a panaszosok alkotmányos alapjogait.

4) Egyéb, nem az Rtv.-ben foglalt rendelkezések kapcsán tett megállapítások

423/2010. (IX. 29.) sz. állásfoglalásában a Testület a **Szolgálati Szabályzat 28. §-ára** („elővezetés esetén a gyermekekről történő gondoskodás iránt a rendőr intézkedik”), a gyermekek védelméről, és a gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. törvény 105. §-ának (2) bekezdésére (az állam a gyámügyi feladatokat a települési önkormányzat jegyzője és a gyámhivatal útján látja el) valamint a gyermekvédelmi és gyámügyi feladat- és hatáskörök ellátásáról, valamint a gyámhatóság szervezetéről és illetékességéről szóló 331/2006. (XII. 23.) Korm. rendelet 2. §-ának (1) bekezdésére (a gyermekvédelmi és gyámügyi igazgatási ügyekben általános első fokú hatóságként a települési önkormányzat jegyzője jár el) alapítva állapította meg, hogy a rendőrség jogszerűen, és a gyermekeknek a lehető legkisebb hátrányt okozva járt el a gyermekekről való gondoskodására irányuló kötelezettségének körében abban az esetben, amikor a szülők bíróságra történő elővezetése során úgy döntött, hogy a három kiskorú gyermek elhelyezése miatt a körjegyzőséggel veszi fel a kapcsolatot.

A 423/2010. (IX. 29.) sz. állásfoglalásban a Testületnek abban a kérdésben is állást kellett foglalnia, hogy indokolt volt-e az elővezetést a **hajnali órákban** végezni. A Testület megítélése szerint, tekintettel arra, hogy az intézkedés végrehajtására körözési akció keretében került sor, amelynek szükséges eleme volt a meglepetés, ezért a Testület indokoltnak tartotta, hogy az intézkedést a hajnali órákban hajtsák végre. Mivel azonban az Rtv. az elfogás és előállítás kapcsán a foganatosítása időpontjára vonatkozóan nem tartalmaz rendelkezést, a Testület összehasonlítási célból vizsgálata körébe vonta a Be. rendelkezéseit. A Be. 158. §-a értelmében a házkutatás, a motozás és a lefoglalás érdekében tett intézkedést az érintett kíméletével, lehetőleg a napnak a hatodik és huszonnegyedik órája között kell végezni. A hivatkozott rendelkezés nem teszi kötelezővé, hogy a fenti kényszerintézkedéseket a megadott időszakban foganatosítsák, azt csak ajánlásként rögzíti, amelytől el lehet térni, ha a körülmények indokolják. Azon felül, hogy a korai időpontnak a fentiek szerint meg volt a legitim indoka, megállapítható az is, hogy a panaszolt intézkedésre 5 óra 25-kor, tehát a más (de hasonló életviszonyokat szabályozó) jogterületen ajánlottként irányadó időponthoz közeli időpontban került sor. Minderre tekintettel a Testület megállapította, hogy a rendőrök jogszerűen intézkedtek, és a panaszos tisztességes eljáráshoz fűződő alapvető joga az intézkedés hajnali foganatosítása miatt nem sérült.

A 359/2010. (VII. 7.) sz., a 395/2010. (VIII. 25.) sz. valamint a 396/2010. (VIII. 25.) sz. állásfoglalásaiban elbírált beadványokban a panaszosok többek között azt sérelmezték, hogy **nem engedték be őket a rendőrség épületébe, ezért nem gyakorolhatták panaszjogukat**. A Testület ezzel kapcsolatban rámutatott arra, hogy a panasztételi lehetőség nem jelenti azt, hogy bármikor, bármilyen körülmények között azonnal lehetne ezzel a jogosítvánnyal élni, és ez feltétlen belépést biztosítana a rendőrségi épületbe. A panaszolt esetben az érintettek éjjel, ügyintézési időn kívül kívántak a rendőrség épületébe lépni. Ez indokolt abban az esetben, ha valamilyen nyomós ok szól a panasz (vagy egyéb beadvány, pl. feljelentés) megtétele mellett (pl. azonnali rendőri intézkedést szükségessé tevő esemény következik be), jelen esetben azonban ilyen körülmény nem állt fent. Az Rtv.-ben rögzített esetekben nyolc, illetve harminc napos határidővel lehet a panaszjogot gyakorolni (akár postai úton is), és az azonnali panasztételhez a kérdéses ügyben nem fűződött különös érdek. Emellett a Testület figyelembe vette azt is, hogy az érintettek – köztük a panaszos is – olyan helyzetben kívántak volna a rendőrség épületébe belépni, amikor jelentős létszámú tömeg gyűlt össze a rendőrség épülete előtt a panaszosok részvételével megtartott rendezvény szervezőjének előállítására ellen

tiltakozva. A rendőrség rendelkezésére álló információk szerint nagyobb területre kiterjedő „mozgósítás” indult annak érdekében, hogy a tiltakozáshoz további személyek csatlakozzanak. Abban az időpontban, amikor a rendőrség azt a döntést hozta, hogy nem fogad panasztétel céljából – hivatali időn kívül – belépni kívánó személyeket, nem lehetett kizárni annak lehetőségét, hogy a rendezvény szervezőjének előállítása elleni (egyébként a Gytv. szerint be nem jelentett rendezvénynek minősülő, de a rendőrség által fel nem osztatott) tiltakozás elveszítheti a békés jellegét. Erre való tekintettel a Testület úgy ítélte meg, hogy nem járt a panaszosok panaszjogának aránytalan korlátozásával, hogy közvetlenül az esemény után a rendőrkapitányság épületében nem állt módjukban a panaszukat előterjeszteni.

A tisztességes eljáráshoz való jog sérelmét állapította meg a Testület 486/2010. (XII. 1.) sz. állásfoglalásában annak a panaszosnak a vonatkozásában, aki **a rendőri intézkedésről videofelvételt szándékozott készíteni**, az intézkedő rendőr azonban ennek abbahagyására szólította fel. A rendőri intézkedések rögzítésével kapcsolatban megoszlik a joggyakorlat, azonban számos adatvédelmi biztosi és legfelsőbb bírósági döntés mellett több rendőri szerv vezetőjének jogi álláspontja is az, hogy a rendőrökről hozzájárulásuk nélkül szolgálatban sem készíthető jogszerűen hang-, illetve képfelvétel. Ugyanakkor a Testület 120/2008. (X. 21.) számú állásfoglalásának előkészítése során a rendőrség több képviselője is úgy nyilatkozott, hogy a felvételkedés önmagában nem, csupán a felvétel közzététele kapcsán merülnek fel jogi aggályok. Ezzel a rendőrségi véleménnyel összhangban a Testület is arra az álláspontra helyezkedett, hogy az Alkotmánybíróság 54/2000. (XII. 18.) AB határozata alapján fokozott közérdek fűződik az esetleges rendőri jogsértések dokumentálhatóságához.

A Testület álláspontja szerint a rendőr valóban nem tekinthető közszereplőnek, azonosításához viszont közhatalom-gyakorlása során közérdek fűződik. Abban az esetben, ha – mint a panaszos által lefényképezett eseménynél is történt – a rendőr intézkedik, kényszerítő eszközt alkalmaz, arcával is vállalnia kell a cselekményt. Mindezek alapján a Testület arra az álláspontra helyezkedett, hogy a rendőri intézkedések dokumentálása önmagában nem törvénysértő, azt a rendőr nem tilthatja meg és további intézkedést sem alapíthat a felvételkedésre. Más a helyzet akkor, ha a dokumentálás oly módon történik, hogy az akadályozza a rendőri intézkedést. Ilyen esetben indokolt lehet az abbahagyásra történő felszólítás, és annak megtagadása esetén további rendőri intézkedés is szóba jöhet. A Testület álláspontja szerint azonban jelen esetben sem a kép-, sem pedig a hangfelvétel nem akadályozta, illetve akadályozta volna az intézkedést. A Testület e következtetése kapcsán hangsúlyozta továbbá, hogy a rendőri felszólítás nem tekinthető olyan módon a hozzájárulás megtagadásának, ahogy az egy magánszemély részéről történt volna, hiszen a rendőri utasításnak mindenki köteles engedelmességni (hacsak az intézkedés jogszerűtlensége mérlegelés nélkül, kétséget kizáróan meg nem megállapítható), van tehát egy közhatalmi elem abban a mozzanatban, hogy a rendőr a hangfelvétel készítésének abbahagyására szólítja a panaszost, és így megnehezíti az esetleges későbbi jogérvényesítést, a panaszjog hatékony gyakorlását.

IV. Jogalkotási Javaslatok

1) Hivatalból történő eljárás

A jelenlegi szabályozás meglehetősen korlátozó meghatározást tartalmaz a panaszosi körre, az Rtv. ugyanis úgy fogalmaz: „92. § (1) Akinek az e törvény IV., V. és VI. fejezetében meghatározott kötelezettség megsértése, a rendőri intézkedés, annak elmulasztása, a kényszerítő eszköz alkalmazása (e fejezet alkalmazásában a továbbiakban együtt: intézkedés) alapvető jogát sértette...”. Tehát a Testülethez panasszal az fordulhat, akivel szemben rendőri intézkedés foganatosításra, vagy annak elmulasztására, továbbá kényszerítő eszköz alkalmazására került sor.

Ugyan az országgyűlési biztos eljárása sem ismeri a közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól 2004. évi CXL. törvényben (a továbbiakban: Ket.) meghatározott ügyféli minőséget (amely csak az ügyhöz való érintettséget követeli meg), azonban az országgyűlési biztos az alapvető jogokkal kapcsolatos visszásság megszüntetése érdekében a törvényben foglalt feltételek fennállása esetén hivatalból is eljárhat [az állampolgári jogok országgyűlési biztosáról szóló 1993. évi LIX. törvény (a továbbiakban: Obtv.) 16. § (2)].

Nem egy esetben előfordul ugyanis, hogy a Testület egy, a hatáskörébe tartozó esetről értesül (akár a médián keresztül), jogszabályi felhatalmazás hiányában azonban nem jogosult hivatalból eljárni, sőt arra sincsen módja, hogy esetleg az illetékes személyt megkeresse és tájékoztassa a Testülethez fordulás lehetőségéről (amely eljárási mód több aggályt is felvetethet). Ugyanakkor nem elképzelhetetlen, hogy az érintett (esetleg alapjogában sértett) személy a Testülethez fordulás, vagy – még távolabb menve – magával a panasztétel lehetőségével sincsen tisztában a megfelelő tájékoztatás elmaradása okán. Indokolt ezért, hogy a Testület – az országgyűlési biztosra vonatkozó szabály Rtv.-be történő bevonásával, vagy csak arra való utalással – hivatalból történő eljárásának lehetővé tétele mihamarabb megvalósuljon.

2) Felvilágosítás kérés – meghallgatás – bizonyítási eszközök köre

A Testület Rtv. felhatalmazása alapján vizsgálata során a rendőrségtől felvilágosítást kérhet. A Testület az összes olyan iratba betekinthez, illetve iratról másolatot kérhet, adatot, körülményt, tényt, eljárást megismerhet, ami a vizsgált intézkedéssel összefügghet [Rtv. 93/A. § (1)]. Mivel az Rtv. a felvilágosítás kérés kapcsán további részletszabályokat nem tartalmaz, ezért számos probléma adódik abból, hogy a testületet valójában mire is jogosult vizsgálata során (nyilatkoztatás, meghallgatás stb.). Nyilvánvaló, hogy felvilágosítás kérés fenti szabályozásának forrása az Obtv. 18. §-ának (1) bekezdése, sőt az Rtv. kifejezetten utal is az Obtv.-re, amikor a Testület minősített adatok megismerését, illetve a hivatali helyiségbe való belépését szabályozza [Rtv. 93/A. § (3), (4)]. Elengedhetetlen volna ezért Obtv. 18. §-ának (3) és (4) bekezdéseire való hivatkozás, vagy annak átvétele és az Rtv. fenti jogszabályhelyének további két bekezdéssel való kiegészítése, hiszen a hivatkozott

bekezdések alapján az országgyűlési biztos jogosult arra, hogy a vizsgált ügy intézőjét vagy az eljárást folytató szerv bármely munkatársát meghallgassa, továbbá az érintett szerv vezetőjét vagy felügyeleti szervének vezetőjét, valamint az annak lefolytatására a jogszabály által egyébként feljogosított szerv vezetőjét vizsgálat lefolytatására kérje fel. Az országgyűlési biztos az általa vizsgált ügyben bármely szervtől – ideértve az Obtv. szerint hatóságnak nem minősülő szerveket is – vagy annak munkatársától írásbeli magyarázatot, nyilatkozatot, felvilágosítást vagy véleményt kérhet. A fő probléma tehát a meghallgathatóság és nyilatkoztatás kérdése. Amennyiben a rendőrök meghallgatásának lehetősége bekerülne a törvénybe, nyilvánvaló, hogy az azzal kapcsolatos eljárási garanciák meghatározása is szükségszerű. Mivel a Testület nem a Ket. szabályai szerint folytatja le vizsgálatát, ezért már az Országos Rendőr-főkapitányságon (a továbbiakban: ORFK) keresztül, a megkeresés formájában történő nyilatkoztatás is kérdéses. Az ORFK álláspontja szerint ugyanis a rendőrök nyilatkozattétele önkéntes, azaz a mérlegelési jogkörben a kérést vagy teljesítik, de azt meg is tagadhatják. Az Obtv. ugyanakkor pedig tartalmazza, a meghallgatás során a válaszadás, illetőleg a nyilatkozattétel megtagadásának eseteit. [Obtv. 18. § (10)]. A rendőrségi panasz eljárás természetes része Ket. szabályai szerinti meghallgatás.

A jelenlegi állapot sok esetben oda vezet – mivel az állásfoglalás a panasz tartalma és a rendőrség által rendelkezésre bocsátott dokumentumok egybevetésén alapul –, hogy a Testület kénytelen az alapjogsérelem meg nem állapíthatóságáról dönteni. Akkor ugyanis, ha rendőrség nem vagy nem elegendő adatot és információt szolgáltat, a Testület „nem tud mit vizsgálni”, eljárása pedig ellehetetlenül.

Elengedhetetlenül szükséges tehát az Obtv. szabályai szerint az állampolgári jogok országgyűlési biztosításának jogosítványainak beépítése a törvénybe. A Testület eredetileg angol mintára (Független Rendőrségi Panaszbizottság – Independent Police Complaint Commission: IPCC) jött létre. Ezzel szemben jelentős különbség fedezhető fel a két szervezet – mind hatásköre terjedelme, mind pedig apparátusának nagysága – között. Az IPCC maga határozza meg az ügy súlyossága alapján, hogy mely ügyet utalja helyi szintre, és oldják meg azt egyezséggel vagy a helyi rendőri szerv vizsgálata alapján, amelynek döntése ellen fellebbezni lehet az IPCC-nél; és melyet vizsgál ki saját nyomozóival. A Testület nyomozati jogkörrel való felruházása (amely tehát azt jelentené, hogy nem a rendőrség által elkészített dokumentumok alapján kerülne sor a következtetések levonására, hanem a Testület saját maga vizsgálná ki az ügyeket) természetesen az apparátus kibővítését követelné meg. Mindaddig tehát, amíg nyomozati jogkörrel való felruházás nem valósul meg, fontos lenne a bizonyítási eszközök Obtv. alapján való bővítése.

Le kell szögezni, hogy a rendőri nyilatkozattétel, a személyes meghallgatás a rendőrség érdekeit is szolgáló eszközök. A Testület ugyanis tényállás alapos és hiánytalan tisztázására törekszik, azonban elegendő információ híján a rendelkezésre álló adatok alapján hozza meg döntését.

3) Információáramlás – általános vizsgálat lefolytatása rendszerszintű problémák orvoslására – mentelmi jog

A Testület vizsgálata panaszhoz kötött, a panaszokat pedig kilencven nap alatt vizsgálja meg [Rtv. 93/A. § (1)]. Abban az esetben, ha panaszos elektronikus úton terjeszti elő panaszát, a

Testület ügyrendje alapján szükséges a panaszostól kérni annak saját kezű aláírásával történő megerősítését. Ennek teljesülése után kezdi meg a Testület az érdemi vizsgálatot azzal, hogy felvilágosítás kéréssel a fordul rendőrséghez. A Testülettől a rendőrséghez érkező írásos megkeresések teljesítésére a határidőt a Rendőrség Iratkezelési Szabályzatáról szóló 59/2008. (OT 31.) ORFK utasítás 148. pontja határozza meg, amely szerint az ügyek általános elintézési határideje harminc nap, amely egy alkalommal harminc nappal meghosszabbítható. A Testület indokolt esetben megállapíthat ennél rövidebb határidőt is.

A fenti ismertetésből megállapítható, hogy addig, amíg a Testület rendelkezésére nem áll panasz, majd hiteles és elegendő információ, addig állást foglalni még egy adott időpontban aktuális és a közvélemény számára fontos kérdés kapcsán (pl.: rendezvények) sem tud.

Az azonnali véleményalkotás, az általános vizsgálat gyors lefolytatása többek között a rendezvények, demonstrációk esetében meghatározó jelentőségű. Erre olyan megoldás képzelhető el, hogy a rendőrség folyamatos tájékoztatást nyújtana a Testület részére a bejelentett, engedélyezett, vagy akár a betiltott rendezvényekről. Ezt követően a Testület maga döntené el, hogy részt kíván-e venni azokon. A Testület részvételét természetesen jelezné a rendőrségnek, majd a rendezvény helyszínén is folyhatna a kommunikáció. Ezt követően a Testület a tapasztaltak alapján, még a beérkező panaszokat megelőzően, kialakíthatná általános véleményét. Ehhez az is kell, hogy a rendőrség egy gyorsított eljárásban a rendezvényt követően keletkezett iratanyagot (pl.: jelentéseket, felvételeket) megküldje a Testület részére.

Feltétlenül megfontolandó lenne a Testületi tagok mentelmi joga biztosításának kérdése. Az országgyűlési biztost az országgyűlési képviselővel azonos mentelmi jog illeti meg (Obtv. 11. §). Az azonnali véleményalkotás okán elengedhetetlen volna a testületi tagoknak a mentelmi jog biztosítása az országgyűlési biztoshoz hasonlóan, ezzel is garantálva azt a függetlenséget, mely adott esetben az azonnali véleményalkotás lehetőségét ilyen korlátoktól mentesen tenné lehetővé, illetve megakadályozná Testületi tagokkal szemben egyéb retorzióként történő eljárások megindítását.

Szabályozni kell a Testület általános vizsgálatának illetve a különböző rendészeti tárgyú vizsgálati eljárásokba való bekapcsolódásának lehetőségét, kereteit és terjedelmét.

4) Feljelentési kötelezettség

Kérdésként merülhet fel, hogy mit tehet a Testület abban az esetben, ha a panasz tárgyúul szolgáló cselekmény vizsgálata során szabálysértés vagy bűncselekmény elkövetésének alapos gyanúját észleli. A testületi tagok nem hivatalos személyek, ezért feljelentési kötelezettségük nincsen. Jelenleg tehát a Testület annyit tehet, hogy a panaszost tájékoztathatja arról, hogy büntetőeljárást kezdeményezhet az ügyben, vagy amennyiben a panaszos úgy nyilatkozik, kérheti, hogy a panasztestület jelezze az illetékes ügyészségnél a hivatali bűncselekmények elkövetésének gyanúját.

Megfontolandó lenne az Obtv. 24. §-a rendelkezéseinek átvétele. Ezen jogszabályhely ugyanis előírja, hogy ha az országgyűlési biztos eljárása során szabálysértés vagy fegyelmi vétség elkövetésének alapos gyanúját észleli, az illetékes szervnél felelősségre vonásra irányuló eljárást kezdeményezhet, bűncselekmény észlelése esetén pedig kezdeményez. A

megkeresett szerv az eljárás megindításával kapcsolatos álláspontjáról – törvény eltérő rendelkezése hiányában – hatvan napon belül, az eljárás eredményéről pedig annak befejezését követően harminc napon belül tájékoztatja az országgyűlési biztost.

5) „Igazolási kérelem”

A Testülethez a panaszt az intézkedéstől, ha pedig a panasz előterjesztője az öt ért jogsérelemlről később szerzett tudomást, ettől az időponttól számított nyolc napon belül lehet előterjeszteni [Rtv. 93. § (1)]. A problémát az okozza, hogy a Testület több esetben azt tapasztalja, hogy a panaszos azért késlekedik beadványa előterjesztésével, mert az intézkedő rendőrök elmulasztják az Rtv. 20. §-ának (2) bekezdésében foglalt tájékoztatási kötelezettségük teljesítése során azt, hogy említést tegyenek a testülethez fordulás lehetőségéről. Az ügyek vizsgálata során nyilvánvalóvá vált, hogy nem egyedi mulasztásról van szó, hanem esetenként az érintett szervek vezetőinek is az az álláspontja, hogy a panaszjogról való kioktatásnak nem kell kiterjednie a Testület eljárására.

A jelenlegi gyakorlat szerint amennyiben azt tapasztalja a testület, hogy a panaszost a rendőrség nem tájékoztatta megfelelően az Rtv. 92. §-ában biztosított jogorvoslati jogra vonatkozó választási lehetőségről, a panaszeljárást lefolytatja akkor is, ha a panaszos a nyolc napos határidőn túl nyújtja be panaszát. Tehát a Testület „panaszos barát”, befogadja az ilyen jellegű panaszokat, és analógiával élve a Ket. igazolási kérelemre vonatkozó szabályokat alkalmazza. Felmerül azonban a kérdés, hogy – amennyiben kell/lehet – meddig fogadhatja be a Testület – a fentiekre hivatkozással – az elkésett beadványokat. Az igazolási kérelem jogintézményét a Testület eljárására vonatkozó szabályok között kellene rögzíteni, az arra vonatkozó optimális, szubjektív és objektív határidő meghatározásával. A Ket. szabályainak segítségével hívásával ezen probléma feloldható: igazolási kérelem a mulasztásról való tudomásszerzést vagy az akadály megszűnését követő öt munkanapon belül, de legkésőbb az elmulasztott határnaptól vagy az elmulasztott határidő utolsó napjától számított hat hónapon belül terjeszthető elő.

6) Visszacsatolás

Az Rtv. szerint a Testület az állásfoglalását megküldi az országos rendőrfőkapitány számára. Az országos rendőrfőkapitány a panaszról az állásfoglalás kézhezvételét követő tizenöt napon belül közigazgatási hatósági eljárásban dönt. Ha az országos rendőrfőkapitány határozatában eltér a Testület állásfoglalásától, ezt köteles megindokolni [Rtv. 93/A. § (6)-(7)]. A problémát az okozza, hogy az országos rendőrfőkapitány Testület állásfoglalásával ellentétes tartalmú határozata esetén az Rtv. indokolási kötelezettséget ír ugyan elő, azonban annak pontos formájára és számonkérhetőségre semmiféle előírás nem vonatkozik, így féltő, hogy az országos rendőrfőkapitány „egyszerűen félreteszi” a panasztestület állásfoglalását.

Egyik megoldási lehetőségként ismételten érdemes az Obtv. szabályaihoz visszanyúlni. Az Obtv. 20. §-ának (1) bekezdése szerint ha az országgyűlési biztos a lefolytatott vizsgálat alapján arra a megállapításra jut, hogy az, alapvető jogokkal kapcsolatos visszásság fennáll, annak orvoslására – az érintett szerv egyidejű tájékoztatása mellett – ajánlást tehet a visszásságot előidéző szerv felügyeleti szervének. A felügyeleti szerv az ajánlás tekintetében

kialakított érdemi állásfoglalásáról, illetve a megtett intézkedésről az ajánlás kézhezvételétől számított harminc napon belül értesíti az országgyűlési biztost. A törvényhely (2) bekezdése tartalmazza, hogy a felügyeleti szerv egyet nem értése esetén az országgyűlési biztos tájékoztatja a felügyeleti szervet az ajánlás fenntartásáról, módosításáról vagy visszavonásáról. Az Obtv. 21. §-ának (1) – (4) bekezdései többek között az alábbi előírásokat tartalmazzák: amennyiben a rendelkezésre álló adatok szerint az alapvető jogokkal kapcsolatos visszásságot az előidéző szerv saját hatáskörben meg tudja szüntetni, az országgyűlési biztos kezdeményezheti az érintett szerv vezetőjénél a visszásság orvoslását. Az ilyen kezdeményezés rövid úton (távbeszélőn, szóban stb.) is történhet, ez esetben a kezdeményezés időpontját, módját és lényegét az ügyiraton kell rögzíteni. Az érintett szerv a kezdeményezés tekintetében kialakított érdemi állásfoglalásáról, illetve a megtett intézkedésről harminc napon belül tájékoztatja az országgyűlési biztost. Amennyiben a megkeresett szerv a kezdeményezéssel nem ért egyet a köteles azt véleményével ellátva felügyeleti szervéhez felterjeszteni. A felügyeleti szerv a felterjesztés kézhezvételétől számított harminc napon belül köteles állásfoglalásáról, illetőleg a megtett intézkedésről az országgyűlési biztost értesíteni. A fentiekből egyértelműen megállapítható, hogy az országgyűlési biztos és az érintett szervek között egy gördülékenyebb kommunikáció folyik. Az ajánlások megítélésén túl az országgyűlési biztos arról is tájékoztatást kap, hogy milyen konkrét intézkedések kerültek elrendelésre egy adott ügy kapcsán. Ezzel szemben a Testület az országos rendőrfőkapitány – döntésén kívül – az azt követően megtett intézkedésről már nem értesül hivatalosan, legfeljebb a panaszos révén. Az is komoly gondot okoz, hogy akkor, amikor a Testület a panasz foganatosító szervez való áttételről dönt (csekély fokú alapjogsérelem, alapjog korlátozás jogszerűsége vagy annak jogszerűségének meg nem állapíthatósága okán), nem egyszer el sem jut a testülethez a foganatosító szerv határozata (amely legtöbbször esetben a panaszt elutasító döntést tartalmaz). Az Obtv. 26. §-ának (1) bekezdése a hasonló esetekre az alábbi megoldást tartalmazza: „Ha az országgyűlési biztos által megkeresett szerv az érdemi állásfoglalás kialakítását, és az annak megfelelő intézkedés megtételét elmulasztja, vagy az országgyűlési biztos az állásfoglalással, a megtett intézkedéssel nem ért egyet, az ügyet az éves beszámoló keretében az Országgyűlés elé terjeszti, és – a (2) bekezdésben foglalt kivételekkel – kérheti, hogy az ügyet az Országgyűlés vizsgálja ki. Ha megállapítása szerint a visszásság kirívóan súlyos, illetve a természetes személyek nagyobb csoportját érinti, indítványozhatja, hogy az Országgyűlés az adott kérdés megtárgyalását már az éves beszámolót megelőzően tűzze napirendre. A napirendre tűzés kérdésében az Országgyűlés dönt.”

Elképzelhető például egy olyan másik megoldás, amelyben a testület a másodfok szerepét töltené be a panaszügyekben. A Ket. jelenlegi rendszerében [105. § (2) bekezdés], ha a másodfokú döntés meghozatalához nincs elég adat vagy a tényállás további tisztázása szükséges, a fellebbezés elbírálására jogosult szerv a döntés megsemmisítése mellett az ügyben első fokon eljáró hatóságot új eljárásra utasíthatja, vagy a kiegészítő bizonyítási eljárás lefolytatását maga végzi el. Ez a konstrukció a testület vonatkozásában is megfelelőnek mutatkozik annyiban, hogy bizonyítás lefolytatását szűk körben tenné szükségessé (tehát nem kellene a testületnél dolgozók létszámát jelentősen bővíteni), ugyanakkor az első fokon eljáró rendőri szerv bizonyítási eljárásának elégtelensége esetén lehetővé tenné a testület számára a bizonyításra vonatkozó megfelelő instrukciók melletti hatályon kívül helyezést (akár többször is), biztosítva, hogy egy független szerv valóban hatékony ellenőrzést gyakoroljon a rendőrségi vizsgálat felett. Egy ilyen változtatás esetén azonban világossá kellene tenni, hogy a testület eljárására a Ket. szabályait kell alkalmazni (ami számos eljárási bizonytalanságot megoldana), ugyanakkor szükségessé tenné az elsőfokú eljárás bizonyos módosítását is. Ebben a rendszerben a testület határozatot hozna, amelynek bírósági felülvizsgálata

biztosítaná, hogy a panaszosok továbbra is élhessenek a számukra jelenleg rendelkezésre álló jogorvoslati fórumhoz fordulás jogával.

7) Közbizalom helyreállítása - kommunikáció

Az IPCC fentebb ismertetett feladatain kívül foglalkozik továbbá különböző oktatási, kommunikációs, kutatási stb. feladatok végzésével, illetve szervezésével, a rendőrségi panaszok kivizsgálása iránti közbizalom helyreállítása és fenntartása érdekében. Rendszeresen végez(tet) kérdőíves vizsgálatokat a szélesebb közvélemény, illetve a panaszosok elégedettségének mérése érdekében. Ezen kommunikáció nem csupán az állampolgárokkal, hanem magával a rendőrséggel, rendőrtiszti középiskolákkal, illetőleg a rendészeti főiskolákkal is elképzelhető volna, előadások megtartása, valamint programok szervezése révén.

8) Nemzeti Adó- és Vámhivatal

A Nemzeti Adó- és Vámhivatal hivatásos állományú tagjai meghatározott feltételek fennállása esetén, feladataik ellátása körében bizonyos intézkedéseket foganatosíthatnak (pl.: igazoltatás, előállítás). A pénzügyőr, törvényben meghatározott jogszerű intézkedése elleni tettleges ellenszegülés megtörésére, törvényben meghatározott intézkedést tehet, és kényszerítő eszközt (pl.: testi kényszer, szolgálati kutya alkalmazása, útzár telepítése, bilincs alkalmazása, lőfegyverhasználat) alkalmazhat [a Nemzeti Adó- és Vámhivatalról szóló 2010. évi CXXII. törvény (a továbbiakban Vtv.) 38. § (1)]. A törvény – az Rtv.-hez és a Szolgálati Szabályzathoz hasonlóan – előírást tartalmaz többek között a szolgálati fellépés módjára, a fokozatosság elvére, a kényszerítő eszköz alkalmazását megelőző felszólításra, segítségnyújtásra. A rendőri eljárás mintájára, kényszerítő eszköz alkalmazás esetén a pénzügyőrt is jelentéstéli kötelezettség terheli. A törvény 39. §-ának (4)-(6) bekezdései ugyan szólnak a jogorvoslat lehetőségéről, azonban figyelemmel a fent említett intézkedések, különösen a kényszerítő eszközök alapjog korlátozására alkalmas voltára, indokolt volna a törvény által szabályozott panasz eljárás felülvizsgálata. Maga a kommentár is tartalmazza, hogy a pénzügyőri intézkedés eredményessége nem függhet az érintett belátásától, ezért szükség esetén az kikényszeríthető, amely kikényszerítés többnyire a személyi szabadság átmeneti korlátozásával jár.

A jelenlegi szabályozás szerint – hasonlóan a rendőrségi panasz eljárás Testület létrehozását megelőző időszakára – a pénzügyőr intézkedése elleni panaszt az intézkedést foganatosító vámszervnél (kirendeltségnél), illetve nyomozó szervnél, az intézkedést követő nyolc napon belül lehet előterjeszteni. A foganatosító vámszerv (kirendeltség), illetve nyomozó szerv határozata ellen benyújtható fellebbezés, amelyet az arra jogosult felettes szerv bírál el. A felettes szerv határozata közigazgatási határozat, amelynek bírósági felülvizsgálatát – a közigazgatási határozatok bírósági felülvizsgálatára vonatkozó szabályok szerint – az kérheti, akinek az intézkedés jogát vagy jogos érdekét sértette.

Érdemes megfontolni tehát egy független szervezet bevonását a fent ismertetett panasz eljárásba, mind az Rtv., mind pedig a Vtv. vonatkozó rendelkezéseinek módosításával. A Vtv. által szabályozott panasz eljárás módosításával, akár a testületre és az Rtv. vonatkozó

rendelkezéseire való hivatkozással is átvehető volna a jelenlegi eljárásba egy független szerv általi ellenőrzési mechanizmus.

9) A fogva tartottak jogai

A fogva tartottak helyzetének értékelésével összefüggésben a Testület a 298/2010. (V. 26.) számú állásfoglalás kapcsán – amelyek alapjául szolgáló ügyben a panaszos azt sérelmezte, hogy kérése ellenére nem biztosítottak számára vegetáriánus élelmet – az alábbiakra tartja fontosnak felhívni a figyelmet. Az előállítottak ételmezését és ellátását jogszabály nem rendezi. Étkeztetésükkel kapcsolatban az ORFK Közbiztonsági Főigazgatója által kiadott 26-326/3/2006.ált. számú körlevél melléklete tartalmaz rendelkezést arról, miszerint öt órát meghaladó fogva tartás esetén kérhető élelem, azonban nem írja elő, hogy a speciális étkezési igényeket milyen módon kell figyelembe venni. [Az ételmezési kötelezettség és a hozzá kapcsolódó dokumentációs előírások részletesebb elemzését a Testület elvégezte például a 155/2009. (VI. 3.) számú állásfoglalásában.]

Arra vonatkozó előírás tehát, hogy az előállított számára kérése esetén vegetáriánus étrendhez igazodó élelmet kell biztosítani a hatályos szabályozásban nem található, ilyen kötelezettségük a konkrét esetben sem volt az eljáró rendőröknek. Ezért, továbbá arra figyelemmel, hogy a panaszos kapott olyan élelmiszert (kenyeret), amely számára vegetáriánusként fogyasztható volt, a konkrét esetben jogsértés ebben a tekintetben nem volt megállapítható.

Azzal kapcsolatban továbbá, hogy a konkrét ügyben a panaszosnak nem volt módja aludni, a Testület a következőket rögzítette. Hasonlóan az étkezés kérdéséhez, jogszabályi előírás nem vonatkozik arra, hogy – éjszakai előállítás esetén – a rendőrségnek biztosítania kell az alváshoz szükséges minimális feltételeket (pl. alkalmas fekhelyet). Köztudomású tény ugyanakkor, hogy az egész éjszakai nem alvás rendkívül megterhelő a szervezet számára. Az Rtv. már idézett 2. § (1) bekezdéséből következően (mely szerint a rendőrség tiszteletben tartja és védelmezi az emberi méltóságot, óvja az ember jogait) a rendőrségnek kötelessége, hogy a fogva tartás során kiküszöbölje mindazokat a körülményeket, amelyek az érintett helyzetét embertelenné, megalázóvá tehetik. A Testület tisztában van azzal, hogy amikor az átlagos körülmények között elhelyezhetőnél nagyobb létszámú személy fogva tartását kell a rendőrségnek végrehajtani, ezen kötelezettség teljesítése nehézséget okozhat. Ugyanazon az alapon azonban, amelyet a Testület a fogva tartás hossza kapcsán is kifejtett, az objektív tárgyi nehézségeknek nincs jelentőségük akkor, amikor az egyén alapjogsérelmét kell megállapítani. Ahogy általában az egyén sem hivatkozhat ilyen körülményekre, amikor nem tartja be a jogszabályokat, a közhatalmi szervek számára sem jelenthet kimentést a jogvédelmi kötelezettségük nem teljesítése esetére. Fentiekre való tekintettel a Testület úgy ítélte meg: azzal, hogy a rendőrség nem biztosította a gyakorlatilag egész éjszaka fogva tartott panaszos számára az alváshoz szükséges minimális feltételeket, amellyel megsértette a panaszos emberi méltóságát.

A fentiekkel összefüggésben a Testület újfent felhívja a figyelmet az előállítottak helyzetének szabályozatlanságára, amely a helyzet nem egyeztethető össze a jogbiztonság követelményével.

10) A kép- és hangfelvételek megőrzése

A 33/2010. (I. 27.) számú állásfoglalás alapjául szolgáló ügyben szerzett tapasztalatai alapján a Testület a rendőrségi felvételek megőrzésével kapcsolatban az alábbiakat tartotta szükségesnek leszögezni. A panasz eljárás megindulása miatt – „a rendőri intézkedés jogszerűségének közigazgatási eljárásban történő vizsgálata céljából, illetve az érintett személy jogainak gyakorlása érdekében” – a rendőrség által intézkedéssel összefüggésben készített felvételeket meg kellett volna őrizni. A megőrzés ilyen esetben a rendőrségnek nem pusztán lehetősége, hanem a 42. § fent hivatkozott (7) bekezdéséből és az Rtv.-nek a rendőrség általános jogvédelmi kötezettségét rögzítő 2. § (1) bekezdéséből következő törvényi kötelezettsége. A Testületnek ebben az ügyben nem volt módja tisztázni azt, hogy a Testület megkeresése a felvétel felett rendelkező rendőri szervhez a felvétel törlésének időpontját megelőzően megérkezett-e, vagy azt csak azután kapták kézhez, hogy a felvételt megsemmisítették. Nyilvánvaló, hogy az előbbi esetben a mulasztás megítélése súlyosabb, ugyanakkor e kérdés tisztázása nélkül is megállapítható a panaszos panaszjogának sérelme, ugyanis a rendőrség, mint szervezet felelőssége e kérdésben egységesen vizsgálendő. Az ilyen helyzetekben az érintett személy nem minden esetben tudhatja, hogy a felvételt mely rendőri szerv állományába tartozó személy készíti, illetve hogy a rendőrség belső szervezetei struktúrájának függvényében melyik rendőri szerv fogja tárolni, kezelni az elkészült felvételeket. Különösen így van ez a rendezvények esetében, amikor számos különböző rendőri szerv (kapitányságok, megyei főkapitányságok, vagy akár az Országos Rendőr-főkapitányság) állományába tartozó rendőrök vehetnek részt a biztosításban. A panaszos azon jogát, hogy a panasszal érintett rendőri intézkedésről készített rendőri felvétel rendelkezésre álljon, akkor is biztosítani kell, ha nem a felvételt felett rendelkező rendőri szervhez (vagy mint jelen esetben a Testülethez nyújtja) be panaszát. A rendőrség, mint egységes szervezet felelőssége a felvételek kezelését, a panaszok regisztrálását olyan módon megszervezni, amely a lehető legnagyobb mértékben garantálja a panaszosok lehetőségét a rendőrségi felvételeknek a panasz eljárásokban való felhasználására. Ha a rendőrség, mint szervezet mulasztása miatt ez nem történik meg, csökken a panaszos panaszjogának hatékonysága, s így csorbul a panaszjog, függetlenül attól, hogy a panasz és a felvételek kezelésében érintett egyes rendőri szerveknek felróható-e a felvételek felhasználásának ellehetetlenülése. Elvárható tehát, hogy a törlést végző személy a törlési határidő lejártát megelőzően ellenőrizze, hogy folyamatban lévő eljárás nem indokolja-e a felvételek megőrzését [és a kezelési határidő meghosszabbítását az Rtv. 42. § (8) bekezdése szerint]. A hatályos szabályozás alapján elképzelhetők olyan helyzetek, amikor ez nem lehetséges: ha például a rendőrséghez előterjesztendő panasz 30 napos határidejének utolsó napján valaki postán adja fel panaszát – ilyen esetben a panasz előterjesztése joghatályos, de a felvétel megőrzésére nyitva álló szintén 30 napos határidő lejártakor a rendőrség bizonyosan nem rendelkezhet információval a panasz benyújtásáról. Az ismertetett ügyben ugyanakkor nem ez történt: a Testület 11 nappal 30 napos határidő lejártá előtt futárral küldte el megkeresését, ezért aggálytalanul megállapítható volt a panaszos tisztességes eljáráshoz való jogának csorbulása.

A Testület a fentiek miatt indokoltnak látná olyan eljárás kialakítását, amelyben az Rtv. 42. § (6)–(7) bekezdésekben foglaltak maradéktalanul érvényesülnek, vagyis a felvételek törlését közvetlenül megelőzően az illetékesek meggyőződnek arról, hogy a (6) bekezdésben felsorolt célok valamelyike fennáll-e, így például hogy a felvételen szereplő eseménnyel, cselekménnyel összefüggésben panaszt terjesztettek-e elő. A Testület ezért javasolja olyan országos rendőrségi információs rendszer kialakítását, amely a felvételezés helyének és a

készítés idejének rögzítésével ellenőrizhetővé teszi, hogy a törlés nem sérti-e a fentebb hivatkozott elveket, azaz a felvételen rögzített rendőri fellépéssel kapcsolatban az Rtv. 42. § (6) bekezdésében foglalt körben értékelhető eljárás indult-e. Egyúttal a jogalkotóhoz fordul, hogy a jelen panaszeljáráásban észlelt eljárási anomália elkerülése érdekében a törlésre irányadó határidőt a panasz eljárás megindítására irányadó határidőhöz igazítsák. A fentiek szerint a panasz kivizsgálásához fűződő érdekekkel igazolható, hogy a rendőrségnek a jelenleg harminc naposnál hosszabb időtartamot kell biztosítani arra, hogy a felvételek törléséről az Rtv. 42. § (8) bekezdése szerint valós információk alapján dönthessen. A Testület a panasz eljárás szempontjából releváns felvétel megsemmisítése vonatkozásában a 60 napos határidőt tartaná indokoltnak.

11) Tájékoztatás kérése

Az alábbiak szerint rögzítette álláspontját a Testület annak a panaszosnak az ügyében, aki azért lépett a sebességellenőrzést végző szolgálati gépkocsihoz, hogy a benne ülő rendőröktől felvilágosítást kérjen arról, hogy milyen sebességgel közlekedett, és bár azt megkapta ugyan, a rendőrök azonban válaszul igazoltatták, adatait pedig az előírásoknak nem megfelelő eljárással rögzítették [489/2010. (XII. 1.) számú állásfoglalás]. A Testület a probléma általános jellegére való tekintettel hangsúlyozta: az Rtv. 24. §-a alapján konkrét jogszabályi kötelezettség és vonatkozó belső normák hiányában is megállapíthatónak tartja azt a rendőri kötelezettséget, hogy a panaszoséhoz hasonló felvilágosítás kérésre az eljáró rendőrök válaszoljanak. Ebben a vonatkozásban tehát a Testület követendőnek tartja az érintett rendőr azon eljárását, hogy a bizonytalan jogszabályi helyzet ellenére a kért információt megadta, és javasolja, hogy az illetékes rendőri szervek olyan tartalmú belső normát adjanak ki, amely egyértelművé teszi a rendőrök ilyen irányú kötelezettségét. (Azzal természetesen, hogy amennyiben a felvilágosítás megadása valamilyen alapos okból nem lehetséges, vagy célszerű, attól – fő szabály szerint az ok megjelölése mellett – el lehet tekinteni.) A Testület a konkrét esetben tehát a rendőri tájékoztatással összefüggő alapjogsértést nem állapított meg, fontosnak tartotta ugyanakkor megjegyezni, hogy megítélése szerint az igazoltatás és az adatrögzítés folytán megvalósult jogsértés bekövetkezésében nagy szerepet játszott az egyértelmű jogszabályok és megfelelő iránymutatást adó belső normák hiánya.

12) Bilincs használat

A 488/2010. (XII. 1.) sz. állásfoglalásával elbírált ügyben azzal a problémával találkozott a Testület, hogy az eljáró rendőr az Rtv.-vel, a Szolgálati Szabályzattal, illetve az országos rendőrfőkapitány által kiadott utasítással ellentétes rendelkezésre hivatkozva bilincselte meg a panaszost. A panaszossal szemben két esetben is alkalmaztak bilincset az intézkedő rendőrök: először elfogását követően, a kapitányságra való beszállítás során, majd pedig akkor, amikor a fogdáról a gyanúsított kihallgatásra kísérték. A második bilincs használat értékelésekor a Testület az Rtv. és a Szolgálati Szabályzat fent idézett rendelkezésein túl a következő előírásokat vette figyelembe. A Szolgálati Szabályzat 60. §-ának (2) bekezdése kifejezetten kitér a kísérés és a fogdán kívüli őrzés során foganatosított bilincselésre. Rögzíti, hogy az előjáró a fogva tartott személy bilincselését a kísérés és a fogdán kívüli őrzés idejére is elrendelheti, ha szökése bilincs alkalmazása nélkül nem akadályozható meg. A kísérelő őri tevékenységét határozza meg a Szolgálati Szabályzat 90. §-a, amely (9) bekezdésében a következőket rögzíti: „ha a kísért személy veszélyessége ezt indokolja a kísért személyt meg

kell bilincselni”.

A Rendőrség Fogdaszolgálati Szabályzatának kiadásáról 19/1996. (VIII. 23.) ORFK utasítás (a továbbiakban: ORFK Utasítás) a személyi szabadságukban korlátozott személyek kíséréseivel összefüggésben az alábbi rendelkezéseket tartalmazza. A 74. pont szerint „a kísérő őrzést végrehajtó rendőr szolgálatát a rendszeresített felszereléssel, bilincstre szerelt vezetősíjjal és bilincsrögzítő övvel teljesítse”. A 75. pont alapján a fogva tartott kísérése vonatkozó utasítást a fogva tartás elrendelésére jogosult vezető adhat, aki az átkíséresi utasításban határozza meg – egyebek mellett – a fogva tartott kíséréseinek módját, a kísérő örök létszámát, fegyverzetét, felszerelését, a kényszerítő eszköz alkalmazását vagy az alkalmazás lehetőségét”. A 77. pont előírja továbbá, hogy az objektumon belül történő kísérés biztonságos végrehajtását a helyi sajátosságok figyelembevételével a rendőri szervek vezetői intézkedésben szabályozzák. A kísérő örököt a fogva tartott neméhez, testi alkatahoz, fizikumához és veszélyességi fokához igazodva kell kiválasztani, lőfegyverrel történő felszerelésük – biztonságos körülmények között – mellőzhető. A 79. pont a fentieket azzal egészíti ki, hogy a bűncselekmény elkövetésének alapos gyanúja miatt fogva tartott személy kísérését úgy kell megszervezni és végrehajtani, hogy az eljáráshoz, a bizonyításhoz fűződő érdekeket ne veszélyeztesse.

A Testület figyelemmel volt továbbá a fogvatartottak kíséréseinek biztonságos végrehajtásáról szóló 37/2010. (VI. 17) BRFK Intézkedés (a továbbiakban: BRFK Intézkedés) előírásaira. A 14. pont szerint a „kíséresi feladat végrehajtása során a fogva tartottat minden esetben meg kell bilincselni. A fogva tartott várható magatartására tekintettel keze előre vagy hátra is bilincselhető, szükség esetén lábbilincs is alkalmazható.” A 18. pont értelmében „a kísérés végrehajtását megelőzően, illetve a végrehajtást követően az átkíséresi utasításon – óra, perc feltüntetésével – rögzíteni kell az átvétel idejét. Ez alapján pontosan megállapítható a bilincs használatának kezdete és befejezésének időpontja”. A 20. pont lehetőséget biztosít továbbá arra, hogy „a rendőrségi épületen belüli egyes eljárási cselekmények foganatosítására [...] a fogva tartottat az ügy előadója a fogdából, előállító helyiségből kikérheti és szükség esetén kísérheti. Ebben az esetben számára jelen intézkedés előírásai kötelező érvényűek.” A fentiek alapján megállapítható volt, hogy a kísérés végrehajtásával, illetve a kényszerítő eszköz kísérés során történő alkalmazásával összefüggő rendelkezések a Szolgálati Szabályzatban és az ORFK Utasításban egyaránt azt rögzítik, hogy a kísért személy bilincselése lehetőség, annak szükségességéről – indokoltsága esetén – a kísérést elrendelő személy jogosult dönteni. Ezzel szemben a BRFK Intézkedés a bilincselést mint kötelezően alkalmazandó eljárást említi, kizárva az egyedi mérlegelést a kényszerítő eszköz alkalmazásával összefüggésben. Az irányadó rendelkezésekben mutatkozó ellenmondás feloldásában a Testület a Rendőrség Normaalkotási Szabályzatáról szóló 23/2006. (XII. 29.) ORFK utasítás (a továbbiakban: Normaalkotási Szabályzat) előírásait vette alapul. A 7. pont szerint „a norma jogszabállyal vagy állami irányítás egyéb jogi eszközével ellentétes rendelkezést nem tartalmazhat”, továbbá „a szervezeti hierarchiában alacsonyabb szinten elhelyezkedő vezető által kiadott intézkedés nem határozhat meg a magasabb szinten lévő vezető által kiadott intézkedésben, illetve az országos rendőrfőkapitány által kiadott utasításban foglaltakkal ellentétes rendelkezést”. Ebből egyértelműen következik, hogy a jogalkotásról szóló 1987. évi XI. törvény 1. §-ának (1) bekezdése szerint jogszabálynak minősülő Rtv.-vel és Szolgálati Szabályzattal, illetve az országos rendőrfőkapitány által kiadott utasítással ellentétes rendelkezést Budapest rendőrfőkapitányának intézkedése nem tartalmazhat. Kétségtelen azonban, hogy a BRFK Intézkedés azon előírása, amely a bilincs alkalmazását kísérés esetére mindig kötelezővé teszi, ellentétes mind az említett jogszabályok, mind pedig az ORFK Utasítás tartalmával, hiszen a bilincs alkalmazása kapcsán egyértelműen kizárja a mérlegelés

lehetőségét, a kényszerítő eszköz-alkalmazás szükségességének és indokoltságának vizsgálatát, és ezáltal az arányosság követelményének érvényesülését.

Feltétlenül sürgetővé válik ezért a BRFK Intézkedés aggályos részeinek az Rtv. valamint a Szolgálati Szabályzat követelményeihez történő igazítása, úgy ahogy az az 52/2010 (X. 21.) BRFK Intézkedés hatályba lépésével a BRFK Központi Fogda működési rendjéről szóló 52/2009. (X. 09.) BRFK intézkedés kapcsán meg is történt. Amíg ugyanis a BRFK Intézkedés módosítása nem történik meg, addig magasabb szintű jogszabályi normák előírásainak megkerülésével, mérlegelés nélkül sor kerülhet kísérés során történő bilincsalkalmazására.

13) Egyéb jogalkotási javaslatok

a) Válaszadási kötelezettség a Testület javaslataira

A Testület gyakorlatában több olyan eset fordult elő, amikor a rendőrség ugyan a jogszabályoknak megfelelően járt el, azonban – a jogszabály hiányosságából fakadóan – az eljárás mégis valamilyen alapjogsértést valószínűsített meg. Ilyen esetekre indokolt kifejezetten biztosítani azt a lehetőséget a Testület számára, hogy jogalkotást kezdeményezzen. Annak érdekében, hogy ez a jogosítvány – és az a már létező felhatalmazás, hogy a Testület az országos főkapitánynál kezdeményezheti utasítás kiadását, módosítását – valóban hatékonyan érvényesülhessen, szükség van rá, hogy a címzett szervezetek jogszabályi kötelezettségük álljon fel legalább arra, hogy a Testületet tájékoztassák a kezdeményezéssel kapcsolatos álláspontjukról, esetleges intézkedéseikről.

b) A Testület hatáskörének kiterjesztése a fogva tartási kérdésekre

Az Rtv. 2008. január 1-én hatálya lépett módosítása kiterjesztette a panaszjogot olyan rendőri magatartásokra is, amelyekkel kapcsolatban korábban nem állt rendelkezésre hatékony jogorvoslat, azonban továbbra is vannak a rendőrségnek olyan lényegi tevékenységei, amelyek nem integrálódnak az általános panaszjelzési rendszerbe. Ilyen a rendőrségi fogva tartás egyes formáinak (pl. őrizet) végrehajtása. A Fogdaszabályzat szerint a fogva tartott panasz előterjesztésére jogosult, ez a panasz azonban nem függ össze az Rtv.-ben szabályozott panaszjelzéssel.

A Fogdaszabályzat 4. §-a értelmében a fogva tartott a fogva tartással összefüggő ügyében hozott döntés (intézkedés, határozat), illetve annak elmulasztása miatt panasszal élhet a döntés közlésétől, illetve elmulasztásától számított 15 napon belül. Fő szabályként a fogda parancsnoka dönt a panaszról, az általa hozott döntés elleni, illetve a döntés elmulasztása miatti panaszt a fogva tartásért felelős bírálja el. Bár a Fogdaszabályzat szerint jogszabályban meghatározott esetekben a fogva tartott a döntés ellen keresettel fordulhat a bírósághoz, nincs olyan jogszabály, amely ezt a lehetőséget biztosítaná. Alaktalan, eljárásjogilag nem szabályozott, jogorvoslati garanciákkal körbe nem bástyázott lehetőségről van tehát szó, noha a fogva tartás végrehajtásának alapjogi vetületei nyilvánvalóak. Ráadásul egy előállítást követő őrizetbe vétel esetén a jelenlegi szabályozás ahhoz a sajátos helyzethez vezet, hogy míg a Testület az előállítás során okozott sérelmeket vizsgálhatja, kérdéses, hogy az őrizet elrendelése után – nem a büntetőeljárással, hanem pl. a fogva tartás körülményeivel kapcsolatban – felmerülő panaszokra kiterjed-e a hatásköre (noha az előállítás – az őrizet elrendelése esetén – az őrizet idejébe beleszámít, tehát annak részévé válik). Mindezt indokolt a Testület hatáskörének kiterjesztése a rendőrség által foganatosított fogva tartás

során a fogva tartással – tehát nem a fogva tartás alapjául fekvő ügyel – összefüggő panaszok vizsgálatára.

c) A panasz benyújtására nyitva álló határidő meghosszabbítása 30 napra

Nincs elfogadható indoka annak a jelenleg fennálló különbségnek, hogy míg az intézkedést foganatosító szervhez az intézkedéstől (vagy tudomásszerzéstől) számított 30 napon belül lehet panaszt benyújtani, addig a Testülethez fordulásra csak nyolc napja van a panaszosnak. A Testület a gyakorlatában sok problémát okozó és a panaszosok számára rendkívül hátrányos különbséget kiküszöbölését javasolja.

d) A testület feljogosítása büntetőeljárás iratok megismerésére

Mivel a büntetőeljárás és a rendőrségi törvény több helyen átfedésben szabályoz egyes kérdéseket (pl. a Be. alapján elrendelt elővezetést az Rtv. szerint kell végrehajtani, de a Be. is tartalmaz rá nézve rendelkezéseket, a büntetőügy őrizzetbe beleszámít az előállítás is, amelyet bűncselekmény gyanúja alapján is foganatosíthat a rendőr, stb.), több ügyben előfordult, hogy büntetőeljárás iratokat kellett volna a Testületnek megismernie a tényállás megfelelő tisztázásához, erre azonban nem minden esetben biztosítottak lehetőséget az érintett hatóságok a Be. azon rendelkezéseire hivatkozva, amelyek szabályozzák, hogy ki ismerheti meg az eljárás iratát. Ez indokolja annak egyértelművé tételét, hogy a Testület iratmegismerési joga a büntetőeljárás iratokra is kiterjed.

e) Az ügyintézési határidő számítása

Mivel a Testület eddigi gyakorlata alapján világosan látszik, hogy a 90 napos eljárás határidő sok esetben – így például a rendőrség elhúzódó adatszolgáltatása, az idegen nyelvű panaszok lefordíttatása stb. miatt – nem tartható, indokolt hogy az ügyintézési határidőbe ne számítsanak be azok az időszakok, amikor a Testület hatókörén kívül eső okból nincsen lehetőség a vizsgálat elvégzésére, folytatására.

f) A bíróságok reformatórius jogkörének biztosítása panaszügyekben

A rendőrségi panaszjárások tapasztalatai alapján szükségesnek mutatkozik, hogy a jogalkotó a panaszügyekben döntő bíróságoknak ne csak kasszációs, hanem reformatórius jogkört is biztosítson, mivel gyakran előfordul, hogy a világos bírói iránymutatás ellenére is ugyanazt a döntést hozzák a rendőri szervek a megismételt eljárásban, így elvileg a végtelenített eljárások sem kizártak. Arra a közigazgatási perben eljáró bíróságok nyilván nem alkalmasak, hogy a mulasztó, jogsértő rendőrökkel szemben szankciókat is alkalmazzanak (erre egyébként a jelenlegi szabályok szerint folyó panaszjárásokban sincs lehetőség, amennyiben a rendőr eljárásának jogszerűtlensége megállapítást nyer, úgy meg kell indítani a fegyelmi-, vagy a büntetőeljárást, hogy valamiféle jogkövetkezmény alkalmazható legyen). Ehhez hasonlóan a bíróságok is csupán a panasz megalapozottságának megállapítására kapnának jogot, azzal, hogy a bíróságnak a panasz megalapozottságát megállapító rendelkezése az intézkedést foganatosító rendőri szerv vezetőjének oldalán kötelezettséget keletkeztetne a szükséges intézkedések (figyelmeztetés, fegyelmi eljárás, stb.) megtételére.

Budapest, 2011. június 1.

Dr. Juhász Imre
elnök

Dr. Kozma Ákos
elnökhelyettes

Fráterné dr. Ferenczy Nóra
testületi tag

Dr. Féja András
testületi tag

Dr. Kádár András Kristóf
testületi tag

V. Statisztikai melléklet

Statisztika a Testület 2010 éves beszámolójához

I. A panaszosok alapvető jellemzői (nem, kor, lakóhely)

1. táblázat A panaszosok lakóhely szerinti megoszlása (2010)

	N	Százalék (%)
Budapest	129	25
Bács-Kiskun megye	25	5
Baranya megye	10	2
Békés megye	22	4
Borsod-Abaúj-Zemplén megye	36	7
Csongrád megye	19	4
Fejér megye	18	3
Győr-Moson-Sopron megye	48	9
Hajdú-Bihar megye	30	6
Heves megye	21	4
Jász-Nagykun-Szolnok megye	12	2
Komárom-Esztergom megye	6	1
Nógrád megye	17	3
Pest megye	70	13
Somogy megye	2	
Szabolcs-Szatmár-Bereg megye	13	2
Tolna megye	9	2
Vas megye	2	
Veszprém megye	21	4
Zala megye	8	2
Külföld	7	1
Összesen	525	100
Hiányzó adatok	6	

2. táblázat A panaszosok megoszlása az intézkedés helye szerint (2010)

	N	Százalék (%)
Budapest	201	43.5
Bács-Kiskun megye	4	0.9
Baranya megye	6	1.3
Békés megye	13	2.8
Borsod-Abaúj-Zemplén megye	15	3.2
Csongrád megye	6	1.3
Fejér megye	7	1.5
Győr-Moson-Sopron megye	9	1.9
Hajdú-Bihar megye	18	3.9
Heves megye	9	1.9
Jász-Nagykun-Szolnok megye	3	0.6
Komárom-Esztergom megye	2	0.4
Nógrád megye	7	1.5
Pest megye	145	31.4
Somogy megye	2	0.4
Szabolcs-Szatmár-Bereg megye	6	1.3
Tolna megye	3	0.6
Vas megye	2	0.4
Veszprém megye	3	0.6
Zala megye	1	0.2
Összesen	462	100.0
Hiányzó adatok	69	

3. táblázat A panaszosok nemek szerinti megoszlása (2010)

	N	Százalék (%)
férfi	446	84
nő	85	16
Összesen	531	100

4. táblázat A panaszosok életkori csoportok szerinti megoszlása

	N	%
10-19 éves	17	4
20-29 éves	99	24
30-39 éves	149	36
40-49 éves	72	17
50-59 éves	54	13
60 évesnél idősebb	23	6
Összesen	414	
Átlag		38
minimum		14
maximum		87
Hiányzó adatok		117

2010-ben a legfiatalabb panaszos 14, a legidősebb 87 éves volt.

A panaszosok átlagéletkora 38 év volt.

A panaszosok legnagyobb része, 36 százaléka 30-39 éves, 24 százaléka 20-29 éves, 17 százaléka 40-49 éves, 13 százaléka 50-59 éves. A 60 évesnél idősebbek aránya 6, a 10-19 évesek aránya 4 százalék.

2. Jogi képviselet

A panaszosok 7 százaléka rendelkezett jogi képviselővel.

A férfiak 6, a nők 11 százalékának volt jogi képviselője.

Az életkor esetében azt láthatjuk, hogy legnagyobb arányban a 60 évesnél idősebbek rendelkeztek jogi képviselővel (22 százalék). A jogi képviselettel rendelkezők aránya a 30-39 éves korosztályban volt a legalacsonyabb, 4 százalék.

5. táblázat A jogi képviselettel rendelkezők aránya nem és életkori csoportok szerinti megoszlásban (%)

	Százalék
<i>Nem</i>	
férfi (N=431)	6
nő (N=84)	11
<i>Korcsoport</i>	
10-19 éves (N=17)	6
20-29 éves (N=96)	7
30-39 éves (N=142)	4
40-49 éves (N=71)	9
50-59 éves (N=53)	9
60 évesnél idősebb (N=23)	22
Összesen	7,5

3. A panasz

2010-ben összesen 531 panasz érkezett a Testülethez, melyből 512 esetben van információ arról, hogy ki küldte a panaszt.

6. táblázat A panaszok küldő szerinti megoszlása (N, %)

	N	%
panaszos	467	91
jogi képviselő	23	5
Civil szervezet	1	0
rendőrkapitányság	18	4
a Testület magához vonta	1	0
egyéb	2	0
Összesen	512	100

A panaszok legnagyobb részét, 91 százalékát a panaszosok küldték be.

Civil szervezettől 1 esetben érkezett panasz.

Az ügyet 1 esetben vonta magához a testület.

7. táblázat A rendőrkapitányságokról érkezett panaszok (N)

	N
ORFK Ellenőrzési Szolgálat	14
BRFK Panasziroda	2
IX. kerületi Rendőrkapitányság	2
BRFK	1
Debreceni Rendőrkapitányság	1
Győri Rendőrkapitányság	2
Pécsi Rendőrkapitányság	1
Szegedi Rendőrkapitányság	1
XI. kerületi Rendőrkapitányság	2
Összesen	26

Az összes megszüntetésen belül az egyes megszüntetési, elutasítási és áttételi okok előfordulása (18-20. kérdés):

88. táblázat A megszüntetési okok megoszlása 2010-ben (N,%)

	N	%
nincs vagy csekély fokú az alapjogsérelem	70	84
panaszt visszavonták	12	15
a panaszt felhívta a Testület	1	1
Egyéb	0	0
Összesen	83	100

99. táblázat Az elutasítási okok megoszlása 2010-ben (% , N)

	N	%
a panasz elkésett	8	10
a Testületnek nincs hatásköre	24	29
a panasz nem jogosulttól származik	2	2
Egyéb	49	59
Összesen	83	100

20. táblázat Az áttételi okok megoszlása 2010-ben

	N	%
Nem történt alapjogsérelem	12	7
nem állapítható meg alapjogsérelem	91	51
csekély fokú alapjogsérelem	57	32
Egyéb	20	11
Összesen	180	100

A foganatosító szerv intézkedései

A foganatosító szervtől 202 esetben érkezett érdemi válasz.

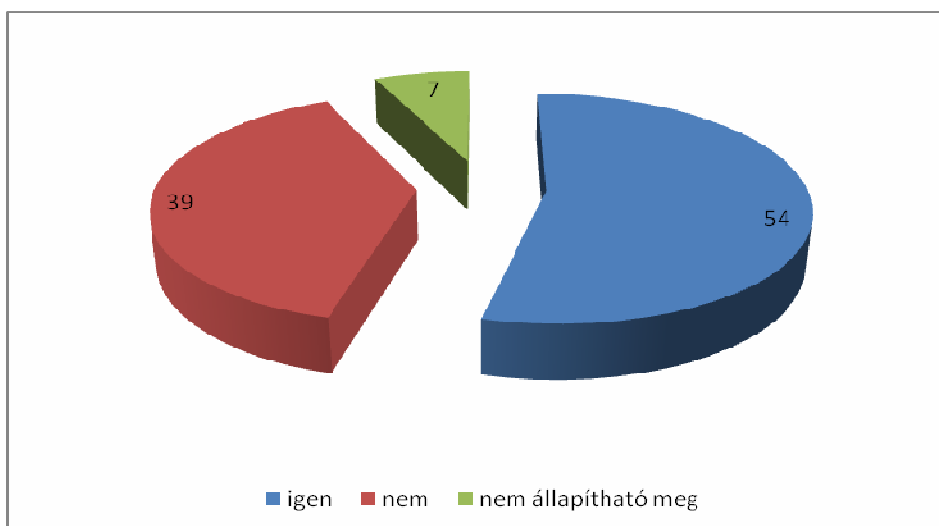
10. táblázat A foganatosító szerv válaszai, 2010 (N, %)

	N	%
a panasznak helyt adott	3	1
a panaszt elutasította	166	66
a panasznak részben helyt adott	33	13
Nincs adat	50	20
Összesen	252	100

Alapjogsértés

A rögzített esetek 54 százalékában történt alapjogsértés, 39 százalékában nem történt alapjogsértés, továbbá az esetek 7 százalékában nem állapítható meg.

1. ábra Történt-e alapjogsértés? (% , N=428)

112. táblázat Történt-e alapjogsértés? (N,%)

		N	%
Történt	súlyos	166	39
	csékély	64	15
Nem történt		169	39
nem állapítható meg		29	7
Összesen		428	100

Az összes rögzített eset 39 százalékában súlyos, 15 százalékában csékély alapjogsértés történt.

12. táblázat Az ORFK-ra küldött ügyek sorsának megoszlása, 2010 (N, %)

	N	%
Az ORFK a panasznak helyt adott	4	3
Az ORFK a panaszt elutasította	94	70
Az ORFK a panasznak részben helyt adott	14	11
Nincs adat	22	16
Összesen	134	100

Az ORFK-hoz megküldött 166 ügyből 134 esetében van információ az ügyek sorsáról. Az ügyek 70 százalékában az ORFK a panaszt elutasította, 11 százalékában részben helyt adott, s az esetek 3 százalékában a panasznak helyt adott. Az esetek 16 százalékában nincs adat az ORFK döntéséről.

Különvélemény és párhuzamos indokolás

Összesen 105 esetben, tehát az esetek 20 százalékában volt különvélemény.

134. táblázat A különvélemények szerző szerinti megoszlása (N, %)

	N	%
Dr. Féja András	1	1
Fráterné dr. Ferenczy Nóra	58	55
Dr. Juhász Imre	40	38
Dr. Kádár András Kristóf	6	6
Összesen	105	100

Összesen 25 esetben (az esetek 5 százalékában) volt párhuzamos indokolás.

14. táblázat A párhuzamos indokolások szerző szerinti megoszlása (N, %)

	N	%
Dr. Féja András	1	4
Fráterné dr. Ferenczy Nóra	1	4
Dr. Juhász Imre	11	44
Dr. Kaltenbach Jenő	8	32
Dr. Kádár András Kristóf	4	16
Összesen	25	100

22. táblázat Sértett alapjogok gyakorisága, és megoszlása a sérülés foka szerint, 2010 (N)

	N	ebből csekély	ebből súlyos
élethez való jog [Alk. 54. § (1)]	0	0	0
emberi méltósághoz való jog [Alk. 54. § (1)]	82	5	77
személyi szabadság [Alk. 55. § (1)]	106	1	105
személyi biztonság [Alk. 55. § (1)]	9	1	8
jó hírnévhez való jog [Alk. 59. § (1)]	1	0	1
magánlakás sérthetetlensége [Alk. 59. § (1)]	1	0	1
magántitok védelme [Alk. 59. § (1)]	0	0	0
személyes adatok védelme (képmás, hangfelvétel) [Alk. 59. § (1)]	35	16	19
mozgásszabadság, tart. hely szabad megválasztása, ország elhagyásához ill. hazatéréshez való jog [Alk. 58. § (1)]	1	0	1
véleménynyilvánítás szabadsága [Alk. 61. § (1)]	1	0	1
közérdekű adatok megismeréséhez, terjesztéséhez való jog [Alk. 61. § (1)]	0	0	0
sajtószabadság [Alk. 61. § (2)]	0	0	0
gyülekezési jog [Alk. 62. § (1)]	3	0	3
egyesülési jog [Alk. 63. § (1)]	0	0	0
kérelem ill. panasz előterjesztéséhez való jog [Alk. 64. §]	9	4	5
tisztességes eljáráshoz való jog [Alk. 2. § (1)]	196	49	147
diszkrimináció tilalma [Alk. 70/A. §]	2	0	2
tulajdonhoz való jog [Alk. 13. § (1)]	6	0	6
vállalkozás szabadsága [Alk. 9. § (2)]	1	0	1
munkához való jog [Alk. 70/B. § (1)]	0	0	0
testi-lelki egészséghez való jog (testi épség) [Alk. 70/D. § (1)]	32	0	32
sztrájkjog [Alk. 70/C. § (1)]	0	0	0
tud. és művészi alkotás szabadsága, tanszabadság [Alk. 70/G. § (1)]	0	0	0
gondolat-, lelkiismereti és vallásszabadság [Alk. 60. § (1)]	0	0	0
kínzás, kegyetlen, embertelen, megalázó elbánás, büntetés (kísérlet) [Alk. 54. § (2)]	8	0	8
védelemhez való jog (büntetőeljárásban) [Alk. 57. § (3)]	0	0	0
jogorvoslathoz való jog [Alk. 57. § (5)]	26	18	8
menedékjog [Alk. 65. § (1)]	0	0	0
gyermekjogok [Alk. 67. § (1)]	0	0	0
magán- és családi élet tiszteletben tartásához való jog (EJEE 8. cikk)	2	1	1
egyéb	0	0	0
Összesen	521	95	426

Kereszt táblák, 2010-es ügyek.

1. táblázat: A sértett alapjogok megoszlása megyénként (N)

	emberi méltósághoz való jog	személyi szabadság	személyi biztonság	Jó hírnévhez való jog	magánlakás sérthetlensége	személyes adatok védelme	mozgásszabadság stb. való jog	véleménynyilvánítás szabadsága	gyülekezési jog
Budapest	62	94	8	0	0	14	1	0	2
Bács-Kiskun megye	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Baranya megye	0	0	0	0	0	0	0	1	0
Békés megye	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Borsod-Abaúj-Zemplén megye	1	0	0	0	0	8	0	0	0
Csongrád megye	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Fejér megye	0	1	0	1	0	2	0	0	0
Győr-Moson-Sopron megye	3	0	0	0	0	1	0	0	0
Hajdú-Bihar megye	5	2	0	0	0	0	0	0	0
Heves megye	1	0	0	0	0	2	0	0	0
Jász-Nagykun-Szolnok megye	1	1	0	0	0	0	0	0	0
Nógrád megye	0	0	0	0	0	1	0	0	1
Pest megye	4	2	0	0	1	4	0	0	0
Somogy megye	1	1	1	0	0	1	0	0	0
Szabolcs-Szatmár-Bereg megye	2	2	0	0	0	1	0	0	0
Tolna megye	1	2	0	0	0	0	0	0	0
Vas megye	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Veszprém megye	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Zala megye	0	0	0	0	0	0	0	0	0
összesen	81	105	9	1	1	34	1	1	3

1. táblázat folytatás: A sértett alapjogok megoszlása megyénként (N)

	kérelem ill. panasz előterj. való jog	tisztességes eljáráshoz való jog	diszkrimináció tilalma	tulajdonhoz való jog	vállalkozás szabadsága	testi-lelki egészséghez való jog (testi épség)	kínzás, kegyetlen, embertelen, megalázó elbánás, büntetés	jogorvos- lathoz való jog	magán- és családi élet tisztelőben tartásához való jog	Összesen
Budapest	7	135	1	5	0	28	5	2	1	365
Bács-Kiskun megye	0	1	0	0	0	0	0	0	0	1
Baranya megye	0	4	0	0	0	0	0	2	0	7
Békés megye	0	2	0	0	0	0	0	1	0	3
Borsod-Abaúj-Zemplén megye	0	11	0	0	0	0	0	0	0	20
Csongrád megye	0	1	0	0	0	0	0	1	0	2
Fejér megye	1	3	0	0	1	0	1	0	0	10
Győr-Moson-Sopron megye	0	4	1	1	0	0	0	3	0	13
Hajdú-Bihar megye	0	6	0	0	0	1	2	3	0	19
Heves megye	0	5	0	0	0	0	0	5	0	13
Jász-Nagykun-Szolnok megye	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2
Nógrád megye	1	2	0	0	0	0	0	1	0	6
Pest megye	0	14	0	0	0	1	0	7	0	33
Somogy megye	0	1	0	0	0	1	0	0	0	6
Szabolcs-Szatmár-Bereg megye	0	3	0	0	0	0	0	0	0	8
Tolna megye	0	2	0	0	0	1	0	0	0	6
Vas megye	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Veszprém megye	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Zala megye	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1
összesen	9	194	2	6	1	32	8	25	2	515

2. táblázat: panaszolt intézkedési típusok megyénként (N)

	védelemnyújtás, felvilágosítás- és segítségadás, ember jogainak védelme; együttműködés; pártbefolyástól mentesség [Rtv. 2. §]	szolg. feladatok tv.-es teljesítése, előjáró utasításainak engedelmessé, közbiztonság, közrend védelme (élete kockáztatásával is) [Rtv. 11. § (1)]	intézkedési kötelezettség a tv. rendelkezéseinek megfelelően [Rtv. 13. §]	intézkedési kötelezettség részrehajlás nélkül [Rtv. 13. §]	intézkedés alapjául szolgáló cselekményben vétlen károsult kártalanítása [Rtv. 13. § (3)]	arányosság követelménye [Rtv. 15. §]	kényszerítő eszközök alkalmazásának követelménye (tv.-i feltételek, arányosság, ellenszegülés megtöréséig / intézkedés eredményességéig) [Rtv. 16. § (1)–(3)]	kínzás, kényszervallatás, kegyetlen, embertelen, megalázó bánásmód tilalma [Rtv. 16. § (4)]	sérülésokozás kerülése (hozzátartozó értesítése) [Rtv. 17. § (2)]	orvosi ellátás [Rtv. 17. § (2)]
Budapest	33	11	22	7	0	82	13	2	6	10
Bács-Kiskun megye	1	1	2	1	0	0	0	0	0	0
Baranya megye	2	0	1	1	0	1	0	0	0	0
Békés megye	5	1	3	2	0	2	0	0	0	0
Borsod-Abaúj-Zemplén megye	3	1	1	0	0	3	0	0	0	0
Csongrád megye	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Fejér megye	1	0	1	0	0	3	0	0	0	0
Győr-Moson-Sopron megye	4	1	4	1	0	1	0	0	0	0
Hajdú-Bihar megye	10	3	7	6	0	3	2	0	1	0
Heves megye	7	0	3	1	0	2	0	0	0	0
Jász-Nagykun-Szolnok megye	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0
Komárom-Esztergom megye	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Nógrád megye	2	0	2	0	0	1	0	0	0	0
Pest megye	55	3	21	27	1	34	0	0	0	0
Somogy megye	2	0	0	1	0	0	0	0	0	0
Szabolcs-Szatmár-Bereg megye	3	0	1	0	0	2	0	0	0	0
Tolna megye	2	0	0	1	0	2	0	0	0	0
Vas megye	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Veszprém megye	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Zala megye	1	1	0	0	0	1	0	0	0	0
Összesen	134	22	68	48	1	138	15	2	7	10

2. táblázat FOLYTATÁS 2: panaszolt intézkedési típusok megyénként (N)

	fogvatartott hozzátartozójának értesítése [Rtv. 18. §]	fogvatartott jogainak tiszteletben tartása [Rtv. 18. §]	rendőr szabályosan igazolja magát [Rtv. 20. § (1), (3)-(4)]	a rendőr közli az intézkedés tényét, célját [Rtv. 20. § (2)]	a rendőr tájékoztatást nyújt a panasztétel lehetőségéről [Rtv. 20. § (2)]	segítségnyújtási kötelezettség [Rtv. 24. §]	segítség és eszközök igénybevétele [Rtv. 26. §]	igazoltatás [Rtv. 29. §]	adatrögzítés az igazoltatás során [Rtv. 29. § (3)]	fokozott ellenőrzés [Rtv. 30-31. §]
Budapest	16	21	35	120	17	19	1	105	14	49
Bács-Kiskun megye	0	0	1	1	1	0	0	1	0	0
Baranya megye	0	0	2	1	0	0	0	2	1	0
Békés megye	0	0	2	1	1	1	0	1	0	0
Borsod-Abaúj-Zemplén megye	0	0	1	9	1	2	1	2	9	10
Csongrád megye	0	0	2	2	0	1	0	1	0	0
Fejér megye	0	0	3	3	3	0	0	3	3	4
Győr-Moson-Sopron megye	0	0	4	4	3	1	0	2	1	0
Hajdú-Bihar megye	2	1	3	6	7	1	0	5	5	7
Heves megye	1	0	6	5	2	0	0	7	6	1
Jász-Nagykun-Szolnok megye	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Komárom-Esztergom megye	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Nógrád megye	0	0	3	1	1	1	0	3	1	1
Pest megye	2	0	21	39	18	4	0	102	102	122
Somogy megye	0	0	1	1	0	0	0	1	1	0
Szabolcs-Szatmár-Bereg megye	2	1	0	2	0	1	0	2	1	0
Tolna megye	0	0	2	1	0	0	0	2	0	0

A Független Rendészeti Panasztestület 2010. évi tájékoztatója

Vas megye	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Veszprém megye	0	0	0	0	0	2	0	0	0	0
Zala megye	0	0	1	1	1	0	0	0	0	0
Összesen	23	23	87	197	55	33	2	239	144	194

2. táblázat FOLYTATÁS 3: panaszolt intézkedési típusok megyénként (N)

	ruházat, csomag és jármű átvizsgálása [Rtv. 30–31. §]	felvilágosítás kérés [Rtv. 32. §]	elfogás tettenérés esetén [Rtv. 33. § (1)]	elfogás egyéb esetben [Rtv. 33. § (1)]	előállítás személyazonosság igazolásának elmaradása miatt [Rtv. 33. § (2)]	előállítás bcs. gyanúja miatt [Rtv. 33. § (2)]	előállítás szabálysértés elkövetése miatt [Rtv. 33. § (2)]	előállítás egyéb [Rtv. 33. § (2)–(5)]	elővezetés [Rtv. 34. §]	biztonsági intézkedés [Rtv. 37. §]
Budapest	79	2	6	2	7	16	92	101	1	3
Bács-Kiskun megye	1	1	0	0	0	1	0	0	0	0
Baranya megye	2	0	0	0	1	1	1	1	1	0
Békés megye	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Borsod-Abaúj-Zemplén megye	1	0	1	0	0	1	0	0	0	0
Csongrád megye	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Fejér megye	0	1	0	0	0	1	0	1	0	0
Győr-Moson-Sopron megye	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0
Hajdú-Bihar megye	2	0	3	0	0	1	0	3	0	0
Heves megye	1	0	0	0	0	1	0	1	0	0
Jász-Nagykun-Szolnok megye	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0
Komárom-Esztergom megye	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Nógrád megye	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0

A Független Rendészeti Panasztestület 2010. évi tájékoztatója

Pest megye	19	3	0	2	2	5	0	3	0	0
Somogy megye	1	0	0	0	0	0	1	1	0	0
Szabolcs-Szatmár-Bereg megye	1	0	0	0	2	1	1	3	0	0
Tolna megye	0	0	0	0	0	1	1	2	0	0
Vas megye	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0
Veszprém megye	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Zala megye	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Összesen	108	7	10	4	13	30	96	116	3	3

2. táblázat FOLYTATÁS 4: panaszolt intézkedési típusok megyénként (N)

	intézkedés magánlakásban és közterületeken nem minősülő egyéb helyen [Rtv. 39–40. §]	képfelvétel, hangfelvétel, kép- és hangfelvétel készítése, megsemmisítése [Rtv. 42–42/A. §]	helyszín biztosítása [Rtv. 43. §]	közlekedésrendészeti intézkedés keretében közúti ellenőrzés [Rtv. 44–45. §]	közlekedésrendészeti intézkedés keretében mintavétel [Rtv. 44–45. §]	közlekedésrendészeti intézkedés keretében egyéb intézkedés [Rtv. 44–45. §]	személy- és létesítménybiztosítási intézkedés [Rtv. 46. §]	testi kényszer [Rtv. 47. §]	bilincs [Rtv. 48. §]	vegyi eszköz, elektromos sokkoló eszköz, rendőrbot, kardlap, ill. más eszköz alkalmazása [Rtv. 49. §]
Budapest	5	6	2	9	0	0	4	74	62	51
Bács-Kiskun megye	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Baranya megye	1	0	0	1	1	1	0	1	1	0
Békés megye	0	0	0	3	1	0	0	0	0	0
Borsod-Abaúj-Zemplén megye	0	0	0	0	0	0	0	1	1	0
Csongrád megye	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Fejér megye	2	3	0	1	0	0	0	1	0	1
Győr-Moson-Sopron megye	1	1	1	3	0	1	0	0	1	0
Hajdú-Bihar megye	0	0	0	2	1	0	0	5	4	0

A Független Rendészeti Panasztestület 2010. évi tájékoztatója

Heves megye	0	5	0	1	0	0	0	1	0	0
Jász-Nagykun-Szolnok megye	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0
Komárom-Esztergom megye	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0
Nógrád megye	0	1	0	1	0	0	0	0	0	0
Pest megye	113	18	0	1	1	0	1	4	4	1
Somogy megye	0	0	0	0	0	0	0	1	1	0
Szabolcs-Szatmár-Bereg megye	0	0	0	0	0	0	0	1	3	0
Tolna megye	0	0	0	2	0	0	0	1	1	0
Vas megye	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Veszprém megye	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Zala megye	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Összesen	123	34	3	25	4	2	5	90	79	53

2. táblázat FOLYTATÁS 5: panaszolt intézkedési típusok megyénként (N)

	lőfegyverhasználat [Rtv. 52–56. §]	csapatereő [Rtv. 58. §]	tömegoszlítás során felszólítás [Rtv. 59–60. §]	tömegoszlítás [Rtv. 59–60. §]	közös szabályok (előzetes figyelmeztetés, terhes nővel és gyermekkorúval szembeni tilalmak, helyettesítő eszköz szabályai, előjárónak jelentéstételi kötelezettség [Rtv. 61–62. §]	intézkedés elmulasztása (kiírni) [Rtv. 29.–46. §]	kizárólag a Szolgálati Szabályzatban foglalt rendelkezés	egyéb	Összesen
Budapest	0	5	33	94	44	2	6	50	1339
Bács-Kiskun megye	1	0	0	0	0	0	0	2	16
Baranya megye	0	0	0	0	0	0	0	2	26
Békés megye	0	0	0	0	0	0	0	0	23

A Független Rendészeti Panasztestület 2010. évi tájékoztatója

Borsod-Abaúj-Zemplén megye	0	0	0	0	0	1	0	2	51
Csongrád megye	0	0	0	0	0	1	0	2	9
Fejér megye	0	0	0	0	1	0	1	2	39
Győr-Moson-Sopron megye	0	0	0	0	0	0	1	1	37
Hajdú-Bihar megye	0	0	0	0	3	1	0	4	96
Heves megye	0	0	0	0	0	0	0	4	55
Jász-Nagykun-Szolnok megye	0	0	0	0	0	0	0	0	3
Komárom-Esztergom megye	0	0	0	0	0	0	0	0	1
Nógrád megye	0	0	0	0	0	0	0	1	20
Pest megye	1	0	0	0	1	2	1	28	761
Somogy megye	0	0	0	0	0	0	0	0	12
Szabolcs-Szatmár-Bereg megye	0	0	0	0	1	0	0	0	28
Tolna megye	0	0	0	0	0	0	0	2	20
Vas megye	0	0	0	0	0	1	1	0	5
Veszprém megye	0	0	0	0	0	0	0	0	3
Zala megye	0	0	0	0	0	0	0	1	7
Összesen	2	5	33	94	50	8	10	101	2551

3.táblázat: Sértett alapjogok megoszlása az ORFK válaszábanak jellege szerint (N)

	Az ORFK a panasznak helyt adott	Az ORFK a panaszt elutasította	Az ORFK a panaszban részben helyt adott	Nincs adat	Összesen
emberi méltósághoz való jog	1	40	7	15	63
személyi szabadság	3	69	8	13	93
személyi biztonság	0	5	0	2	7
Jó hírnévhez való jog	0	1	0	0	1
személyes adatok védelme	0	5	3	7	15
gyülekezési jog	0	2	0	0	2
kérelem ill. panasz előterj. való jog	0	2	1	2	5
tisztességes eljáráshoz való jog	4	86	13	18	121
tulajdonhoz való jog	0	1	2	0	3
vállalkozás szabadsága	0	1	0	0	1
testi-lelki egészséghez való jog (testi épség)	1	20	1	6	28
kínzás, kegyetlen, embertelen, megalázó elbánás, büntetés	0	1	1	3	5
jogorvos-lathoz való jog	0	2	1	1	4
Összesen	9	235	37	67	348

4. táblázat: A 10 leggyakoribb intézkedési típus, az ORFK válasz jellege szerint (N)

	közlekedésrendészeti intézkedés keretében mintavétel [Rtv. 44–45. §]	a rendőr közli az intézkedés tényét, célját [Rtv. 20. § (2)]	előállítás egyéb [Rtv. 33. § (2)–(5)]	igazoltatás [Rtv. 29. §]	tömegosztás [Rtv. 59–60. §]	előállítás szabálysértés elkövetése miatt [Rtv. 33. § (2)]	ruházat, csomag és jármű átvizsgálása [Rtv. 30–31. §]	arányosság követelménye [Rtv. 15. §]	testi kényszer [Rtv. 47. §]	Bilincs (Rtv 48)
Az ORFK a panasznak helyt adott	4	3	2	2	3	2	2	3	2	2
Az ORFK a panaszt elutasította	94	78	70	63	74	67	58	53	53	42
Az ORFK a panasznak részben helyt adott	14	11	10	11	8	7	10	12	9	9
Nincs adat	22	12	10	14	2	7	9	9	7	8
Összesen	134	104	92	90	87	83	79	77	71	61

5. táblázat: Sértett alapjogok, településtípus szerint (N)

	főváros	megyei jogú város	város	község	egyéb	Összesen
emberi méltósághoz való jog	61	8	10	2	0	81
személyi szabadság	93	5	6	1	0	105
személyi biztonság	8	1	0	0	0	9
Jó hírnévhez való jog	0	1	0	0	0	1
magánlakás sérthetlensége	0	0	1	0	0	1
személyes adatok védelme	14	5	5	9	0	33
mozgásszabadsághoz való jog	1	0	0	0	0	1
véleménynyilvánítás szabadsága	0	0	1	0	0	1
gyülekezési jog	2	0	1	0	0	3
kérelem ill. panasz előterj. való jog	7	0	1	0	0	8
tisztességes eljáráshoz való jog	134	17	29	13	1	194
diszkrimináció tilalma	1	0	1	0	0	2
tulajdonhoz való jog	5	0	1	0	0	6
vállalkozás szabadsága	0	1	0	0	0	1
testi-lelki egészséghez való jog (testi épség)	28	1	2	1	0	32
kínzás, kegyetlen, embertelen, megalázó elbánás, büntetés	4	2	2	0	0	8
jogorvos-lathoz való jog	2	10	12	1	0	25
magán- és családi élet tiszteletben tartásához való jog	1	0	0	1	0	2
Összesen	361	51	72	28	1	513

6. táblázat: A 10 leggyakoribb panaszolt intézkedés, település típus szerint (N)

	igazoltatás [Rtv. 29. §]	a rendőr közli az intézkedés tényét, célját [Rtv. 20. § (2)]	fokozott ellenőrzés [Rtv. 30– 31. §]	adatrögzítés az igazoltatás során [Rtv. 29. § (3)]	arányosság követelménye [Rtv. 15. §]	védelemnyújtás, felvilágosítás- és segítségadás, ember jogainak védelme; [Rtv. 2. §]	intézkedés magánlakásban és közterületnek nem minősülő egyéb helyen [Rtv. 39–40. §]	előállítás egyéb [Rtv. 33. § (2)–(5)]	ruházat, csomag és jármű átvizsgálása [Rtv. 30–31. §]	egyéb	Összesen
főváros	104	119	49	14	83	32	5	100	78	49	633
megyei jogú város	15	14	8	13	7	27	0	6	6	10	106
város	113	52	125	107	43	68	113	10	23	37	691
község	5	12	11	10	3	6	5	0	1	4	57
egyéb	0	0	1	0	1	0	0	0	0	0	2
Összesen	237	197	194	144	137	133	123	116	108	100	1489

7. táblázat: Sértett alapjogok a panaszos neme szerint (N)

	férfi	nő	Összesen
emberi méltósághoz való jog	67	15	82
személyi szabadság	96	10	106
személyi biztonság	9	0	9
Jó hírnévhez való jog	1	0	1
magánlakás sérthetlensége	1	0	1
személyes adatok védelme	28	7	35
mozgásszabadsághoz való jog	1	0	1
véleménynyilvánítás szabadsága	1	0	1
gyülekezési jog	3	0	3
kérelem ill. panasz előterj. való jog	4	5	9
tisztességes eljáráshoz való jog	171	25	196
diszkrimináció tilalma	2	0	2
tulajdonhoz való jog	3	3	6
vállalkozás szabadsága	1	0	1
testi-lelki egészséghez való jog (testi épség)	27	5	32
kínzás, kegyetlen, embertelen, megalázó elbánás, büntetés	4	4	8
jogorvos-lathoz való jog	21	5	26
magán- és családi élet tiszteletben tartásához való jog	1	1	2
Összesen	441	80	521

8. táblázat: A 10 leggyakoribb intézkedés típusa a panaszos neme szerint (N)

	igazoltatás [Rtv. 29. §]	a rendőr közli az intézkedés tényét, célját [Rtv. 20. § (2)]	fokozott ellenőrzés [Rtv. 30– 31. §]	adatrögzítés az igazoltatás során [Rtv. 29. § (3)]	arányosság követelménye [Rtv. 15. §]	védelemnyújtás, [Rtv. 2. §]	intézkedés magánlakásban és közterületnek nem minősülő egyéb helyen [Rtv. 39–40. §]	előállítás egyéb [Rtv. 33. § (2)–(5)]	ruházat, csomag és jármű átvizsgálása [Rtv. 30–31. §]	egyéb
férfi	208	174	172	123	116	110	106	106	96	87
nő	32	24	22	21	23	26	17	10	13	15
Összesen	240	198	194	144	139	136	123	116	109	102

9. táblázat: A sértett alapjogok panaszos életkori csoportja szerint (N)

	10-19 éves	20-29 éves	30-39 éves	40-49 éves	50-59 éves	60 évesnél idősebb	Összesen
emberi méltósághoz való jog	4	18	32	9	10	4	77
személyi szabadság	5	21	39	19	10	7	101
személyi biztonság	0	0	3	3	1	0	7
Jó hírnévhez való jog	0	1	0	0	0	0	1
személyes adatok védelme	0	10	13	5	5	0	33
mozgásszabadsághoz való jog	0	0	1	0	0	0	1
véleménynyilvánítás szabadsága	0	0	0	1	0	0	1
gyülekezési jog	0	1	1	0	0	0	2
kérelem ill. panasz előterj. való jog	0	2	0	0	3	2	7
tisztességes eljáráshoz való jog	5	40	68	29	21	10	173
diszkrimináció tilalma	0	0	1	0	0	0	1
tulajdonhoz való jog	0	1	0	2	1	0	4
vállalkozás szabadsága	0	1	0	0	0	0	1
testi-lelki egészséghez való jog (testi épség)	1	3	8	5	8	3	28
kínzás, kegyetlen, embertelen, megalázó elbánás, büntetés	0	0	4	0	2	1	7
jogorvos-lathoz való jog	0	8	8	4	2	1	23

A Független Rendészeti Panasztestület 2010. évi tájékoztatója

magán- és családi élet tiszteletben tartásához való jog	0	0	1	0	0	1	2
Összesen	15	106	179	77	63	29	469

10. táblázat: 10 leggyakoribb intézkedés típusa panaszos életkori csoportjai szerint (N)

	10-19 éves	20-29 éves	30-39 éves	40-49 éves	50-59 éves	60 évesnél idősebb	Összesen
igazoltatás [Rtv. 29. §]	9	53	74	41	21	11	209
a rendőr közli az intézkedés tényét, célját [Rtv. 20. § (2)]	5	36	63	37	22	10	173
fokozott ellenőrzés [Rtv. 30–31. §]	7	50	59	28	17	3	164
adatrögzítés az igazoltatás során [Rtv. 29. § (3)]	5	38	44	25	12	2	126
arányosság követelménye [Rtv. 15. §]	7	23	39	24	15	9	117
védelemnyújtás, felvilágosítás- és segítségadás, ember jogainak védelme; együttműködés; pártbefolyástól mentesség [Rtv. 2. §]	2	29	51	20	9	4	115
előállítás egyéb [Rtv. 33. § (2)–(5)]	5	23	41	21	12	8	110
intézkedés magánlakásban és közterületnek nem minősülő egyéb helyen [Rtv. 39–40. §]	6	31	33	22	10	1	103
ruházat, csomag és jármű átvizsgálása [Rtv. 30–31. §]	5	23	37	18	14	5	102
előállítás szabálysértés elkövetése miatt [Rtv. 33. § (2)]	3	18	37	18	9	6	91

3. ábra Az ügy sorsának megoszlása 2010-ben (N=528, %)

